

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013. Jelen fordítás nem köti a Bíróságot. További információért lásd a teljes szerzői jogi tájékoztatást a dokumentum végén.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

NEGYEDIK SZEKCIÓ

OTHMAN (ABU QATADA) v. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG ÜGY

(Kérelem sz: 8139/09)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2012. JANUÁR 17.

VÉGLEGES

2012. május 9.

Ez az ítélet az Egyezmény 44. Cikkének 2. bekezdése alapján jogerőre emelkedett. Szövege a szerkesztés során még változhat.

Az Othman (Abu Qatada) v. Egyesült Királyság ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Negyedik Szekció), a következő összetételű Kamarában üléshez:

Lech Garlicki, *Elnök*,
Nicolas Bratza,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ledi Bianku,
Mihai Poalelungi,
Vincent A. De Gaetano, *bírák*,

and Lawrence Early, *a Szekció Titkára*,

zárt tárgyalást tartva 2011. december 11-én,

a következő ítéletet hozza, melyet a fenti napon fogadtak el:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy Omar Othman úr (a továbbiakban: kérelmező) jordán állampolgár 2009. február 11-én az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 34. Cikke alapján Nagy Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága ellen benyújtott kérelmén (száma: 8139/09) alapszik.

2. A kérelmezőt a londoni székhelyű Birnberg Peirce ügyvédi iroda részéről G. Peirce ügyvédasszony képviselte. Munkáját E. Fitzgerald peres képviselő úr, R. Husain peres képviselő úr és D. Friedman tanácsadó úr segítette. Az Egyesült Királyság Kormányát (a továbbiakban: Kormány) a külügyminisztérium részéről Ahila Sornarajah képviselőasszony képviselte.

3. A kérelmező különösen azt panaszolta, hogy Jordániába történő kitoloncolása esetén reális lenne az esélye, hogy az Egyezmény 3. Cikkében foglalt embertelen vagy megalázó bánásmódnak volna kitéve, illetve kirívóan megsértenék az Egyezmény 6. Cikkében szereplő tisztességes eljáráshoz való jogát.

4. 2009. február 19-én a kérelem elbírására kijelölt Kamara elnöke úgy döntött, hogy alkalmazza az Eljárási Szabályzat 39. cikkét, mely alapján jelezte a Kormánynak, hogy a felek, valamint az eljárás megfelelő lebonyolítása érdekében kívánatos volna a Bíróság döntéséig elhalasztani a kérelmező kiutasítását.

2009. május 19-én a Bíróság a 39. Cikk alapján értesítette a Kormányt a kérelemtől. Egyúttal arról is döntött, hogy az elfogadhatóság és az érdem elbírálásra együttesen kerül sor (29. cikk 1. bekezdés).

5. A kérelmezők (sic!) és a Kormány is írásos észrevételeket nyújtottak be (Eljárási Szabályzat 59. cikk 1. bekezdés). Ezen kívül az Amnesty International, a Human Rights Watch és a JUSTICE mint harmadik fél

beavatkozók a Kamara elnöke írásos engedélye alapján észrevételeket nyújtottak be (Egyezmény 36. Cikk 2. bekezdés, Eljárási Szabályzat 44. cikk, 2. bekezdés), amelyekre a felek reagáltak (Eljárási Szabályzat 44. cikk 5. bekezdés).

6. 2010. december 14-én tárgyalásra került sor a strasbourgi Human Rights Buildingben (Eljárási Szabályzat, 59. cikk 3. bekezdés).

A Bíróság előtt megjelentek:

(a) *a Kormány részéről*

L. DAUBAN ÚR,	<i>Képviselő,</i>
M. BELOFF ÚR PERES KÉPVISELŐ,	
R. TAM Peres képviselő asszony,	
T. EICKE ÚR,	<i>Jogtanácsos,</i>
N. FUSSELL ÚR,	
A. GLEDHILL ÚR,	
T. KINSELLA ÚR,	
A. RAWSTRON ÚR,	<i>Tanácsadók;</i>

(b) *a kérelmező részéről*

G. PEIRCE ASSZONY,	<i>Ügyvéd,</i>
E. FITZGERALD ÚR PERES KÉPVISELŐ,	
D. FRIEDMAN ÚR,	<i>Jogtanácsos,</i>

A Bíróság meghallgatta Beloff és Fitzgerald urakat, akik válaszoltak a Bíróság kérdéseire is.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

A. Háttér

7. A kérelmező Betlehem közelében született 1960-ban, mely akkor a Jordán Királysághoz tartozott. 1993 szeptemberében érkezett az Egyesült Királyságba azt követően, hogy Jordániából elmenekült, és Pakisztánba utazott. Sikeresen folyamodott menedékjogért arra hivatkozva, hogy a jordániai hatóságok 1988 márciusában és 1990-1991-ben őrizetbe vették és megkínózták, illetve, hogy két további alkalommal őrizetbe vették, majd házi őrizetbe helyezték. 1994. június 30-án menekült státuszt kapott, továbbá 1998. június 30-ig szóló tartózkodási engedélyt Az általános gyakorlatnak

megfelelően a miniszter nem indokolta a kérelmező menekültkénti elismerését.

8. 1998. május 8-án a kérelmező határozatlan idejű tartózkodási engedélyért folyamodott az Egyesült Királyságban. Kérelmét nem bírálták el 2002. október 23-ig, amikor is letartóztatták. Ezen a napon a 2001-es Terrorizmusellenes törvény alapján őrizetbe vették (lásd *A. és társai v. Egyesült Királyság* [NK], 3455/05, § 90, 2009. február 19.). 2005 márciusában a törvényt hatályon kívül helyezték, a kérelmezőt óvadék ellenében szabadlábra helyezték, és később fokozott ellenőrzés hatálya alá helyezték a 2005-ös, a Terrorizmus megelőzéséért törvény 83-84. §§-i alapján. 2005. augusztus 11-én, amely időpontig a fokozott ellenőrzés ügyében benyújtott fellebbezését még nem bíralták el, a miniszter értesítette a kérelmezőt a hivatalos szándékról, hogy rövidesen kitoloncolják (lásd a 3. rész 25. bekezdését alább).

B. Korábbi büntetőeljárások Jordániában

1. A Reform és Kihívás Per

9. 1999 áprilisában a kérelmezőt Jordániában *in absentia* elítélték robbantásokra irányuló szervezkedés vádjával. Az ügyben, mely a „reform és kihívás” néven lett ismert, ő volt a tizenhárom vádlott közül a tizenkettedik.

10. A vád tárgyává tettek egy olyan szervezkedést, amelynek célja Jordániában végrehajtott bombatámadások elkövetése volt, melynek következtében sikeres támadásokat hajtottak végre az ammani Amerikai Iskola és a Jeruzsálem Hotel ellen 1998-ban. További elmarasztaló ítéletek születtek terrorista szervezet tagjaként elkövetett bűncselekmények miatt, de ezek elkövetői amnesztiában részesültek. Az eljárás során a kérelmezőt életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre és kényszermunkára ítélték.

11. Az eljárás során egy tanú, Mohamed Al-Jeramaine azt vallotta, hogy valójában ő vett részt a bombatámadásokban, és nem a terheltek. A Nemzetbiztonsági Bíróság tárgyalást lefolytató tanácsa arra az álláspontra helyezkedett, hogy ez a tanúvallomás egyértelműen hamis, ugyanis például ellentét feszül a tanúnak a robbanászerekről tett vallomása és a technikai bizonyítékok között. Al-Jeramaine urat később egy másik eljárás keretében több emberen elkövetett emberölés miatt halálra ítélték, és kivégezték.

12. A kérelmező azt állítja, hogy a terhére értékelt bizonyíték elsősorban vádlott-társa, Abdul Nasser Al-Hamasher úr (másik nevén Al-Khamayseh) terhelő vallomásán alapult. Tanúvallomásában Al-Hamasher úr azt állította, hogy a robbantásokat megelőzően ő lelkesítette az elkövetőket, és szerinte gratulált is a merényletek után a csoportnak.

13. Hamasher úr más vádlottakkal együtt arra panaszkodott a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt, hogy a Jordániai Általános Titkosszolgálati Igazgatóság (GID) – amely a Közbiztonsági Igazgatósággal és a katonasággal

együtt a belbiztonság fenntartásáért és a biztonsági fenyegetések monitoringozásáért felel Jordániában – emberei megkínózták őket. A kihallgatás-sorozat végére – mely során állításuk szerint a kínzások történtek – az ügyész kicsikart mindegyik gyanúsítottól egy nyilatkozatot.

14. A tárgyalás során mind a jogi képviselők, mind az orvosi megfigyelők, és a vádlottak rokonai bizonyítékokat terjesztettek elő a kínzásokra vonatkozóan utalva a vádlottakon látható külsérelmi nyomokra. Ennek ellenére a Nemzetbiztonsági Bíróság megállapította, hogy a vádlottak nem tudják bizonyítani, hogy megkínózták volna őket.

15. Számos fellebbezést adtak be a Semmítőszékhez, és ugyancsak számos ügyet utaltak vissza a Nemzetbiztonsági Bírósághoz, bár a kérelmező részéről, hiszen távollétében ítélték el, nem érkezett ilyen beadvány. A jogorvoslati eljárások során az ítéleteket hatályukban fenntartották arra hivatkozva, hogy a lényeges bizonyítékok az ügyész kezében voltak. Az ott szereplő beismerő vallomások elegendő bizonyító erővel bírnak az elmarasztaló ítélet meghozatalához tekintettel arra, hogy az ügyész javaslatára ezt az eljáró bíróság elfogadta. A Semmítőszék elutasította azt a kérelmet, mely szerint az ügyésznek kellene bizonyítania, hogy a terheltek szabad akarat-elhatározásukból tettek vallomást: az ügyészt csak akkor terheli ilyen kötelezettség, ha a vallomások nem az ő részvételével születtek. A szóban forgó beismerő vallomások valódiak, és nincs bizonyíték arra, hogy anyagi jellegű vagy morális kényszer hatása alatt születtek volna.

16. A Semmítőszék ezt követően azt az állítást vizsgálta meg, mely szerint a főügyésznek tett beismerő vallomások – a GID általi fogvatartás ideje alatt – a gyanúsítottak vagy családjaikra gyakorolt kényszer hatására születtek. Egy ilyen nyomozati eljárás ellentétes volna a jordániai törvényekkel, és büntetést vonna maga után. Ugyanakkor, ha feltételezzük is, hogy a terheltek állításai igazak volnának, ez akkor sem lenne hatással az ügyésznek tett beismerő vallomásokra, hacsak nem nyerne bizonyítást az, hogy ez utóbbi nyilatkozatokat a korábban alkalmazott törvénytelen kényszerítés következtében tették volna a terheltek. A terheltek azonban ezt nem bizonyították.

17. A kérelmező ellen ebben az eljárásban meghozott elmarasztaló ítélet miatt a jordániai hatóságok kérték az Egyesült Királyságtól a kérelmező kiadatását. A 2000. év elején Jordánia visszavonta kérelmét.

2. A "Millenniumi összeesküvés" ügy

18. 2000 őszén a kérelmező ellen *in absentia* ismét eljárás indult Jordániában, az ügy a "Millenniumi összeesküvés" néven vált ismertté, és egy olyan szervezkedést takart, amelynek célja az volt, hogy nyugati és izraeli célpontok ellen a millenniumi ünnepségekkel egyidőben robbantásokat hajtsanak végre. A szervezkedést a támadások végrehajtása előtt leleplezték. A kérelmező állítólag pénzt adott egy számítógép beszerzésére, és írsaival bátorította a tetteket – utóbbiakat a vád szerint vádlottársa, Abu Hawsher úr

házában találták meg. A kérelmező fenntartja, hogy Abu Hawsher tanúvallomása volt a fő bizonyíték ellene.

19. Majdnem az összes vádlottat a legtöbb vádpontban elítélték; néhányukat teljesen vagy részben felmentették. A kérelmezőt 15 évi börtönbüntetésre és kényszermunkára ítélték. Más vádlottakat, köztük Abu Hawshert is, halálra ítélték. A fellebbezési eljárás során, mely magában foglalt egy 50 napos kihallgatási szakaszt is, néhány vádlottat, köztük Abu Hawshert is, állításuk szerint megkínoztak, és nem tudtak kapcsolatot létesíteni ügyvédekkel. A Semmítőszék elutasította a fellebbezésnek erre alapozott részét arra hivatkozva, hogy a kihallgatások jegyzőkönyve szerint mindegyik vádlottat figyelmeztették arra a jogára, hogy nem kell nyilatkoznia az ellene felhozott vádpontokról ügyvédjének távollétében. A kérelmező azt is állítja, hogy a Semmítőszék a GID általi fogvatartás ideje alatt történt állítólagos bántalmazást figyelmen kívül hagyta arra hivatkozva, hogy a Nemzetbiztonsági Bíróság nem használta az ekkor keletkezett vallomásokat, hanem csak az ügyésznek tett vallomásokat vette figyelembe. Abu Hawsher továbbra is a halálbüntetés hatálya alatt áll.

20. Az Egyesült Királyság Különleges Bevándorlási Fellebbezési Bizottsága (SIAC) vizsgálatot folytatott az ügyben, a szóban forgó eljárásokra vonatkozó megállapításait a lenti 45. bekezdés tartalmazza. A 94-105. bekezdésekben további olyan bizonyítékok olvashatóak, amelyek a SIAC-ténymegállapítások után váltak elérhetővé, és amelyeket a Bírósághoz benyújtottak.

C. Az Egyesült Királyság és Jordánia közötti együttműködési megállapodásra vonatkozó egyezség (MOU)

21. 2001. októberében az Egyesült Királyság Külügyminisztériuma azt az állásfoglalását továbbította a Kormánynak, hogy az Egyezmény 3. cikke kizárja terrorista gyanús személyek Jordániába történő kitoloncolását. 2003. márciusában, azt követően, hogy a Kormány megvizsgálta e jogi akadályok megszüntetésének, és ezen személyek kitoloncolásának lehetőségét, a Külügyminisztérium megerősítette, hogy fenntartja 2001. októberi állásfoglalását, ugyanakkor fontolóra veszi, hogy egyes fontos országokkal – amennyiben azok készek mutatkoznak, és alkalmasnak ítélik őket erre – olyan megállapodások szülessenek, amelyek megfelelő garanciát biztosítanak arra, hogy az esetlegesen kitoloncolt személyek olyan bánásmódban részesülnek, amely összhangban van az Egyesült Királyság kötelezettségeivel. 2003 májusában a Külügyminiszter arra az álláspontra helyezkedett, hogy külföldi kormányok által adott különleges és hitelt érdemlő biztosítékok megléte esetén – együttműködési megállapodások formájában – van lehetőség az Egyesült Királyságból történő kitoloncolásra.

22. 2003 novemberében az ammani brit követség azt az utasítást kapta, hogy vesse fel a Jordán Kormánynak egy ilyen együttműködési megállapodás

(MOU) tervezetének ötletét. 2005 februárjában, miután találkozókra került sor az Egyesült Királyság miniszterelnöke és Jordánia királya, valamint az Egyesült Királyság belügyminisztere és Jordánia külügyminisztere között, egyezség született a MOU elveiről.

23. 2005 júniusában további tárgyalásokra került sor, majd 2005. augusztus 10-én aláírták az MOU-t. Ez egy sor olyan biztosítékot tartalmazott, melyek a nemzetközi emberi jogi elvárásoknak való megfelelést tartalmazták, és amelyeket alkalmazni rendelték valamennyi olyan esetben, amikor egy személy visszatér az egyik államból a másikba (lásd a 76. bekezdést alább). Ugyanezen a napon az Egyesült Királyság ammani nagykövetségének ideiglenes ügyvivője és a jordániai belügyminisztérium között létrejött egy olyan, a szerződéshez csatolt kiegészítő-értelmező megállapodás is, amely rögzítette Jordánia kormányának szándékát arra vonatkozóan, hogy biztosítékot adjon arra, hogy egyéni ügyekben nem szabnak ki halálbüntetést. A kérelmező vonatkozásában további kérdéseket küldtek a Jordán Kormány számára, amelyekben arról kívántak felvilágosítást kapni, hogy a kitoloncolást követően milyen fejlemények várhatóak a kérelmező korábbi ügyének újratárgyalása tekintetében. 2006 májusában a Jordán Kormány részéről a külügyminisztérium jogi tanácsadója írt választ a levélre.

24. Az MOU azt is előírta, hogy egy, a Jordán Kormány és az Egyesült Királyság Kormánya által közösen létrehozott független testület képviselője minden olyan személyt, akit a MOU hatálya alatt küldenek a másik államba, haladéktalanul és később rendszeresen meglátogasson, illetve e személy kapcsolatot tarthasson a testület képviselőjével. 2005. október 24-én az Adaleh Emberi jogi Tanulmányok Központja ("Adaleh központ") Monitoring egyezményt kötött az Egyesült Királyság Kormányával. 2006. február 13-án megállapodás született az Adaleh központ hatásköréről (lásd a 80. bekezdést).

D. A kérelmező kitoloncolás elleni fellebbezése

25. 2005. augusztus 11-én, egy nappal a MOU aláírása után, a miniszter hivatalosan értesítette a kérelmezőt, hogy rövidesen kitoloncolják. A miniszter állítása szerint a kitoloncolásról szóló döntést nemzetbiztonsági szempontok alapján hozták meg. A kérelmező a SIAC-hoz fellebbezett a döntés ellen, melyben többek között kifejtette, hogy az összeegyeztethetetlen az Egyezmény 2., 3., 5. és 6. cikkeivel. Korábbi menedékkérelmére hivatkozva azzal érvelt, hogy különleges helyzete folytán a jordániai hatóságok kiemelt érdeklődést tanúsítanak iránta. Jordániába történő visszatérése esetén pedig újból eljárást indítanak ellene azokért a bűncselekményekért, amelyek miatt in absentia elítélték. Így hosszú előzetes letartóztatás várna rá (az 5. cikk megsértésével), és elítélése esetén hosszú börtönbüntetést kapna. Mindezen tényezőket figyelembe véve valódi veszélye volna annak, hogy tanúvallomásának kicsikarása céljából vagy más okból akár a tárgyalás előtt,

akár az elítélést követően megkínoznák. Ugyancsak fennállna annak a veszélye, hogy halálra ítélik, vagy kiadják más országoknak, például az Egyesült Államoknak. A 6. cikkre hivatkozva azt állította, hogy ügyének újratárgyalása kirívóan tisztességtelen eljárás volna: a Nemzetbiztonsági Bíróság egy katonai bíróság, amely nem független a végrehajtói apparátustól, és valódi veszélye volna annak, hogy – akár tőle, akár vádlottársaitól, akár más fogvatartottól – kínzással szerzett bizonyítékot használnának fel ellene.

1. A SIAC előtti eljárás

(a) A SIAC eljárásának menete és a bizottság nemzetbiztonsági ténymegállapításai

26. A SIAC 2007. február 26-án elutasította a kérelmező fellebbezését. A fellebbezést két alkalommal tárgyalta a bizottság: egy “nyílt ülésen”, ahol a minisztérium érvei és bizonyítékai a kérelmező és képviselői jelenlétében hangzottak el, és egy “zárt ülésen”, ahol a minisztérium azon érveit mutatták be, amelyek nemzetbiztonsági okokból nem türtek nyilvánosságot (lásd a 69. bekezdést alább). Itt a SIAC elé tárták az MOU megszületésének körülményeit, és azt, hogy ez mennyiben csökkentheti a kitoloncolt megkínzásának veszélyét, továbbá azokat a bizonyítékokat, amelyek a kérelmezőnek az Egyesült Királyság nemzetbiztonságára való veszélyességét támasztották alá (titkosnak minősített anyagok). A zárt ülésen a kérelmező és képviselői nem vehettek részt, érdekeiket különleges ügyvédek képviselték. Ezt követően a SIAC hozott egy “nyilvános ítéletet”, amely bárki számára elérhető, és egy “titkos ítéletet”, amelyhez kizárólag a minisztérium és a különleges ügyvédek férhettek hozzá.

27. A SIAC abban a kérdésben, hogy a kérelmező kitoloncolása mennyiben szükséges nemzetbiztonsági szempontból, úgy foglalt állást, hogy a minisztérium álláspontját kellően bizonyította; eszerint a kérelmezőre sok terrorista spirituális tanácsadóként tekintett, akinek véleménye legitimálja az erőszakos cselekményeket. A SIAC ugyanakkor nem foglalkozott érdemben a kérelmező egyik *in absentia* jordániai elmarasztaló ítéletével sem, holott ezek szerepeltek a Kormány előadásában. Ennek oka az volt, hogy a Kormány – ahogyan ezt nevezték – “pragmatikus megközelítést” alkalmazva visszavonta az állítólagosan kínzással szerzett bizonyítékok felhasználását arra hivatkozva, hogy vizsgálatot kellene lefolytatni arra vonatkozóan, hogy valóban így születtek-e bizonyítékok. Mindez a Lordok Háza *A. és társai* (2. sz.) (*A. és társai* (no. 2)) ügyében hozott határozatával összhangban történt (lásd a 136. és 137. bekezdéseket lentebb).

28. A SIAC vizsgálat tárgyává tette a különböző forrásokból származó bizonyítékokat, többek között Mark Oakden úr egyesült királyságbeli diplomata beszámolóját is, aki az MOU és az Adaleh központtal kötött Monitoring egyezmény tárgyalásairól számolt be, továbbá arról, hogy milyen veszélyeknek volna kitéve a kérelmező Jordániában. A kérelmező oldaláról

három tudóst hallgattak meg, akik a jordániai rezsimről tájékoztatták a bizottságot. Bizonyítékot szolgáltatott még az arabul beszélő Rana Refahi ügyvédasszony is, aki Jordániában kutatást végzett két korábbi eljárásról, mely során a vádlottakkal és védőikkel is interjúkat készített. A SIAC megvizsgálta továbbá az Egyesült Államok kormányának a kérelmező tekintetében fennálló érdekelttségét, és azokat az állításokat is, melyek szerint Jordánia korábban egy rendkívüli kiadatási eljárás keretében kiadott egy jordán állampolgárt az Egyesült Államoknak.

(b) A SIAC megállapításai és az MOU

29. A SIAC megállapította, hogy a strasbourgi Bíróságnak a *Chahal v. Egyesült Királyság*-ügyben (1996. november 15. *Reports of Judgments and Decisions 1996-V*) és a *Mamatkulov és Askarov v. Törökország*-ügyben ([NK], nos. 46827/99 és 46951/99 ECHR 2005-I) hozott ítéletei azt mutatják, hogy jogszerűen lehet megalapozottnak tekinteni a biztosítékokat; azt pedig, hogy milyen mértékben lehet támaszkodni ezekre a biztosítékokra, az egyes ügyek tekintetében a körülmények vizsgálatával kell ledönteni. Különböség van aközött, ha egy olyan biztosítékra támaszkodnak, amely során egy államnak olyan lépéseket kell tennie, amelyek nincsenek összhangban általános törvényeivel, és aközött, ha egy olyan biztosítékra támaszkodnak, amelynek értelmében az államnak a jogszabályai által megkövetelt magatartást kell tanúsítania, még ha ez a magatartást nem minden esetben vagy általában nem is valósul meg a gyakorlatban. A SIAC utalt az ENSZ kínzás elleni bizottságának az *Agiza v. Svédország* döntésére (lásd 147. bekezdés), ahol a svéd hatóságok kiutasítottak egy egyiptomi állampolgárt azt követően, hogy biztosítékokat kaptak Egyiptomtól, majd így folytatta:

“Az Agiza-ügy egyértelmű figyelmeztetésként szolgál arra, hogy milyen veszélyeket rejt magában, ha néhány szóra vagy diplomáciai monitoring eljárásokra [biztosítékként] támaszkodunk. Egyes figyelmeztető jeleknek fel kellett volna hívnia a svéd hatóságok figyelmét a kockázatokra, ideértve azt a szerepet is, amelyet egy külföldi titkosszolgálati szervnek biztosítottak. Ugyanakkor leszögezzük, hogy melyek számunkra a kulcsfontosságú különbségek: az erős, hosszú idő óta fennálló és mély bilaterális kapcsolat az Egyesült Királyság és Jordánia között, amely nem összehasonlítható Svédország és Egyiptom kapcsolatával; azok a körülmények, melyek közepette az MOU tárgyalásai zajlottak, és a megállapodás jelentőségének diplomáciai kiértékelése; [a kérelmező] és Jordánia sajátos kapcsolata; az eljárás különböző szakaszaiban fennálló kockázat mértéke az MOU hiányában, főként a fogvatartás korai szakaszában, amikor általában a GID jelentette kínzási kockázat a legmagasabb, és amikor – úgy tűnik – Agiza bizonyítást nyert kínzása megtörténhetett; az a gyorsaság, amivel a korai szakaszban az ellenőrzéssel megbízottak kapcsolatot keresnének, és, reményeink szerint, kapcsolatba kerülnének [a kérelmezővel]. A Svédország úgy vélte, hogy az Agizával való kapcsolatteremtés szándéka az Egyiptomba vetett bizalmat kérdőjelezné meg, ugyanakkor az Egyesült Királyság, az Adaleh központ és a Jordán Kormány részéről nincs ilyen feltételezés. Ennek éppen ellenkezője igaz. Az Agiza-ügy, mely kérdéseket vetett fel az ENSZ kínzás elleni bizottságának is, egyik fontos pontja az volt, hogy az ügyében született jogerős döntés meghozatala előtt el kellett hagynia az országot. Ebben az ügyben más a helyzet.”

30. Jelen ügyet tekintve, a jordániai politikai helyzet, a civil szervezetek, a sajtó és a parlament (jóllehet korlátozott) szabadsága, hogy kritikai véleményeket fogalmazzanak meg, csökkentti a kérelmezőre leselkedő veszélyeket. Továbbá, az MOU keretében Jordánia által elfogadott ellenőrzési mechanizmus szintje egyértelműen arra utal, hogy Jordánia magára nézve kötelezőnek fogadta el a megállapodás betűjét és szellemiségét. Az Egyesült Királyságnak és Jordániának is reális érdeke, hogy az MOU megszegését megakadályozza: a két ország közötti diplomáciai kapcsolat barátságos és hosszú múltra tekint vissza, valódi érték Jordánia számára, és komoly ösztönzés arra vonatkozóan, hogy az ország ne tűnjön fel szöszegőként. Mindkét ország érdeke az együttműködés a terrorizmusellenes ügyekben. Az Egyesült Királyság nagy gondot fordít arra, hogy külföldi állampolgárokat az Egyezmény 3. Cikkében foglalt jogok sérelme nélkül utasítson ki, és egy olyan – nagy nyilvánosságot kapott - eljárás, amely e követelménynek nem tenne eleget, komoly visszalépést jelentene ezen a téren. Ez a törekvés további ösztönzést ad az MOU bármilyen megsértésének kivizsgálására. Ugyan az MOU nem tartalmaz konkrétumokat arra vonatkozóan, hogy milyen lépéseket tennének egy ilyen vizsgálat során, a SIAC elfogadta bizonyítékként az Oakden úr által mondottakat arra vonatkozóan, hogy amennyiben a jordán kormány nem reagálna egy [a megállapodás hatálya alá tartozó, az Egyesült Királyságból érkező] diplomáciai megkeresésre, az gyors diplomáciai és miniszteri szintű reakciókhoz vezetne.

31. A SIAC elismerte, hogy az MOU és a monitoring eljárás tartalmazott bizonytalan pontokat. Nem tért ki egyértelműen például néhány olyan garanciára, mint a gyors ügyvédi segítséghez való hozzáférés, az interjúk rögzítése, független orvosi vizsgálat és a fogvatartás helyének nyilvánossága, ugyanakkor ezekről összességében rendelkeznek a megállapodások. Nem volt olyan garancia, hogy az Adaleh központ bármikor kapcsolatba léphet a kérelmezővel, ahogyan erről a központ hatásköre rendelkezik, de ennek megíúsulása hamar nyilvánosságot kapna. A központ a fogvatartás korai szakaszában a tervek szerint heti három alkalommal tesz látogatást a kérelmezőnél. A SIAC arra is számít, hogy a GID és Jordánia kormánya sürgősen reagál az Egyesült Királyság megkeresésére, ha akár csak egy találkozó is megíúsulna. "Zavarónak" nevezhető ugyanakkor az a tény, hogy az ENSZ Különleges Kínzási Jelentéstevőjét nem engedték be egy GID által fenntartott létesítménybe 2006. júniusban annak ellenére, hogy a szabad bejutást egy korábbi egyezmény garantálta. Mindezek ellenére a bizonyítékok alapján a SIAC arra jutott, hogy nincs valós veszélye a kérelmező GID általi bántalmazásának. Az Adaleh központ viszonylagos tapasztalatlansága bizonytalan pontnak minősíthető, továbbá az, hogy a feladat új számukra, illetve a tapasztalt szakértők - elismert - hiánya is. Ez egy viszonylag új testület, korlátozott erőforrásokkal és szakértelemmel, de mindez áthidalható az Egyesült Királyság Kormányának anyagi segítségével. Maga a monitoring-

látogatások ténye az, ami fontos az ügyben, és a különleges szakértelem hiánya nem okozhat helyrehozhatatlan károkat.

(c) A SIAC megállapításai a 3. Cikk-kel kapcsolatban

32. Az Egyesült Királyság Kormánya nem vonta kétségbe a jordániai emberi jogi helyzetre vonatkozó információk megbízhatóságát, és a SIAC szerint a jordániai emberi jogi jogsértések részletei továbbra is fontos részei annak a kockázatelemzésnek, melynek célja, hogy felmérjék a kérelmezőre váró veszélyeket. A Kormány arra az álláspontra helyezkedett, hogy az MOU-ban szereplő különleges intézkedések hiányában nem volna abban a helyzetben, hogy nemzetközi kötelezettségeinek megsértése nélkül vissza tudná küldeni a kérelmezőt Jordániába. A SIAC ugyanakkor fontosnak tartotta a veszélyek szempontjából annak mérlegelését, hogy – esetleges visszatérése esetén – milyen események történének a kérelmezővel a megérkezést követően. Arra jutott a bizottság, hogy az MOU nem feltétlen szükséges minden egyes kockázat kezelésére, sokkal inkább megerősíti az egyébként is meglévő garanciákat.

33. A SIAC elfogadta, hogy visszatérését követően a kérelmező a GID őrizetébe kerülne, majd eljárást indítának ellene abban a két vádpontban, amelyben távollétében bűnösnek találták. Az Adaleh központ egy munkatársa vele lenne a fogvatartás helyén, és orvosi vizsgálaton is részt venne. Ugyancsak elfogadta a bizottság, hogy a GID az eljárásban felhasználható vallomást szeretne feltehetőleg beszerezni, illetve egyéb, általános titkosszolgálati információkat, ugyanakkor azt is hangsúlyozta a SIAC, hogy pusztán feltételezésnek minősül, hogy a kihallgatásnak az is célja volna a GID részéről, hogy további vádemelésekhez is vallomást gyűjtsön. Ezekre utaló bizonyítéknak nem volt nyoma. A SIAC tisztában van azzal is, hogy az Egyesült Államok nem sokkal Jordániába történő megérkezését követően igényelni fogja a kérelmező kihallgatását. Az új eljárás lezárulása előtt ugyanakkor nem merülne fel olyan valós veszély, ami a 3. cikk megsértését eredményezné.

34. Valós kockázata van annak, hogy a GID őrizetében egy “átlagos iszlám szélsőségest” a vádemelést megelőzően megkínózzanak vagy bántalmazzanak. Ennek oka abban rejlik, hogy a GID esetében az ilyen bánásmód hosszú múltra tekint vissza, és széles körben elterjedt, továbbá a közeget a büntetlenség és a nemzetközi ellenőrzések kikerülése jellemezte. Ugyanakkor a kérelmezőt ismertsége, az MOU és a monitoring egyezmény is védené, főként, hogy az Adaleh központ feltehetőleg bizonyítani szeretné rátermettségét, és maga is más civil szervezetek figyelmének központjában lesz. Mindez annak valós veszélyét is csökkenti, hogy a GID taktikázzon, mint a látogatás utolsó pillanatban történő megakadályozása vagy annak állítása, hogy a kérelmező nem kíván találkozni az ellenőrökkel, vagy a kérelmező értesítés nélküli elszállítása. Az Adaleh központ kapcsolattartási joga a magánzárka alkalmazását is képes megakadályozni.

35. Az MOU a GID-nél uralkodó, “bármit megtehetünk büntetlenül”-hozzáállást is fékezheti, illetve hatással lehet a kínzások magas beosztásban dolgozók részéről történő eltérésére is. Az MOU-t és a monitoring egyezményt a legmagasabb szinten támogatták Jordániában, mögötte állt Jordánia királyának politikai ereje és presztízse, így alappal feltehető, hogy utasításokat adtak a GID részére arra vonatkozóan, hogy hogyan bánjanak a kérelmezővel, és a GID tudatában van annak, hogy a megállapodások bármilyen megsértése nem marad büntetlenül. A GID magas szintű vezetői is továbbá részesei voltak az MOU-val kapcsolatos tárgyalásoknak, tehát pontosan tisztában vannak az egyezmény megszegésének következményeivel. Mégha egyes méltatlan tisztviselők munkájának része a visszaélés, a kérelmező egyedi és különleges helyzete, valamint a MOU azt eredményezi, hogy a vezető tisztségviselők meg fogják akadályozni a kérelmező bántalmazását, még ha ezt kizárólag önérdékből teszik is.

36. Az MOU nem zárta ki az Egyesült Államok általi kihallgatást. Valószínű, hogy a CIA közvetlenül is - a GID jelenlétében - ki kívánja hallgatni a kérelmezőt. Az Egyesült Királyság mindazonáltal világossá tette az MOU betartása iránti érdekelttségét az Egyesült Államok számára. A jordán hatóságok és az Egyesült Államok mindent megtesznek annak érdekében, hogy az USA ne “lépjen át egy határt”. Feltételezve, hogy a kérelmező a GID őrizetében marad, és nem adják át az Egyesült Államoknak, a tárgyalást megelőző szakaszban nincs valódi veszélye a bántalmazásnak. Ugyancsak nagyon alacsony a valószínűsége annak, hogy a kérelmezőt fogvatartás céljából titkos jordániai GID- vagy CIA-létesítményekbe szállítanák.

37. Ugyanezek a tényezők vonatkoznak minden, a kérelmező elítélését vagy felmentését követő kihallgatásra is. Az MOU továbbra is érvényben marad, ugyanakkor mind a jordániaiak mind az amerikaiak érdeke, hogy a kihallgatás a lehető leghamarabb – még a tárgyalás befejezése előtt – megtörténjen. A kérelmező széles körben való ismertségét szintén olyan tényezőként értékelték, mint amely “kevésbé valószínű, hogy változik néhány évig”.

38. Kevés a valószínűsége, hogy a jordániai hatóságok a jelenlegi vádpontok alapján vagy új – a halálbüntetés lehetőségét hordozó – vádak alapján a legsúlyosabb büntetést szabnák ki. Ehelyett elítélése esetén a kérelmezőre hosszú időtartamú börtönbüntetés várna. Valódi kockázata van az élethosszig tartó szabadságvesztés-büntetésnek a Reform és Kihívás-ügyben, de nagyobb a valószínűsége annak, hogy – hasonlóan a többi vádlott fellebbezést követően csökkentett ítéletéhez (4-5 év börtönbüntetés) – ennél jelentősen enyhébb ítélet születik. A Millenniumi Összeesküvés-ügyben alacsony az élethosszig tartó börtönbüntetés kockázata. Nincs olyan szabály, amely értelmében ne lehetne kiszabni a kérelmezőre in absentia meghozott 15 éves börtönbüntetésnél hosszabb ítéletet. Mindazonáltal az *in absentia* hozott ítéletek újratárgyalása során kiszabott ítéletek az egyértelmű gyakorlat szerint

nem lettek hosszabb időtartamúak, és nincs ok arra, hogy a kérelmezőre nézve ennél hátrányosabb döntést hoznának jelenlétében. A kérelmező egy átlagos börtönben töltene le büntetését, nem pedig egy GID-létesítményben. A kényszermunka-büntetés nem jelent semmilyen további büntetést. Az ügy körülményei miatt nem sérülne az Egyezmény 3. cikke, és ugyan a fogvatartottak verése esetenként előfordul, nincs bizonyíték arra, hogy a kérelmezőt iszlamista politikai fogolyként kezelnék. Státusza megvédené ettől.

39. "Erőteljes ösztönzők" szólnak az ellen, hogy Jordánia és az Egyesült Államok megegyezzen a kérelmező kiszolgáltatásáról, nem utolsósorban azért, mert egyfelől ez komoly belpolitikai problémákat okozna a Jordán Kormány számára, másfelől az Egyesült Államoknak nem áll szándékában a jordániai rendszert destabilizálni. Minden korábbi, állítólagos átadás Jordániából más állampolgárságú személyeket érintett, illetve egy esetben egy egyesült államokbeli-jordániai kettős állampolgárt. Nagyon valószínűtlen, hogy a kérelmezőt egy titkos jordániai CIA-létesítménybe szállítanák, mert ez csak a jordániai hatóságok hallgatólagos beleegyezésével történhetne, ami ellentétes volna az MOU-val. Ugyancsak valószínűtlen, hogy az Egyesült Államok kérelmezné a kérelmező kiadatását Jordániától, ha korábban ezt nem kérte az Egyesült Királyságtól, továbbá egy ilyen kérelem teljesítése belpolitikai nehézségeket okozna Jordániának.

(d) A SIAC megállapításai az 5. Cikk-kel kapcsolatban

40. A kérelmező Jordániának történő átadását követő őrizetbe vétele tekintetében a SIAC megállapította, hogy a jogi szervek őrizetbe vételről való értesítésének határidejét (48 óra) és a vádemelés időkorlátját (15 nap) a bíróság az ügyész kérésére jogszerűen és szabályosan meghosszabbíthatja 15 napnál nem hosszabb periódusokkal maximum 50 napig. Ezért a jordániai törvényekkel összeegyeztethető a kérelmező fogvatartása 50 napon keresztül anélkül, hogy a vádemelést megelőzően fizikailag megjelenjen a bíróság előtt. Az ilyen meghosszabbításokról egy hatóság dönt, és ennek nem feltétele a gyanúsított jelenléte.

41. A SIAC megjegyezte, hogy az MOU nem tartalmazott kifejezett rendelkezést arra vonatkozóan, hogy az eredeti 15 napos határidő nem meghosszabbítható, hanem azt tartalmazta, hogy egy visszaküldött személyt haladéktalanul bíró vagy erre törvénnyel felhatalmazott hatóság elé kell állítani, aki vagy amely döntést hoz fogvatartása jogszerűségéről. Ugyan a "haladéktalanul" kitételt az MOU nem definiálta, a bizottság megállapította, hogy a megállapodás ezen részét alkalmazni fogják, különösen azért, mert ekkor fogják a megállapodásba foglalt szabályokat először tesztelni. Tehát a kérelmező első, hatóság előtti megjelenése 48 órán belül várható. Nem minősülne az MOU megszegésének, ha a kérelmezőt – 15 napos szabályszerű hosszabbításokkal – legfeljebb 50 napig fogvatartanák, és az sem, ha ezek a döntések személyes jelenléte nélkül születnének. Ugyanakkor a valóságban

nem valószínű, hogy kimerítenék az 50 napos határidőt, még a megállapodás hiányában sem, mert a kérelmezőre megismételt eljárás vár, és az ügy aktái több alkalommal voltak az alaptárgyaláson és a fellebbezési eljárásban.

(e) A SIAC megállapításai a 6. Cikk-kel kapcsolatban

42. A SIAC-ban egyetértés volt abban a tekintetben, hogy a kérelmező korábbi elmarasztaló ítéleteit félre teszik, és a Nemzetbiztonsági Bíróság ugyanazon vádpontok alapján új eljárást fog kezdeményezni.

43. A kérelmező korábbi kifogásain felül, melyek a Nemzetbiztonsági Bíróság pártatlanságára és a kínzással szerzett bizonyítékok felhasználására vonatkoztak, azt is állította, hogy a fogvatartás alatt a GID, az Egyesült Államok tisztviselői és az ügyész ügyvéd jelenléte nélkül fogja kihallgatni. Az ügyésznek a jordániai büntetőeljárás törvény 64. § (3) bekezdése alapján joga van arra, hogy – “ha az igazság feltárásának céljából szükségesnek ítéli” – a nyomozást ügyvéd távollétében folytassa le. A bizottság ezzel a döntéssel nem foglalkozott, de megjegyezte, hogy az ügyésznek tett vallomás nem használható fel, ha a gyanúsítottat nem figyelmeztették ügyvédje távollétében meglévő vallomásmegtagadási jogára. A SIAC szerint valószínűtlen, hogy a kérelmező GID általi vagy az Egyesült Államok tisztviselői által történő kihallgatásakor ügyvéd jelen volna, viszont valószínű, hogy lesz lehetősége kapcsolatba lépni ügyvéddel valamennyi bírósági és ügyészségi megjelenés alkalmával. A védelemnek a tárgyalásra való felkészülési ideje és a rendelkezésre álló feltételek szűkösebbek lesznek, mint az Egyesült Királyságban, de egy átlagos jordániai ügynél bizonyára kedvezőbbek.

44. A Nemzetbiztonsági Bíróság függetlenségének és pártatlanságának hiánya tekintetében a SIAC megállapította, hogy a bíróság 3 bíróból fog állni, akik közül legalább kettő jogi diplomával rendelkező határozatlan időre kinevezett katonai tisztviselő. Az ügyész szintén katonai tisztviselő volna. A fellebbezést a Semmítőszék, mint polgári bíróság bírálja el, amely ugyanakkor nem vizsgálhat olyan indítványokat, amelyek a korábbi tárgyalásnak a bíróság katonai jellegét érintő méltánytalanságára hivatkoznak.

45. A kérelmezőtől az új eljárásban esetlegesen kínzással beszerzett bizonyítékok felhasználását illetően a SIAC a következőket állapította meg:

“418. A jordániai jogrendszer ennél fogva nem engedi meg a kényszer alatt született beismerő vagy terhelő vallomások felhasználását. Jogi szempontból megvizsgálják az erre hivatkozó állításokat, mielőtt döntenének a felhasználásról. Ezeket az indítványokat önmagukban is bizonyításnak vetik alá, ugyanakkor az, hogy mennyiben tesztelhetők ezek az állítások, a rendszer néhány jellegzetességtől is függ. Az ilyen típusú ügyészi bizonyítékok kirekesztésének bizonyítási terhe a védelmen nyugszik. Nyilvánvalóan nehézségekbe ütközik a GID által alkalmazott állítólagos megelőző fenyegetéseket és tetteket bizonyítani úgy, hogy hiányzik a kihallgatásokon elhangzottak rögzítése, az ügyvédek jelenlétét nem biztosítják és nincs gyors és független orvosi vizsgálatra lehetőség. Valószínű, hogy a jordániai bíróság erősen vonakodna azt elfogadni, hogy az ügyésznek tett vallomások, melyeket gyakran használnak bizonyítékként, bántalmazás útján keletkeztek. A bíróság vagy az ügyész nem valószínű, hogy kész volna

ragaszkodni ahhoz, hogy a GID tisztviselői vallomást tegyenek ezekről az állításokról. Jó eséllyel ezeket úgy kezelik, mint a védelem rutinszerű stratégiai elemét.

419. Nagyobb hajlandóság mutatkozhat arra, hogy a GID-kihallgatás során szerzett vallomásokat vessék alá vizsgálatnak. Van arra bizonyíték, hogy, legalábbis a Semmitőszék szintjén, az állítólagosan kínzással szerzett bizonyítékokat figyelmen kívül hagyják (ugyan az nem egyértelmű, hogy a GID-nek vagy az ügyésznek tett vallomásokról van-e szó).

420. Ezzel együtt a háttér-információk általánosságban, és különösen a két szóban forgó eljárásról kapott információk azt mutatják, hogy legalábbis nagyon valószínűsíthető annak a kockázata, hogy a kérelmezőre terhelő vallomások a GID-nek az Egyezmény 3. cikkébe ütköző bánásmódja következtében születtek. Lehetséges, hogy elérte a kínzás szintjét e bánásmód, de az is lehet, hogy nem. Nagyon kevésbé valószínű, hogy e vallomásokat figyelmen kívül hagyják az új tárgyalás során, mert a Nemzetbiztonsági Bíróság nem valószínű, hogy meggyőződhet arról, hogy kínzással születtek a bizonyítékok, főként, hogy az első tárgyalásokon már elutasította az erre való hivatkozást. Értelmszerűen a vallomást tevők bizonyíthatják, hogy a vallomások a 3. cikkbe ütközően születtek, és ezért hamisak.

Mindezek miatt nagy a valószínűsége, hogy a korábbi, az ügyésznek tett és a kérelmezőre terhelő vallomásokat figyelembe fogja venni a bíróság. A SIAC továbbá azt is megállapította, hogy ezek a tanúvallomások jelentős, talán döntő fontosságúak lesznek, és a kérelmező terhére értékeli őket. Az új tárgyalás ezen vonatkozásáról a következőket rögzítette a SIAC:

“439. A mi számunka a legfontosabb az, hogy ebben az eljárásban a bizonyítási teher jordániai szabályozása méltánytalan és igazságtalan-e, avagy nem. Nem gondoljuk, hogy a szabályozás önmagában méltánytalan volna. Ugyanakkor a bizonyítási teher ilyen szabályozása mellett úgy tűnik, hiányoznak alapvető védelmi mechanizmusok az előzetes bántalmazás vagy az a bántalmazás bizonyításának elősegítésére, például a GID-kihallgatások videón vagy egyéb eszközzel történő rögzítése, a kihallgatások időbeni korlátozása, a védő folyamatos jelenléte, rutinszerű orvosi vizsgálat, a bíróság közreműködése megfelelő szakember, tisztviselő vagy orvos hívásában. A döntéseket egy olyan bíróság hozza, amely nem független, és minden jel szerint nem teszi alapos vizsgálat tárgyává az ilyen típusú állításokat. Mindezeket összevetve arra a konklúzióra jutottunk, hogy az eljárás minden valószínűség szerint a 6. cikk értelmében tisztességtelennek fog minősülni. Ennek okát abban az elintézési módban látjuk, amellyel az illetékesek a kényszer hatása alatt született vallomásokat kezelni fogják.”

46. A Nemzetbiztonsági Bíróság függetlenségével és pártatlanságával kapcsolatos, továbbá a 3. cikk szerinti tiltott bánásmód útján szerzett bizonyítékok felhasználásával összefüggésben tett megállapításai ellenére a SIAC arra a következtetésre jutott, hogy nem várható kirívóan tisztességtelen eljárás az Egyezmény 6. cikke értelmében, ha a kérelmező ellen új eljárást indítanak Jordániában. A SIAC megállapította, hogy a bírósági rendszert, az eljárási szabályokat és a vád által érintett bűncselekményeket megfelelő jogszabályi környezet veszi körül, és az új eljárás a kérelmező jelenlétében, a nyilvánosság előtt fog lezajlani. Az eredeti ügy iratai ott lesznek az új bíróság előtt, de a kérelmező hatékonyan kétségbe vonhatja azok tartalmát. Al-Jeramaine kivégzése és a nehézségek, melyekkel a többi tanú, jelesül Abu

Hawsher, szembesültek, nem teszik az eljárást tisztességtelenné. A SIAC a következőket rögzíti:

“446. Elismerjük a Nemzetbiztonsági Bíróságon belüli intézményes függetlenség hiányát, amely érinti a bírákat is, és amelynek oka a rendszerben és a szervezet felépítésében, struktúrájában rejlik. Nem megismerhető, hogy bizonyos bírák miért bizonyos ügyeket kapnak, de nincs bizonyíték arra, hogy a bírákra „nyomást gyakorolnának”. Ugyanakkor a Nemzetbiztonsági Bíróság nem a végrehajtó hatalom pusztá eszköze, megbízható bizonyítékok vannak arra, hogy mérlegeli a bizonyítékokat, összeveti ezeket a jogszabályokkal, és felment számos vádlottat. Rendre enyhít kiszabott ítéleteket.

447. A Nemzetbiztonsági Bíróság bírái jogi képzésben részesültek, és katonai jogász karriert futnak be. Ezen felül nagyon kevés ok miatt lehetne azt állítani, hogy részrehajlóak, és nem ez képezte a panasz fő tárgyát sem. Háttérük miatt jó eséllyel szkeptikusak, az ügyésznek visszaélések nyomán tett vallomásokkal kapcsolatos állításokkal szemben. Ösztönösen úgy gondolják talán, hogy mindez csupán rutinszerű hivatkozása a védelemnek, hogy kifogást emelhessenek a terhelő vallomásokkal szemben. A jogi környezet hiányosságai miatt nehéz a visszaélés azonosítása és az ez elleni fellépés. A bizonyítékok felhasználásának módja a rendelkezésünkre álló adatok alapján nem azt mutatja, hogy alaposan kivizsgálják a törvénytelen úton szerzett bizonyítékot. Az újratárgyalás nagy nyilvánosságot fog kapni, és ezek a nyilvános tárgyalások azt eredményezhetik, hogy nagyobb körültekintéssel és pártatlanul vizsgálják meg a bizonyítékokat. Ez nem kirakatper lesz, az első sem volt ilyen, és eredménye sem lesz – a bizonyítékok figyelmen kívül hagyásával – előre eldöntött.

448. A Nemzetbiztonsági Bíróság megindokolják a döntéseit, és nyitva áll a fellebbezés a Semmitőszékhez. Az a tény, hogy ez a lehetőség nem tudja orvosolni a Nemzetbiztonsági Bíróság szervezeti függetlenségének hiányát, nem elegendő ok arra, hogy a fellebbezés lehetőségét egyáltalán ne vegyük figyelembe akkor, amikor a 6. cikkben szereplő jogok megsértésének lehetőségét összességében vizsgáljuk. A Semmitőszék egy polgári bíróság, és kevés bizonyíték van arra, hogy a végrehajtó hatalom részéről jogellenes befolyásolás történne a bírák kinevezése vagy elmozdítása tekintetében. Nincs arra utaló adat, hogy miként állítják össze a tanácsokat, de arra sincs bizonyíték, hogy működésükre „nyomást gyakorolna” a kormányzat. A Semmitőszék egyszerűen a Nemzetbiztonsági Bíróság ítéleteit vizsgálja felül anyagi és eljárásjogi vonatkozásban, és korlátozottan ténybeli kérdések tekintetében is, bár nincs mindenre kiterjedő, újbóli bizonyítási eljárás, sem hatásköre sincs arra, hogy új tényállást állapítson meg – kivéve, ha az ügyész fellebbezett. A várható ítéletek nem teljesen aránytalanok a bűncselekményekhez képest.

449. Hosszan megtárgyaltuk a Nemzetbiztonsági Bíróság hozzáállását azokhoz az esetekhez, amikor olyan bizonyítékok befogadásáról van szó, amelyeket állítólagosan bántalmazás útján szereztek. Bár azt gondoljuk, hogy az egyes tényezők összeadva azt eredményezhetik, hogy az eljárás tisztességtelen lesz ebben a tekintetben, ezek mégsem eredményezik a tisztességes eljáráshoz való jog teljes megsértését. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy az ilyen bizonyítékok értékelését tiltja a törvény, továbbá azt sem, hogy a Nemzetbiztonsági Bíróság meghallgatja az ilyen állításokat alátámasztó érveket. A Semmitőszéknek a Nemzetbiztonsági Bíróságkövetkeztetéseinek megvizsgálásában, esetenként felülvizsgálatában játszott szerepe jelen ügy tárgya. A bizonyítékok értékelésére és az eljárásra vonatkozó, a bizonyítási teher kiegyenlítését célzó garanciák hiánya, az ügyész vagy bíró előtt tett állítások kezelésének feltételezett módja, mindez egy titkosszolgálati bíróságon, melyet katonai jogászok dominálnak –

ezek a tényezők így együtt sem eredményezik azt, hogy az igazságszolgáltatás megtagadásáról beszélhessünk.

450. Megvan a veszélye annak,– tekintettel arra, hogy elkerülhetetlenül az az újratárgyalás tisztességtelen vonatkozásai kerülnek a figyelem középpontjába – hogy kizárólag hiányosságokra koncentrálnunk annak mérlegelésekor, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog teljes sérül-e, ahelyett, hogy az eljárás egészét vizsgálánánk. Ez utóbbira volna szükség, és éppen ez a szemlélet az, amely alapvetően meghatározta döntésünket.

451. Azok a tényezők, amelyek valószínűleg arra vezetnek, hogy az új eljárás a 6. cikkbe ütköző módon zajlik majd le, jelentős mértékben összefüggnek egymással. Alaposan megvizsgáltuk őket és nem tudtunk meggyőződni arról, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog teljes mértékben sérülni fog.”

47. Végezetül, míg reális lehetősége volna egy hosszú időtartamú börtönbüntetésnek, ez nem változtatja meg a SIAC konklúzióját, mely szerint az eljárás egészének jellegét tekintve nem várható a kérelmező jogainak teljes semmibevétele.

2. A Fellebbviteli Bíróság előtti eljárás

48. A kérelmező fellebbezett a Fellebbviteli Bírósághoz, amely egyhangúan helyt adott ennek a 6. Cikkre, illetve a 3. Cikkben foglalt tilalom megsértésével szerzett bizonyítékok felhasználásának veszélyére hivatkozva, ugyanakkor elutasította azt minden egyéb pontban ([2008] EWCA Civ 290).

49. A kérelmezőnek a 3. Cikket érintő azon panasza tekintetében, amely a SIAC zártan kezelt bizonyítékainak felhasználását és az MOU-ban szereplő biztosítékokra való támaszkodást érintette, a Fellebbviteli Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy köti őt korábbi, ezeket a kérdéseket érintő ítélete (*MT (Algéria), RB (Algéria), U (Algéria) v. Belügyminiszter* [2007] EWCA Civ 808), amely értelmében (i) a SIAC figyelembe vehet titkos bizonyítékokat a visszatérés biztonságosságát illetően; (ii) a visszatérés biztonságosságára vonatkozó biztosítékok relevanciája tény- és nem jogkérdés, és ezért nincs határhelye a fellebbezést ebből a szempontból vizsgálni. A Fellebbviteli Bíróság ugyancsak elutasította a kérelmezőnek az 5. cikkre való hivatkozását, arra hivatkozva, hogy a SIAC-nak volt lehetősége egy ilyen döntés meghozatalára.

50. A 6. Cikk tekintetében a Fellebbviteli Bíróság elutasította a kérelmező érvelését, mely szerint valós a kockázata annak, hogy a Jordániában lefolytatott új eljárás során kirívóan megtagadják tőle az igazságszolgáltatást, mert a Nemzetbiztonsági Bíróság tekintetében nem érvényesül a függetlenség és/vagy a pártatlanság elve. A bíróság szerint a SIAC-nak volt lehetősége ilyen döntést hozni ebben a részkérdésben, és következtetését nem változtatta meg a Fellebbviteli Bíróságnak az *Al-Moayad v. Németország*-ügyben (hat.,) no. 35865/03, 2007. február 20-én hozott határozata.

51. Ugyanakkor a Fellebbviteli Bíróság elfogadta a kérelmező érvelését arra vonatkozóan, hogy valódi kockázata van annak, hogy kirívóan megtagadják tőle az igazságszolgáltatást azáltal, hogy lehetséges, hogy az új eljárásban olyan bizonyítékot használnak fel, amely a 3. Cikk előírásaival szemben született. A bíróság szerint:

“45. SIAC nem fektetett kellő hangsúlyt vagy félreértette a kínzással szerzett bizonyíték felhasználására vonatkozó tilalom alapvető jellegét. az Egyezményben a minisztérium jogi képviselője szerint beadványa nem tartalmazta azt, hogy abban az esetben, ha egyértelműnek látszik, hogy a lefolytatandó eljárásban – akár a szóban forgó személyeket, akár harmadik felet érintően – kínzással szerzett bizonyítékot is felhasználnak, az nem jelenti azt, hogy kirívóan megtagadják tőle az igazságszolgáltatást. Ennek megfelelően, ha a SIAC tényként rögzítette, hogy nagy a valószínűsége annak, hogy kínzással vagy más, a 3. Cikkbe ütköző bánásmód útján szerzett bizonyítékot felhasználják az Othman úr elleni eljárásban, akkor a bizottságnak meg kellett volna győződnie arról, hogy az ilyen bizonyítékot figyelmen kívül hagyják és jogkövetkezmény sem kapcsolódik hozzá. A SIAC-nak a 6. Cikk ezen a módon történő, esetleges megsértése tekintetében fennálló nemleges válasza ezért nem megalapozott.

46. Hangsúlyozzuk, hogy mindez nem, vagy nem elsősorban a SIAC-érvelés ésszerűségének kritikája, ugyanakkor úgy látjuk, hogy a bizottság ténymegállapításaiból nem következnek ésszerűen a konklúziói. Fő megállapításunk az, hogy a SIAC helytelenül járt el akkor, amikor egy túlságosan magasra helyezett mérce alapján igyekezett megállapítani, hogy a 6. Cikkben foglalt jogok sérülnek-e.

...

48. Az Egyezmény nem csak azért tiltja a kínzással szerzett bizonyítékok felhasználását, mert ez tisztességtelen eljáráshoz vezetne, hanem azért, illetve különösen amiatt is, mert a kérdés összefüggésben áll a 3. Cikkben szereplő alapvető, feltétlen és csorbíthatatlan tilalommal, amely az Egyezmény által védett jogok központjában áll. Ahogyan az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Jalloh v. Németország*-ügyben hozott ítéletében fogalmazott (44 EHRR 32, 105. §):

‘az áldozat bűnösségét alátámasztó olyan terhelő bizonyíték, akár beismerő vallomás, akár fizikai bizonyíték, melyet erőszakos cselekmények, brutalitás vagy kínzás kategóriájába tartozó bánásmód útján szereztek, nem vehető figyelembe, függetlenül bizonyító értékétől. Minden ezzel ellentétes következtetés közvetett módon legitimálná azt a fajta erkölcsileg elítélendő magatartást, melyet az Egyezmény 3. Cikkének alkotói tiltani szándékoztak, vagy, ahogyan az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága találóan fogalmazott a *Rochin*-ügyben (342 US 165), ez “megengedné, hogy a brutalitás elborítsa a jogot”.’

Az a nézet, hogy a bántalmazás vagy kínzás útján szerzett bizonyíték felhasználása nem csak annak megbízhatatlansága miatt nem megengedett, hanem elsősorban azért nem, mert az államnak egyértelművé kell tennie elutasítását az ilyen bizonyítékot eredményező bánásmóddal szemben, általánosan elfogadott mind az Egyezmény hatókörén belül, mind azon kívül.

Egy különösen markáns, idevonatkozó álláspont olvasható ki Lord Bingham beszédéből, aki hasonlóan markánsan megfogalmazott véleményeket idézet, és amely az *A v Belügyminiszter-ügyben* ((No2) [2006] 2 AC 221) hangzott el (17. §):

49. A SIAC tévedett, amikor nem ismerte fel a kulcsfontosságú különbséget a 6. cikknek ezen az alapon és azon az alapon való megsértése között, amely csak eljárási

hiányosságokra és a bíróság összetételére hivatkozik. Határozata 442-45. §§-ában foglalt következtetéseiben a kínzás által szerzett bizonyíték felhasználásának lehetőségét *pari passu* [kezelte a bíróság függetlenségét érintő kifogásokkal – lásd különösen a 449-450. §§-t. Ez azzal az eredménnyel járt, hogy nem ismerte fel, milyen magas szintű biztosítékok megléte szükséges egy külföldi jogi eljárásra vonatkozóan, hogy valakit jogszerűen kitoloncolhassanak ebbe az országba, ahol – kínzással szerzett bizonyítékok felhasználásának lehetőségét is magában rejtő – eljárás vár rá.”

52. A Fellebbezési Bíróság megjegyezte, hogy a SIAC a Nemzetbiztonsági Bíróság és a Semmitőszék – tudottan nem teljesen kielégítő – eljárásának létrehozta azt a következtetést, hogy nem fogják teljesen megtagadni a kérelmezőtől az igazságszolgáltatást a kínzással szerzett bizonyítékok felhasználása okán. A Fellebbezési Bíróság számára ezek a következtetések nehezen férnek össze a SIAC saját, a Nemzetbiztonsági Bíróság eljárását érintő ténymegállapításaival, különösen azokkal a – a bizottság által is elismert – nehézségekkel, melyek a kínzás tényének bizonyítására vonatkoznak. A Fellebbezési Bíróság véleménye szerint a SIAC aggodalmait elegendően alátámasztották azok a hosszadalmas fejtegetések, bántalmazás elleni alapvető védelmi mechanizmusok jordániai hiányát érintették. Ugyancsak kritizálta a SIAC “zavarba ejtő hibáját” azzal összefüggésben, hogy nem kezelte valódi súlyának megfelelően a Nemzetbiztonsági Bíróság hiányosságaival kapcsolatos ténymegállapításokat. A Fellebbviteli Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy:

“A SIAC nem juthatott volna arra a konklúzióra ezzel kapcsolatban, hogy az igazságszolgáltatás megtagadásának kockázatát – amelyet a kínzással szerzett bizonyíték felhasználása jelent – kellően kizárta, ha megfelelően értette és értelmezte volna a 6. cikk ezen oldalának egyezménybeli státuszát

3. A Lordok Háza előtti eljárás

53. A miniszter a Lordok Házához fellebbezett a Fellebbviteli Bíróság 6. cikkekre vonatkozó következtetéseivel kapcsolatban. A kérelmező csatlakozó fellebbezést nyújtott be az Egyezményt érintő egyéb panaszaira hivatkozva. A fellebbezést két másik fellebbezéssel együtt tárgyalták (*MT (Algeria)*, RB és U – lásd a 48. pontot fentebb). Az összevont fellebbezéseket tárgyalva a Lordok Háza megvizsgálta a SIAC-eljárás zárt anyagának felhasználását, az MOU-ban szereplő biztosítékokra való támaszkodást és a kérelmező 5. és 6. Cikkkel kapcsolatos panaszait. A Lordok Háza 2009. február 18-án meghozott, egyhangú ítéletében elfogadta a Kormány fellebbezésében foglalt érveket, és elutasította a kérelmező csatlakozó fellebbezését ([2009] UKHL 10).

(a) 3. Cikk: a SIAC zárt tárgyalása

54. Lord Phillips fenntartotta, hogy a SIAC-nak jogában állt a visszatérés biztonságosságával kapcsolatos minősített anyagokat megvizsgálni, és ennek mikéntjére kötelező eljárási szabályok vonatkoztak. Különbséget kell tenni minősített anyagok ilyen felhasználása és között, amikor ilyen anyagokat

más eljárásokban használnak fel, például egy személy nemzetbiztonságra való veszélyességének megállapításakor. Előbbi esetében az érintett általában tisztában van a visszatérés kockázataival, de mindenesetre az ő (és nem az állam) feladata annak bizonyítása, hogy visszatérése kockázatot hordoz. Nem tűnik létfontosságúnak, hogy egy különleges ügyvédnek lehetősége legyen a kitoloncolással érintett személynek a titkos bizonyítékokra vonatkozó álláspontját megismernie. Lord Phillips nem tartotta méltánytalannak az olyan gyakorlatot, hogy az ilyen anyagnak egy nemzetbiztonsági szempontból megbízható szakember általi kivizsgálása gyakorlatilag nem megvalósítható. A SIAC eljárási szabályzata lehetőséget biztosított a különleges ügyvéd számára, hogy újabb bizonyítékot kérjen a bizottságtól, és a SIAC, amely egy szakértőkből álló bíróság, megbízhatóan “képes arra, hogy reálisan megbecsülje a titkos anyagot a különleges ügyvéd indítványainak tekintetében”. Lord Phillips úgy vélekedett, hogy az MOU-ban szereplő biztosítékokat nyilvánosságra kell hozni, de a megállapodás tárgyalásairól szóló anyagok titkosíthatóak.

55. Lord Hoffmann a Bíróság esetjogát is érintve alapvetőbb elvekre hivatkozva utasította el a kérelmező érvelését arra hivatkozva, hogy annak eldöntése, vajon egy kitoloncolási határozat sérti-e a 3. Cikket, nem kívánja meg „a 6. Cikk vagy még az 5. Cikk (4.) bekezdésének teljes körű vizsgálatát.” A *Chalal*-ügyet idézve (lásd fentebb) hangsúlyozta, mindössze az volt a követelmény, hogy megtörténjen “az állítások független kivizsgálása”, amely a kérelmező esetében meg is valósult.

56. Lord Hope osztotta ezt az álláspontot, jóllehet elfogadta, hogy a Bíróságnak még nem volt lehetősége megvizsgálni azt, hogy a SIAC-féle eljárás megfelel-e az Egyezmény követelményeinek. Véleménye szerint megfelel. Lord Brown szintén csatlakozott ehhez a nézethez, hangsúlyozva, hogy a visszatérés biztonságossága tekintetében nem volt eljárás a kérelmezővel szemben; ellenkezőleg ő kezdeményezett eljárást az állam ellen.

(b) 3. Cikk: biztosítékok és az MOU

57. Lord Phillips (akivel a többi Lord-bíró is egyetértett) úgy értelmezte a Bíróság esetjogát a fentebb idézett *Mamatkulov és Askarov*-ügyben, hogy a biztosítékok “annak a mátrixnak a részei, amelyet mérlegelni kell”, amikor azt vizsgálják, hogy vajon alappal feltételezhető, hogy a kérelmezőre a 3. Cikkben foglalt tilalommal ellentétes bánásmód vár. Utalt a “bőségesen” rendelkezésre álló nemzetközi jogi anyagokra, amelyek amellet érvelnek, hogy a biztosítékokat szkeptikusan kell kezelni, amennyiben olyan országok adják, ahol az állami tisztviselők által alkalmazott embertelen bánásmód széles körben elterjedt. Ugyanakkor Lord Philips szerint ezzel “közel kerülünk a ‘22-es csapdája’ problematikához, mert biztosítékot kérsz, de nem bízatsz meg benne.” Elutasítva ezt az értelmezést, azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy a SIAC véleményének megkérdőjelezése egyedül azon

az alapon lenne lehetséges, ha a biztosítékok megbízhatóságát alátámasztó következtetései irracionálisak volnának, ami ebben az ügyben nem mondható ki.

(c) 5. Cikk

58. A Lordok Háza egyhangúan úgy döntött, hogy nem kérdőjelezi meg a SIAC arra vonatkozó ténymegállapítását, mely szerint nem fog bekövetkezni az a helyzet, hogy a kérelmező 50 napos – anélkül, hogy bíró elé állítanák, vagy lehetősége volna kapcsolatba lépni ügyvéddel – fogvatartásnak volna kitéve, melyet a jordániai törvények egyébként lehetővé tesznek. Lord Phillips álláspontja szerint, még ha ez be is következne, az 50 napos fogvatartás nem jelentené az 5. Cikk kirívóan súlyos megsértését. Ez akkor áll fenn, ha az egyezményesértés következményei olyan súlyosak, hogy ennek elkerülése elsőbbséget élvez az államnak azon jogával szemben, amely egy személynek az ország területéről való kiutasítása tekintetében fennáll. Ilyen súlyú volna egy olyan önkényes fogvatartás, amely évekig tart, de nem egy 50 napra nyúló.

(d) 6. Cikk

59. Lord Phillips a következő megállapításokat tette a 6. Cikkkel kapcsolatban, amelynél a teszt arra vonatkozott, hogy elképzelhető-e a kérelmező vonatkozásában a tisztességes eljáráshoz való jog “teljes megtagadása vagy megszüntetése” Jordániában:

“136. Ez a teszt nem könnyű, és nem is alkalmas annak eldöntésére, hogy egy idegen állampolgár kitoloncolását meggátolhatja-e a 6. cikk alkalmazása. Elsőként, nem könnyű megállapítani azt a követelményt, hogy mi éri el a ‘tisztességes eljáráshoz való jog teljes megtagadását vagy megszüntetését’. Ez a kifejezés nem azt jelenti, hogy az eljárás minden egyes elemének tisztességtelennek kell lennie. ... A kifejezés jelenti, hogy az eljárás hiányossága vagy hiányosságai olyan alapvető jelentőségűek, amelyek alapvetően megsemmisítik a jövőbeni eljárás tisztességességét.

137. Másodsorban, önmagában nem zárhatja ki egy személy kitoloncolását az a tény, hogy a fogadó országban egy durván tisztességtelen eljárás vár rá. A figyelem középpontjában nem pusztán az eljárás tisztességtelenségének kell állnia, hanem következményeinek. Egy tisztességtelen eljárás jó eséllyel eredményezi létfontosságú emberi jogok megsértését, e jövőbeni jogsértés mértéke pedig egyértelműen fontos szempontja kell legyen egy kitoloncolást eleve kizáró döntésnek.”

60. Miután Lord Phillips áttekintette a vonatkozó strasbourgi esetjogot, ideértve a *Bader and Kanbor v. Svédország*-ügyet (no. 13284/04, § 42, ECHR 2005-XI), amellyel annak a mérlegelésnek a fontosságát szemléltette, amely a 6. Cikk – összefüggésben más cikkekkel, például a 2. Cikkkel történő – megsértésének kockázatát érinti, a következő megállapításokat tette:

“A strasbourgi jog nyomán, mely ugyan kissé bizonytalan, ezekre a következtetésekre jutottam.: Mielőtt kijelenthető, hogy egy idegen állampolgár kitoloncolása alkalmas a 6. cikk megsértésére, alapos okkal kell feltételezni azt, hogy valódi veszélye van (i) a 6. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog durva megsértésének, és annak (ii), hogy

ez a jogsértés olyan téves ítélethez és az igazságszolgáltatás félresiklásához vezet, ami önmagában is az áldozat alapvető jogainak kirívó megsértését jelenti.”

61. A szóban forgó ügyben a második feltétel teljesül a kérelmezőre váró potenciális börtönbüntetésekkel. Az első feltétel tekintetében Lord Phillips arra a következtetésre jutott, hogy annak ellenére, hogy a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság katonai alapszabálya miatt a tárgyalás a 6. cikkbe ütköző módon zajlana (ha egy Egyezményhez tartozó országban volna a per), a SIAC-kal és a Fellebbviteli Bírósággal egyetértve ez nem éri el az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását, amely lehetővé tenné a kitoloncolás megakadályozását egy ilyen esetben.

62. A kérelmezőnek a kínzással szerzett bizonyíték felhasználásának veszélyére való hivatkozása kapcsán Lord Phillips úgy látta, hogy a Fellebbviteli Bíróság tévedett. Túlságosan magas szintű biztosítékot követelt meg azzal kapcsolatban, hogy az esetlegesen ily módon szerzett bizonyítékot nem használják egy idegen országban zajló eljárásban.

“A kínzás útján szerzett bizonyíték felhasználására vonatkozó tilalom nem csak annak megbízhatatlansága miatt áll fenn, vagy azért, mert ez tisztességtelenné tenné az eljárást. Hanem azért, mert ‘az államnak egyértelművé kell tennie elutasítását az ilyen bizonyítékot eredményező bánásmóddal szemben’. Ez az elv arra az országra vonatkozik, ahol az ilyen bizonyíték előterjesztésére kísérlet történik. Mindez nem kötelezi az Egyesült Királyságot arra, hogy egy terrorizmussal gyanúsított személyt – az ország biztonságát veszélyeztetve – visszatartson egészen addig, amíg rendelkezésére nem áll magas szintű biztosíték arra nézve, hogy nem fognak ellene Jordániában kínzással szerzett bizonyítékot felhasználni.... A SIAC előtti ügyben arról volt szó, van-e ésszerű ok azt feltételezni hogy ha Othman úr kitoloncolják Jordániába, a rá váró büntető-eljárás olyan súlyos hiányosságokat mutatna, amely alapvetően megsemmisítené az eljárásnak a tisztességességét, vagy, ahogyan a SIAC fogalmazott, amelynek következtében a tisztességes eljáráshoz való jog teljes mértékben sérülne. A SIAC arra a következtetésre jutott, hogy azok a hiányosságok, amelyekre maga a bizottság mutatott rá, e szigorú tesztet alapul véve nem eredményezik az itt említett súlyos jogsértéseket. Nem gondolom, hogy következtetései megállapításakor a SIAC jogi tévedést ejtett volna.”

63. Lord Hoffmann szerint az Egyezménynek nincs hatásköre a kérelmezőnek a 6. Cikkre utaló hivatkozásával kapcsolatban, amelyben a kínzással szerzett bizonyíték felhasználását szükségszerűen az igazságszolgáltatás durva megtagadásának nevezte.

64. Lord Hope azonos véleményt fogalmazott meg. Elismerte, hogy a Bíróság “meg nem alkuvó megközelítést” alkalmaz a kínzás által szerzett bizonyíték eljárásban történő felhasználásával kapcsolatban, de a SIAC előtt lévő bizonyíték nem érte el ezt a szintet. Erre vonatkozó állítások voltak, de bizonyítékok nem. Az arra vonatkozó kijelentés, mely szerint valós a veszélye annak, hogy kínzással szereztek a bizonyítékokat, nem tilthatja meg a kitoloncolást. Idézte a SIAC megállapításait, mely szerint bár a megismételt eljárás feltehetőleg nem lenne összeegyeztethető a 6. Cikkkel, ha Jordánia az Egyezmény Szerződő Állama lenne, ugyanakkor az meghatározott jogi keretek között fog zajlani. Alapos bizonyíték szólt amellet, hogy a

Nemzetbiztonsági Bíróság, amely nem a végrehajtó hatalom pusztá eszköze, értékelte és a jogszabályokkal összevetette a bizonyítékokat. Ezért a SIAC jogszerűen jutott a bizonyítékokkal kapcsolatos következtetéseire.

65. Lord Brown egyetértett Lord Phillips-szel, és, utalva a Nagykamara többségi véleményére a fentebb idézett *Mamatkulov és Askarov*-ügyben, a következőt fejtette ki: “ha az ott felmerülő körülmények sem tették törvénytelené abban az eljárásban a kiutasítást, akkor ez, az én megítélésem szerint, bizonyára nem lehet törvénytelen ebben az esetben.”

66. Lord Mance, aki egyetértett a többi Lord-bíróval a 6. cikk-kel és a fellebbezés összes többi részével kapcsolatban, arra a jelentős hasonlóságra hívta fel a figyelmet, amely a Bíróság esetjogából kibontható “kirívóan tisztességtelen eljárás” és a nemzetközi jognak az igazságszolgáltatás megtagadásáról kialakított koncepciója között fennáll. Utóbbi esetében a modern konszenzus az, hogy a ténybeli körülményeknek példátlanul súlyosnak kell lenniük ahhoz, hogy egy állam nemzetközi jogi felelőssége fennálljon.

II. RELEVÁNS HAZAI JOG ÉS GYAKORLAT

A. A SIAC eljárása

67. Ahogy a fent idézett *A. és Társai v. Egyesült Királyság* ügyben született döntés 91. pontjában is szerepel, a SIAC-ot a Bíróság a *Chahal*-ügyben hozott, fent idézett döntésére válaszul hozták létre.

68. A Speciális Migrációs Fellebbviteli Tanácsról szóló 1997. évi törvény 2(1) szakasza értelmében a SIAC-hoz abban az esetben lehet fellebbezni a migrációs tárgyú döntések ellen – beleértve a kitoloncolásról szóló döntéseket is –, ha a miniszter döntését teljes egészében vagy részben nemzetbiztonsági megfontolások alapján hozza meg, vagy olyan információkra alapozva dönt, amelyek a miniszter megítélése szerint nemzetbiztonsági szempontok miatt, az Egyesült Királyság és valamely másik ország közötti kapcsolat érdekében, vagy egyébként közérdekből nem hozhatók nyilvánosságra.

69. Amint azt az *A. és Társai* ügyben (92. pont) szintén megállapították, a SIAC-nak van egy speciális eljárása, amely lehetővé teszi, hogy ne csak nyilvánosságra hozható anyagokat vegyen figyelembe („nyilvános anyagok”), hanem olyanokat is, amelyeket nem lehet nyilvánosságra hozni („zárt anyagok”). A zárt anyagokba sem a fellebbezést benyújtó, sem jogi képviselője nem tekinthet be. Éppen ezért a főügyész-helyettes egy vagy több, biztonsági ellenőrzésen átesett ügyvédet jelöl ki arra, hogy eljárjanak a fellebbező nevében; rájuk „speciális ügyvédek”-ként hivatkoznak.

A Speciális Migrációs Fellebbviteli Tanács 2003-as eljárási szabályai („2003-as Szabályok”) 4. szabálya rendelkezik a zárt anyagok felhasználásáról, és kimondja:

„(1) Feladatainak gyakorlása során a Tanácsnak biztosítania kell, hogy nem kerülnek nyilvánosságra információk a nemzetbiztonsági vagy az Egyesült Királyság nemzetközi kapcsolataival összefüggő, illetve bűnüldözési és bűnmegelőzési érdekekkel ellentétesen, vagy egyéb olyan körülmények között, amikor a közzététel feltehetően közérdeket sértene.

(2) Amikor a jelen Szabályok azt írják elő, hogy az információk a közérdekkel ellentétesen nem hozhatóak nyilvánosságra, akkor ezt a követelményt az (1) bekezdéssel összhangban kell értelmezni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésnek alapján a Tanácsnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a rendelkezésére álló anyagok megfelelően lehetővé teszik számára az ügy elbírálását.”

A 37(3)(c) szabály előírja, hogy amikor zárt anyagokat bocsát a speciális ügyvédek rendelkezésére, a miniszternek egyúttal rendelkezésre kell bocsátania egy kivonatot is az anyagokról a fellebbezőnek átadható formában, ha és amennyiben ez lehetséges anélkül, hogy a közérdekkel ellentétes módon hozna nyilvánosságra információkat.

70. A 38. szabály kimondja, hogy a speciális ügyvéd megtámadhatja a miniszter zárt anyagok rendelkezésre bocsátásával kapcsolatos kifogását. A SIAC elfogadhatja vagy felülbírálhatja a miniszter kifogását. Amennyiben felülbírálja azt, akkor utasíthatja a minisztert, hogy bocsássa a fellebbező rendelkezésére azon zárt anyagokat vagy azok egy részét, amelyeket benyújtott a SIAC-nak, de nem bocsátott a fellebbező rendelkezésére. Ez utóbbi esetben a miniszter nem kötelezhető az anyagok átadására, ha úgy dönt, hogy nem hivatkozik azokra az eljárás során.

71. A SIAC feltárja a „felmentő anyagokat”, vagyis a fellebbező ügyét előmozdító vagy a miniszter álláspontját gyengítő anyagokat. A felmentő anyagokat megosztják a fellebbezővel, kivéve, ha ez a közérdekkel ellentétes lenne. Utóbbi esetben azt a speciális ügyvéd rendelkezésére bocsátják.

72. Az 1997. évi törvény 7. szakasza biztosítja a jogorvoslati jogot a Fellebbviteli Bírósághoz a SIAC által Angliában vagy Walesben meghozott, a fellebbezést elbíráló jogerős döntés ellen „minden jogi, a döntés szempontjából lényeges kérdés tekintetében”.

B. A SIAC esetjoga a biztosítékok kapcsán

73. Jordánia mellett a Kormány Etiópiával, Libanonnal és Líbiával tárgyalta biztosítékokkal kapcsolatos egyetértési megállapodásról. Algériával egy biztosítékok nyújtásáról szóló keretmegállapodásról tárgyalta. A SIAC-hoz tizenhét olyan személytől érkezett fellebbezés, akiket a Kormány e garanciákra tekintettel kísérelt meg kitoloncolni. A SIAC ezeket a fellebbezéseket egyedileg bírálta el, de a biztosítékokkal kapcsolatos általános álláspontját a *BB. v. a Belügyminiszter* ügyben hozott 2006. december 5-i döntésében határozta meg (§ 5), amelyben kimondta, hogy

ahhoz, hogy a biztosítékokra tekintettel a bántalmazás valós veszélyét ne tekintsék fennállónak, négy feltételnek kell teljesülnie:

- (i) a biztosíték kitételeinek olyannak kell lenniük, hogy ha teljesülnek, a visszaadott személy ne részesülhessen a 3. Cikkkel ellentétes bánásmódban;
- (ii) a biztosítékot jóhiszeműen nyújtásák;
- (iii) józan, objektív megfontolások szerint hihető legyen, hogy a biztosítékok teljesülnek; valamint
- (iv) a biztosítékok teljesítése igazolható kell legyen.

74. A fenti tesztet alkalmazva a SIAC Algéria esetében kielégítőnek találta a biztosítékokat (lásd a SIAC döntéseit a következő ügyekben: *G* (2007. február 8.); *Z és W* (2007. május 14.); *Y, BB és U* (2007. november 2.); *PP* (2007. november 23.); *B* (2008. július 30.); *T* (2010. március 22.); *Sihali (no. 2)* (2010. március 26.)). Szintén kielégítőnek találta őket Etiópia tekintetében *XX* ügyében (2010. szeptember 10.). A SIAC nem találta kielégítőnek a biztosítékokat Líbia esetében, a Kadhafi-rezsim kiszámíthatatlan természetére tekintettel (*DD és AS* (2007. április 27.)).

75. A Jordánia által nyújtott biztosítékokat szintén összeegyeztethetőnek találták a 3. Cikkkel a *VV*-ügyben (2007. november 2.). A SIAC figyelemmel volt a jordániai börtönökben elkövetett kínzásokról szóló újabb jelentésekre, és úgy ítélte meg, hogy e jelentések alátámasztják azon álláspontját, hogy az egyetértési megállapodás hiányában fennáll a bántalmazás valós veszélye. Azonban e jelentések nem változtattak azon a végkövetkeztetésén a jelen ügy vonatkozásában, hogy az egyetértési megállapodás és az Adeleh monitorozási szerepe megfelelő védelmet nyújtottak a kérelmező számára.

III. AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG ÉS JORDÁNIA KÖZÖTTI MEGÁLLAPODÁSOK

A. Az egyetértési megállapodás

76. A Jordán Kormány és az Egyesült Királyság kormánya között létrejött egyetértési megállapodás címe a „meghatározott, kitoloncolás előtt álló személyek tekintetében tett kötelezettségvállalások” szabályozására utal.

77. Az egyetértési megállapodás kimondja: megegyezés született arról, hogy mindkét állam hatóságai meg fognak felelni a nemzetközi jogból fakadó emberi jogi kötelezettségeiknek az egyetértési megállapodás alapján visszaküldött személyek tekintetében. Amennyiben valakire nézve elfogadják az egyetértési megállapodás hatályát, vele kapcsolatban érvényesülnek az egyetértési megállapodás 1–8. szakaszaiban meghatározott feltételek, a fogadó ország által nyújtott bármilyen további biztosítékkal együtt. Az 1–5. szakaszok a következőképpen rendelkeznek:

- „1. Amennyiben visszaküldését követően letartóztatják, őrizetbe veszik vagy szabadságvesztés-büntetést hajtanak végre vele szemben, a visszaküldött személy megfelelő elhelyezésben, ételmezésben és orvosi ellátásban, illetve emberséges és

megfelelő bánásmódban részesül, a nemzetközileg elfogadott sztenderdekkel összhangban.

2. A letartóztatott vagy őrizetbe vett visszaküldött személyt haladéktalanul bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé állítják, hogy fogva tartásának jogszerűségéről döntsenek.

3. A letartóztatott vagy őrizetbe vett visszaküldött személyt a fogadó állam hatóságai haladéktalanul tájékoztatják letartóztatása vagy őrizetbe vétele okairól és az ellene felhozott vádakról.

4. Amennyiben a visszaküldött személyt a visszaküldésétől számított 3 éven belül letartóztatják, őrizetbe veszik vagy szabadságvesztés-büntetést hajtanak végre vele szemben, joga van arra, hogy felvegye a kapcsolatot egy független, az Egyesült Királyság és Jordánia hatóságai által közösen kijelölt szervezet képviselőjével, aki ezt követően haladéktalanul és rendszeresen meglátogathatja. Ezeket a látogatásokat legalább kéthetente egyszer engedélyezik, tekintet nélkül arra, hogy a visszaküldött személyt elítélték-e, és lehetőség van a visszaküldött személlyel bizalmas beszélgetés folytatására is. A kijelölt szervezet jelentést tesz a látogatásairól a küldő ország hatóságainak.

5. Kivéve azt az esetet, ha a visszaküldött személyt letartóztatják, őrizetbe veszik vagy szabadságvesztés-büntetést hajtanak végre vele szemben, a fogadó állam nem gátolja, korlátozza, és más módon sem akadályozza meg, hogy a visszaküldött személy rendes hivatali időben elérje a küldő állam konzulátusát. Azonban a fogadó állam nem köteles elősegíteni a hozzáférést ingyenes vagy kedvezményes áron való szállítás biztosításával.”

78. A 6. szakasz biztosítja a vallásgyakorláshoz való jogot a fogva tartás alatt, a 7. szakasz pedig az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdéséhez hasonló módon biztosítja a visszaküldött személy számára a tisztességes eljáráshoz való jogot. A 8. szakasz a 6. Cikk 3. bekezdését másolja, elhagyva a cikk (a) és (e) bekezdéseire tett hivatkozásokat.

79. Az egyetértési megállapodás kimondja, hogy bármelyik kormány felmondhatja az egyetértési megállapodást 6 hónapos felmondási idővel, de azt ebben az esetben továbbra is alkalmazni kell minden, korábban visszaküldött személy tekintetében.

B. Az Adaleh Központ hatásköri leírása

80. Az Adaleh Központ (a monitorozó szervezet) hatásköri leírása kimondja, hogy a szervezetnek mind működését tekintve, mind pénzügyileg függetlennek kell lennie a fogadó államtól, és képesnek kell lennie arra, hogy egyenes és őszinte jelentéseket tegyen. A hatásköri leírás azt is tartalmazza, hogy a szervezetnek kapacitással kell rendelkeznie a feladatra: olyan szakértőkkel („megfigyelők”), akiket kiképeztek a kínzás és a bántalmazás fizikai és pszichológiai jeleinek észlelésére, illetve szükség esetén hozzáféréssel más független szakértőkhöz. A megfigyelőknek minden, az egyetértési megállapodás szerint visszaküldött személyt („visszaküldött személy”) el kell kísérnie az útján a küldő országból a fogadó országba, vele kell menniük az otthonába, vagy ha egy másik helyre viszik, akkor arra a

helyre. A megfigyelőnek rendelkeznie kell a visszaküldött személy és legközelebbi hozzátartozói elérhetőségeivel, és elérhetőnek kell lennie bármely visszaküldött személy vagy annak legközelebbi hozzátartozói számára, akik kapcsolatba akarnak lépni vele. Jelentenie kell a küldő államnak minden, az érintett személlyel szembeni bánásmóddal kapcsolatos aggályt, illetve azt is, ha az érintett személy eltűnik. A visszaküldést követő egy évben a megfigyelőnek telefonon vagy személyesen hetente fel kell vennie a kapcsolatot a visszaküldött személlyel.

81. A fogva tartás tekintetében a hatásköri leírás a következőket tartalmazza:

„4. A fogvatartottak meglátogatása

(a) Amennyiben a monitorozó szervezetnek tudomására jut, hogy a visszaküldött személyt őrizetbe vették, egy vagy több megfigyelőnek haladéktalanul meg kell látogatnia az adott személyt.

(b) Ezt követően a megfigyelőknek minden fogvatartottat gyakran és külön értesítés nélkül látogatniuk kell (legalább olyan gyakran, amilyen gyakoriságot az egyetértési megállapodás engedélyez, de a megfigyelőknek, amennyiben ez helyénvaló, meg kell fontolniuk, hogy gyakoribb látogatásokra kérjenek engedélyt, különösen a fogva tartás korai szakaszában).

(c) A megfigyelőknek felügyelet nélkül kell beszélniük a fogvatartottal; ha szükséges, tolmáccsal.

(d) A monitorozó látogatásokat olyan szakértőknek kell végezniük, akiket kiképeztek a kínzás és a bántalmazás fizikai és pszichológiai jeleinek észlelésére. A látogatást végző megfigyelőnek vagy megfigyelőknek meg kell bizonyosodniuk arról, hogy a fogvatartott megfelelő elhelyezésben, élelmezésben és orvosi ellátásban, illetve emberséges és megfelelő bánásmódban részesül, a nemzetközileg elfogadott sztenderdekkel összhangban.

(e) A fogvatartottal való beszélgetés során a megfigyelőnek szorgalmaznia kell az őszinte párbeszédet és meg kell vizsgálnia a fogvatartott állapotát.

(f) Amennyiben a megfigyelőknek aggályaik merülnek fel a fogvatartott fizikai vagy mentális jólétével kapcsolatban, haladéktalanul intézkedniük kell annak érdekében, hogy orvosi vizsgálatra kerüljön sor.

(g) A monitorozó szervezetnek annyi információt kell szereznie a fogvatartott fogva tartásának körülményeiről és a vele való bánásmódról, amennyit csak lehetséges, a fogva tartásra szolgáló épületek megtekintése útján is, és intézkednie kell annak érdekében, hogy haladéktalanul értesítsék, ha a fogvatartottat az egyik fogvatartási helyről egy másikba szállítják át.”

82. Az 5. szakasz előírja, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének ellenőrzése érdekében a megfigyelőknek részt kell tudniuk venni minden bírósági tárgyaláson, a nemzetbiztonsági követelményeknek tiszteletben tartásával. A 6. szakasz kimondja, hogy a megfigyelőknek gondoskodniuk kell arról, hogy tudomásuk legyen bármely, a visszaküldött személy tekintetében a fogadó állam által vállalt specifikus biztosítékról, és ellenőrizniük kell az e biztosítékoknak való megfelelést. A jelentéstevésről szóló 7. szakasz kimondja, hogy a monitorozó szervezetnek rendszeresen

összinte jelentéseket kell tennie a küldő államnak, és azonnal fel kell venniük a küldő állammal a kapcsolatot, ha a megfigyeléseik azt indokolják.

C. További bizonyítékok az egyetértési megállapodás és az Adaleh Központ kapcsán

1. Layden úr nyilatkozata

83. Az e bíróság előtti eljárásra tekintettel a Kormány két nyilatkozatot nyújtott be Anthony Layden úrtól, korábbi diplomatától, aki jelenleg az Egyesült Királyság Biztosítékok Melletti Kitoloncolás Speciális Képviselője a .

84. Az első, 2009. szeptember 24-én kelt nyilatkozat felvázolta az Egyesült Királyság és Jordánia közötti szoros köteléket, az Egyesült Királyság különféle kezdeményezéseit a jordániai emberi jogi helyzet javítására, illetve különböző jelentések tartalmát (ezek összefoglalását lásd alább a 106–124. pontokban), amelyek azt mutatták, hogy az emberi jogi helyzet javul Jordániában.

85. Az első nyilatkozat kitért arra is, hogy az egyetértési megállapodás aláírása után a kormányok közösen állapították meg, hogy melyik szervezetnek kellene ellátnia a független monitorozást. A Jordán Kormány a Nemzeti Emberi Jogi Központot (National Centre for Human Rights, NCHR) javasolta, és amikor a szervezet visszautasította az ajánlatot, Jordánia kormánya javasolta az Adaleh-t, amelyet végül a monitorozásra kijelöltek. A monitorozásról szóló megállapodást azt követően írták alá, hogy az Adaleh képviselői találkoztak az Egyesült Királyság közel-keleti és észak-afrikai külkapcsolatokért felelős miniszterével. Ezt egy másik találkozó követte a belügyminiszter és az Adaleh kuratóriumának elnöke, Arslan úr országgyűlési képviselő, illetve az Adaleh alapítója és elnöke, Rababa úr között. Arslan és Rababa urak világossá tették, hogy az azon döntésüket érő kritikák ellenére, hogy monitorozó szervezatként járnak el, úgy érzik, hogy ez az emberi jogok védelme szempontjából fontos. Nem kényszerítették őket e szerepre, és a feladatot nem anyagi haszonért vállalták el.

86. Az első nyilatkozat bemutatta az Adeleh képzési és az emberi jogokkal kapcsolatos tudatosság növelésére irányuló tevékenységét 2003-as alapítása óta. A szervezet nagyszámú donortól kapott támogatást, de Jordánia kormányától nem. Felemelte a hangját a kormány ellenében, és tanulmányt készített a kínzás elleni küzdelemről Jordániában, amely nyíltan kritizálta a kormányt és a GID-et. Miután tizennyolc hónapig bojkottálták a workshopjaikat, a GID részt vett egy 2009 júliusában induló képzéssorozaton. 2007-ben az Adaleh a Human Rights Watch négy, a GID ammáni fogvatartási egységébe tett látogatásán vett részt. Rababa úr emellett részletesen válaszolt a Human Rights Watch az egyetértési megállapodás

monitorozására való képességüket érintő vádjaira (lásd lent a 91. és 146. pontokat).

87. Layden úr emellett úgy nyilatkozott, hogy az Egyesült Királyság kormánya 774 898 font sterling értékben nyújtott támogatást és finanszírozást az Adaleh részére, amelyet a hatóságok emberi jogi képzésére és egy szakértői csoport felállítására szántak. 2009 szeptemberében a központnak tíz teljes munkaidőben dolgozó munkatársa volt, és húsz részmunkaidős orvosi és jogi szakértője. A központ terjeszkedett, és immár magában foglalta a Kínzás Elleni Nemzeti Csoportot is, amely monitorozó szervezetként járna el. A csoport 26 tagból és az Adaleh Központ három munkatársából állt.

88. Layden úr második, 2010. május 26-án kelt nyilatkozatában megismételte, hogy a Jordánia és Egyesült Királyság közötti szálak az Egyesült Királyságban történt kormányváltást követően is erősek maradtak. A nyilatkozat áttekintést adott továbbá a Jordániában a közelmúltban történt reformokról, beleértve a büntetőjogi változásokat, amelyek súlyosabb büntetést vezettek be az olyan súlyos bűncselekmények esetében, mint a kínzás, és a sajtószabadság növelése érdekében tett intézkedéseket. A nyilatkozat emellett összefoglalta azokat az információkat, amelyeket Jordánia az Egyesült Nemzetek Szervezete Kínzás Elleni Bizottságának adott Jordánia második időszaki jelentésének értékelése során (lásd alább a 107. pontot).

89. Második nyilatkozatában Layden úr visszautasította azt a feltételezést, hogy ne ösztönöznék az egyetértési megállapodás megsértésének felfedését, és úgy nyilatkozott, hogy a megállapodás be nem tartása valószínűleg súlyos károkat okozna a diplomáciai kapcsolatoknak, és az Egyesült Királyság Kormánya bizonyosan megtenné a sérelem súlyával arányos intézkedéseket. Az Adaleh Központ kapcsán kijelentette: nincs semmi szokatlan abban, hogy a szervezet korábban nem végzett monitorozási tevékenységet Jordániában; projektalapon működött, javaslatok kidolgozása, finanszírozási lehetőségek keresése és a kezdeményezések megvalósítása útján. Kínzás Elleni Nemzeti Csoportja 2010. május 9-én már meglátogatta a Qafqafa börtönt. A központ anyagilag nem motivált; pénzt vesztett azzal, hogy vállalta a monitorozó szervezet szerepét. Emellett nem profitorientált szervezet; a projektek befejezése után fennmaradó összeget vissza kell utalnia a támogatók számára. Korlátolt felelősségű társasággá alakulása semmin nem változtatott.

90. Layden úr jelezte azt is, hogy Jordánia kormánya kérte az egyetértési megállapodás angol és arab verziója közötti nyilvánvaló ellentmondás tisztázását. (Az arab verzió szerint a monitorozásra a *visszaküldést követő három éven keresztül* van lehetőség, míg az angol verzió szerint akkor van lehetőség a monitorozásra, ha a visszaküldött személyt a *visszaküldést követő három éven belül őrizetbe veszik*.) Az Egyesült Királyság Jordániai Nagykövetsége és Jordánia kormánya nemrég szóbeli jegyzéket váltottak (ezt a nyilatkozathoz csatolták), amelynek során a felek a következőkben mutattak egyetértést: (i) ha a visszaküldött személyt a visszaküldést követő három éven

belül veszik őrizetbe, az egyetértési megállapodás alapján lehetőség van a monitorozásra a szabadlábra helyezéséig, és, potenciálisan, meghatározatlan ideig, és (ii) a visszaküldést követő három éven túli időpontban őrizetbe vett visszaküldött személy nem jogosult monitorozó látogatásokra.

2. Wilcke úr nyilatkozata

91. A kérelmező benyújtott egy nyilatkozatot Christophe Wilcke úrtól, a Human Rights Watch munkatársától, amely eredetileg a *IV*-ügy (lásd fent a 75. pontot) kapcsán készült. Wilcke úr különféle, fogva tartás végrehajtására szolgáló létesítményeket látogatott meg Jordániában; a látogatások képezték a Human Rights Watch 2008. október 8-i jelentésének alapját (lásd alább a 117. pontot). Wilcke úr úgy nyilatkozott, hogy az egyik látogatásra elkíserte őt az Adaleh Központból Rababa úr. Wilcke úr szerint, amikor megbeszélték a jelen ügyben érintett kérelmező ügyét, úgy tűnt, hogy Rababa úr először hall az Egyesült Királyság által lefolytatott kitoloncolási eljárás részleteiről. Nyilatkozatában Wilcke úr nagyon kis szervezetként írta le az Adaleh-t, és megjegyezte, hogy még nem hajtott végre független monitorozó látogatásokat börtönökben, és azt meg sem kísérelte. Wilcke úr mindezek miatt kétségbe vonta, hogy a biztosítékok megfelelő védelmet nyújtanának a kérelmező bántalmazása ellen.

3. Refahi asszony nyilatkozata

92. 2010. február 7-én kelt, külön az e Bíróság előtti eljárásra tekintettel tett nyilatkozatában Refahi asszony, az arabul beszélő ügyvéd, aki bizonyítékot szolgáltatott a SIAC-nak a korábbi jordániai eljárások vonatkozásában, előadta az Adaleh kapcsán jordániai jogászokkal és civil szervezetek munkatársaival folytatott beszélgetéseinek eredményét. Utóbbiak elmondták, hogy Rababa urat erős családi szálak fűzik a jordániai titkosszolgálatokhoz. A központ profitorientált társasággá alakulásához szükség volt a belügyminisztérium és a GID jóváhagyására, ahogy ahhoz is, hogy Rababa urat kinevezzék a Nemzeti Emberi Jogi Központ kuratóriumába. Egyik meginterjúvált sem tudott a központ léteéről, mielőtt monitorozó szervezet nem lett; a központnak nincs monitorozási tapasztalata és nem tudná megelőzni a bántalmazást. A központ kapcsán elhangzott az is, hogy a szokásostól eltérő módon jártak el a szakértők kiválasztása során kínzás elleni programjaikhoz; a jogászokat részesítették előnyben az orvosokkal szemben és nem monitorozási tapasztalattal rendelkező személyeket választottak.

D. További bizonyítékok a kérelmező elleni korábbi két bírósági eljárás kapcsán és a perújítás esetében alkalmazandó eljárás

93. A felek kiterjedt bizonyítási anyagot bocsátottak rendelkezésre a kérelmező elleni eredeti bírósági eljárások kapcsán, beleértve olyan bizonyítékokat is, amelyek nem kerültek a SIAC elé.

1. Az eljárás alá vont Kormány által benyújtott bizonyítékok

94. A Kormány benyújtott egy 2009. szeptember 6-i jelentést, amelyet két jordániai jogász készített, Al-Khalila úr és Najdawi úr, az Egyesült Királyság jordániai nagykövetének volt jogi tanácsadója, aki 1975 óta töltötte be ezt a tisztséget.

95. A jelentés felvázolta a jordániai jogrendszer szerkezetét és az ügyészek különféle és széles jogköreit, akiket e jelentés inkvizitórius szerepet betöltő bírákként jellemzett. Bemutatta a GID funkcióit, és kijelentette, hogy a GID és a Nemzetbiztonsági Bíróság között nagyon szoros az együttműködés. Utóbbi bíróság előtt ügyészként egy katonai tisztviselő jár el, akinek az irodája a GID területén helyezkedik el. A jelentés megjegyezte továbbá, hogy a GID tisztviselői általi kihallgatásoknak az a célja, hogy „beismerő vallomások” szerezzenek a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt megjelenő gyanúsítottaktól (idézőjelek az eredeti szövegből).

96. A jelentés szerint a vádlottak jogait a Büntető Törvénykönyv 2001-es módosításai erősítették, és ezt a jelentés „alapvető jelentőségűnek” értékelte azon következtetése szempontjából, hogy a kérelmezővel szemben tisztességes eljárást folytatnának le. A módosítások azt is jelentik, hogy nem állhat elő a kérelmező személyi szabadsághoz való jogának kirívó sérelme, mert – más reformok mellett – a maximális időtartamot, ami a fogvatartott bíróság vagy ügyész elé állítását megelőzheti, 24 órára csökkentették (Büntetőeljárási kódex (Be.) 100(b) szakasz). Azonban a jelentés kitért arra is, hogy nem lehet megállapítani, hogy az ügyész megvádolná-e a kérelmezőt új bűncselekmények elkövetésével, amelyeket a terrorizmus megelőzéséről szóló 2006-os törvény vezetett be, és amely lehetővé tenné az ügyész számára, hogy a nyomozás lefolytatás céljából tizenöt napra őrizetbe vegye (amely időtartam két hónapig meghosszabbítható).

97. A jelentés emellett megjegyzéseket fűzött a SIAC egyes megállapításaihoz a jordániai jog kapcsán. Például a SIAC arra a következtetésre jutott, hogy az ügyvédhez való hozzáférés biztosítása nem kötelező, de az nem is tiltott, és hogy a GID által lefolytatott kihallgatásokon nem voltak jelen ügyvédek. Azonban az ügyész előtti eljárásban a jogi képviselőt kötelező, amelytől indokolt határozatban lehet eltekinteni, például ha a bizonyíték eltűnésének megelőzése érdekében gyors cselekvésre van szükség (Be. 63(2) szakasz). Ügyvédek jelenléte a teljes ügyészi meghallgatás során nem szokásos. Emellett – bár a SIAC utalt az incommunicado fogva tartás lehetőségére – a Be. 66(2) szakasza előírja, hogy

a gyanúsított a külvilággal való kapcsolatának korlátozása nem vonatkozik az ügyvédjével való kapcsolattartásra. A SIAC emellett megállapította, hogy perújítás esetén az első bírósági eljárás iratait bizonyítékként becsatolnák és a tanúkat nem idéznék be újra meghallgatásra, ez azonban helytelen megállapítás volt, mert a Be. 254. szakasza az előző ügy iratait csak háttéranyagként engedi használni, a bíróság csak a tárgyaláson elé tárt bizonyítékokat veheti figyelembe és a terheltnek lehetősége van kérdéseket feltenni a tanúknak.

98. A jelentés kitért a Nemzetbiztonsági Bíróságra is, amely a jelentés szerint jogi képzettséggel rendelkező katonai tisztviselőkből áll, akik nem folytatnak katonai tevékenységet és nincsenek aktív szolgálatban. A bíróság függetlenségéről szóló törvény nem vonatkozik rájuk, de nincs is bírói mentességük az ügyészégi vagy polgári jogi eljárások tekintetében. A bíróság ülései gyakran a nyilvánosság kizárásával folynak, de a terheltet képviselik.

99. A jelentés elismerte, hogy a kínzást nehéz igazolni, mert a rendőrök és a nemzetbiztonsági tisztviselők gyakran nem teszik lehetővé a terhelt számára, hogy kellő időben ügyvédhez juthassanak. Azonban a kínzás, bár a rendőrök időnként elkövetik, nem intézményesített, és „egyéni akció” maradt; és ha a kínzást észlelik, a tisztviselőkre büntetőjogi szankció vár. A terhelt számára védelmet jelent a büntetőeljárás folyamán a Be. 63(3) szakasza, amely megkívánja, hogy a vádlott a vallomását aláírja és ujjlenyomatával lássa el. A vallomást az ügyésznek és a jegyzőkönyvvezetőjének is hitelesítenie kell. Ha a vádlott megtagadja az aláírást, ennek okait rögzíteni kell. A 63(3) szakasz alapvető követelményt fogalmaz meg, és ha nem tartják meg az abban foglaltakat, az érvényteleníti a vallomást. Az aláírás és amennyiben a vádlott írástudatlan, az ujjlenyomat szükséges annak igazolásához, hogy a vallomást a vádlott tette. Ellentétben Refahi asszony a SIAC-nak tett nyilatkozatával (lásd alább a 104. pontot), nem mutatott arra bizonyíték, hogy az ujjlenyomat a hamis vallomás egyértelmű jele lenne.

100. Az ügyésznek tett beismerő vallomások tekintetében a terheltnek kell bizonyítania a jogellenességet; a rendőrök esetében fordított bizonyítási teher érvényesül. Igazolásra van szükség, ha az egyik terhelt vallomását az ügy másik terheltje ellen használják fel. A jelentés elemezte továbbá a Semmítőszék azon ítéleteinek sorát, amikor a nem megfelelően beszerzett beismerő vallomások miatt helyezte hatályon kívül a Nemzetbiztonsági Bíróság döntéseit. Szabályokat fektetett le továbbá arra vonatkozóan, hogy a beismerő vallomások mikor használhatóak fel és mikor nem. Ha valakit az előírtnál hosszabb ideig tartottak fogva, akkor megdönthető vélelem szól amellett, hogy a beismerő vallomást nem megfelelő módon szerezték meg.

101. A jelentés a továbbiakban megvizsgálta a kérelmező korábbi ügyeiben született ítéleteket. Az ún. „Reform és kihívás” ügy kapcsán a jelentés kitért arra, hogy amikor a Nemzetbiztonsági Bíróság elutasította egyes terheltet arra vonatkozó állítását, hogy a beismerő vallomást kínzással

csikarták ki tőlük, a bíróság az orvosszakértő vallomására hagyatkozott, aki úgy nyilatkozott, hogy nem talált sérüléseket a férfiakon. Az ún. millenniumi konspirációs ügyben a Nemzetbiztonsági Bíróság nem talált olyan bizonyítékokat, amelyek alátámasztották volna egyes terheltek azon állítását, hogy a beismerő vallomásaik hamisak, és mivel a terheltek ügyvédjei nem utalták őket orvosi vizsgálatra, állításaikat orvosi papírok nem támasztották alá. A Nemzetbiztonsági Bíróság ugyanakkor meghallgatta a beismerő vallomások megtételekor jelen lévő tisztviselőket, akik vallomásukban úgy nyilatkoztak, hogy semmilyen ütlegetés nem történt. A Nemzetbiztonsági Bíróság ítéletét a beismerő vallomásokra (beleértve a cselekmény rekonstruálását a bűncselekmény helyszínén) és a szakértők által szolgáltatott bizonyítékokra alapozta. Valószínű, hogy a többi terhelt által tett vallomások meghatározóak lesznek a kérelmező tekintetében perújítás esetén, ahogy azok a távollétében lefolytatott eljárásokban is fontosak voltak. A jelentés szerint amennyiben életben vannak, Al-Hamasher és Abu Hawsher perújítás esetén újra vallomást tennének.

2. A kérelmező által benyújtott bizonyítékok

102. A „Reform és kihívás” ügy kapcsán a kérelmező benyújtotta az ügyész nyomozati jelentésének másolatát, amely szerint az egyetlen bizonyíték ellene Al-Hamasher vallomása volt. A vallomás a jelentés által idézett szövege szerint a kérelmező bátorítást nyújtott a támadásokhoz és azokat követően gratulált a csoportnak. Az egyetlen másik bizonyíték ellene, amelyet a jelentés rögzített, az volt, hogy két, a kérelmező által írt könyvet találtak Al-Hamashernél és egy másik terhelnél. A kérelmező szintén előadta Al-Hamasher fellebbezésének indokait, amelyek között szerepelt, hogy hat napig tartották fogva és bántalmazták a GID őrizetében, és ezt követően állították az ügyész elé, az utóbbinak a GID épületében található irodájában. A kérelmező szintén becsatolta a GID Al-Hamasher ügyvédjének küldött levelét, amely szerint a kihallgatásáról készített videofelvétel eredetijét megsemmisítették. A fellebbezés indokolása szerint a tárgyaláson a GID egy tisztviselője azt vallotta, hogy a felvételt egy felettese parancsára semmisítette meg, de megtagadta, hogy felfedje a felettes személyét. Al-Hamasher fellebbezésének indokolása szerint továbbá egy másik terhelt ügyvédei tanúi voltak annak, hogy ügyfelük jelzi az ügyésznek, hogy bántalmazták. Az ügyvédek állítását a Nemzetbiztonsági Bíróság nem fogadta el, azokkal szemben az ügyész nyilatkozatát preferálta. A fellebbezés indokolása emellett összefoglalta annak az orvosnak az egészségügyi jelentését, aki a terhelteket öt hónappal a kihallgatásuk után megvizsgálta. Az orvos zúzódásokat és sebhelyeket talált a férfiak testén, különösen a lábfejükön és a lábszárjukon. Az időmúlásra tekintettel az orvos nem tudta megállapítani, hogy hogyan keletkeztek a férfiak sérülései, de arra a megállapításra jutott, hogy azokat okozhatta kemény tárgy általi behatás. Al-Hamasher esetében az orvos sebhelyeket észlelt a farán, amelyeket összeegyeztethetőek azzal, hogy

gumibottal vagy valamilyen hasonló tárggyal szándékosan ütlegettek. A fellebbezés indokolása kitér arra is, hogy amikor először engedélyezték számukra a terheltek meglátogatását, a terheltek családtagjai, beleértve Al-Hamasher édesanyját is, sebeket észleltek a terheltek lábfején és lábszárán. A GID kihallgatást végző tagjait a tárgyaláson nem hallgatták meg, és nem csatolták bizonyítékként a terheltek orvosi papírjait sem.

103. A millenniumi konspirációs ügy kapcsán a kérelmező benyújtotta az ügyész az ügyre vonatkozó nyomozati jelentésének másolatát, amely szerint a kérelmező elleni vádemelés alapja túlnyomórészt Abu Hawsher vallomása volt. Abu Hawsher védekezésül előadott nyilatkozatának másolatát szintén benyújtották; ebben állítólagos bántalmazása kapcsán a talpát ért sérülésekről (amelyek következtében fürdés során levált a bőre), felületi sérülésekről, zúzódásokról és sebhelyekről számolt be. Állítása szerint a sérüléseit a sógora, zárkatársai és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának egy képviselője is látta. Leírta azt is, hogyan változott meg többször a vallomásának a tartalma, amíg az ügyet intéző tisztviselők elégedettek nem voltak vele. Később, mikor az ügyész elé került, és ott előadta, hogy megkínózták, az ügyész ezt nem volt hajlandó figyelembe venni. Emellett a kérelmező leveleket is becsatolt, amelyeket Abu Hawsher ügyvédje írt a kérelmező képviselőjének, Peirce asszonynak, összefoglalva azokat a lépéseket, amelyeket a védők tettek annak érdekében, hogy a különböző terheltek által tett, kínzásra vonatkozó állításokat a Nemzetbiztonsági Bíróság tudomására hozzák, ideértve az Egyesült Államok nagykövetségének tiltakozását az egyik terhelt, az amerikai-jordán állampolgár Ra'ed Hijazi úr bántalmazása kapcsán (lásd még az Amnesty jelentését alább a 114. pontban). A levél szerint továbbá a terheltek családtagjai vallomást tettek az általuk látott sérülésekről.

104. A kérelmező benyújtotta továbbá Refahi asszony két nyilatkozatát a bírósági eljárások kapcsán: azt, amelyet a SIAC-nak tett és egy további, 2010. február 7-i nyilatkozatot. Az első, 2006. május 5-én kelt nyilatkozata tartalmazta a védőügyvédekkel és a szabadlábra helyezett terheltekkel lefolytatott interjúinak az eredményét minden bírósági eljárás tekintetében arról, hogy milyen módon kínozták meg a terhelteket, és hogy kész vallomást adtak át nekik aláírásra. A beszámolók szerint a kínzás övvel és korbáccsal való ütlegetést, alvásmegvonást, és az ellenállás csökkentése érdekében drogok adását foglalta magában. Azt nyilatkozták neki, hogy a hamis vallomások esetében az volt a gyakorlat, hogy a fogvatartottal aláírtatták a vallomást és ellátták az ujjlenyomatával, hogy később ne tudja visszavonni azt. Refahi asszony minden ügy tekintetében megvizsgálta az iratokat: Abu Hawsher vallomása ujjlenyomattal volt ellátva.

105. A 2010. február 7-i nyilatkozat egy későbbi, 2009 szeptemberében tett jordániai útja eredményeit foglalta össze, amelynek során további interjúkat készített terheltekkel és az ügyvédekkel. A „Reform és kihívás” ügy kapcsán „A” terhelt elmondta, hogy tíz napig kínozták (beleértve a talpa

ütlegelését is) és kétszer vagy háromszor kínzás közben kérdezték ki. Miközben szállították, felismerte egy másik terhelt hangját, és egyértelmű volt, hogy azt a terheltet is kínozzák. A tizedik napon aláírt egy vallomást, amit a GID fogalmazott meg. A tizenegyedik napon az ügyész elé vitték, aki előtt ott volt a GID által fogalmazott vallomás. Ezt követően aláírt egy ugyanolyan, az ügyész által fogalmazott vallomást. Ezt követően nem kínozták meg többször, de a következő alkalmakkor, amikor az ügyész elé került, az további kínzással fenyegette. A terhelt előadta a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt, hogy megkínozták, de a bíróság ezt nem vizsgálta ki. Orvosi vizsgálatára először öt hónap fogvatartás után került sor.

IV. EMBERI JOGOK JORDÁNIÁBAN

A. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének jelentései

1. Az Emberi Jogi Tanács

106. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Emberi Jogi Tanácsának Jordánia egyetemes időszakos felülvizsgálatával foglalkozó munkacsoportja 2009. március 3-án adta közre jelentését (A/HRC/11/29). A jelentés kitért arra, hogy Jordánia elfogadott bizonyos, a kínzás megszüntetését célzó ajánlásokat. A jelentés nyomán a Human Rights Watch üdvözölte, hogy Jordánia elfogadja emberi jogi szttenderdjeinek „folyamatos felülvizsgálatát”, de „mélyen csalódást keltőnek” nevezte, hogy Jordánia elutasított néhány fontos, a kínzás megszüntetését célzó ajánlást. A szervezet felszólította Jordániát, hogy sürgősen tegyen eleget a független panaszmechanizmusok létrehozására, az előre be nem jelentett börtönlátogatások engedélyezésére és a rendőrbírók megszüntetésére vonatkozó ajánlásoknak – utóbbiak rendőrökből álltak, és a kollégáik elleni, kínzással kapcsolatos vádak hallgatták meg. Az Egyesült Királyság kormánya hasonló ajánlásokat tett az Emberi Jogi Tanácsnak benyújtott nyilatkozatában.

2. A Kínzás Elleni Bizottság

107. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Kínzás Elleni Bizottsága a Jordániáról szóló, 2010. május 25-én kelt záró következtetéseiben üdvözölte a Jordániában folyamatban levő reformtörekvéseket, így a Nemzeti Emberi Jogi Központ létrehozását, egy független, panaszok fogadására jogosult ombudsmani tisztség létrehozását, és a fogva tartás végrehajtására szolgáló létesítmények modernizációjára vonatkozó átfogó terv kialakítását. Azonban mélyen aggasztotta „a fogva tartás végrehajtására szolgáló létesítményekben, így az Általános Titkosszolgálati Igazgatóság ellenőrzése alatt álló létesítményekben a fogvatartottak kínzásának és bántalmazásának széles körben elterjedt és rutinszerű gyakorlatáról szóló számos, egybehangzó és hitelt érdemlő állítás”. Emellett a „büntetlenség légkörét” észlelte, és az

elkövetők ellen indított megfelelő büntetőeljárások hiányát állapította meg. A Bizottság aggályát fejezte ki a kínzás gyanúja miatt indított nyomozások korlátozott száma miatt, és erős aggodalmát fejezte ki a fogvatartottak vonatkozásában az alapvető jogi garanciák hiánya, illetve az adminisztratív fogva tartás túlzott mértékű használata miatt, mely utóbbi eredményeképp a fogvatartottak kikerültek a bírói kontroll alól. A Bizottság azt javasolta, hogy a GID kerüljön civil fennhatóság alá, tekintve, hogy továbbra is önkényesen és incommunicado vett őrizetbe embereket, és megtagadta a fogvatartottak számára a hozzáférést a bírókhoz, ügyvédekhez vagy orvosokhoz. A Bizottságot erősen aggasztotta továbbá a speciális bírósági rendszer Jordániában, amely magában foglalta a Nemzetbiztonsági Bíróságot, ahol a beszámolók szerint a katonai és a titkosszolgálati állomány emberi jogi jogsértésekért felelős tagjait megvédték a jogi felelősségre vonástól, és ahol az eljárások nem mindig feleltek meg a tisztességes eljárás követelményének. Végezetül, a Kínzás Elleni Egyezmény 15. cikke vonatkozásában, a Bizottság a következőkre jutott:

„Amellett, hogy tudomásul veszi a büntetőeljárásról szóló törvény 159. szakaszának létét [a kényszer hatására szerzett bizonyíték kizárása], amely nem utal kifejezetten a kínzásra, a Bizottság aggályait fejezte ki azon jelentések miatt, amelyek szerint a Részes Államban elterjedt a kikényszerített beismerő vallomások bizonyítékként való felhasználása a bíróságok előtt.

...

A Részes Államnak meg kell tennie a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy a kínzás eredményeképp tett beismerő vallomások ne legyenek felhasználhatóak a bíróság előtt, az Egyezmény 15. cikkének megfelelően. A Bizottság felhívja a Részes Államot, hogy határozottan tiltsa meg a kínzás eredményeképp megszerzett bizonyíték felhasználását bármilyen eljárásban, és szolgáltatson információt arról, hogy megvádoltak-e vagy megbüntettek-e tisztviselőket az ilyen beismerő vallomások kikényszerítése miatt.”

3. Az Emberi Jogi Bizottság

108. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Emberi Jogi Bizottsága 2010. november 18-i záró következtetéseiben szintén elismerte a jordániai reformokat, ideértve a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának a belső jogba való foglalását. Mindamellett az Emberi Jogi Bizottság aggályokat fogalmazott meg a következők kapcsán: a kínzásról és bántalmazásról szóló beszámolók magas száma a fogva tartás végrehajtására szolgáló létesítmények, különösen a GID létesítményei tekintetében; egy valóban független, a hivatalos személyek által elkövetett kínzásra és bántalmazásra vonatkozó állítások kezelésére szolgáló panaszmechanizmus hiánya, illetve az ilyen esetekben történt vádemelések alacsony száma; az ügyvédhez való haladéktalan hozzáférés és a fogvatartottak független orvosi vizsgálatának megtagadása; illetve az a tény, hogy megtagadták a civil szervezetek beengedését a fogva tartás végrehajtására szolgáló létesítményekbe. Ennek megfelelően a Bizottság egy

hatékony és független mechanizmus létrehozását javasolta a kínzással kapcsolatos állítások kezelésére; továbbá megfelelő nyomozást és vádemelést; haladéktalan hozzáférést a fogvatartottak számára az általuk választott ügyvédhez és független orvosi vizsgálatot; illetve a szabadságmegvonást megvalósító létesítmények független monitorozását megvalósító rendszer létrehozását.

A Bizottság aggályait fejezte ki a Nemzetbiztonsági Bíróság korlátozott szervezeti és funkcionális függetlensége kapcsán, és annak megszüntetését javasolta.

4. A különmegbízott

109. Az Emberi Jogi Tanácsnak 2007. január 5-én benyújtott jelentésében Manfred Nowak, az ENSZ kínzással foglalkozó különmegbízottja többek között megjegyezte, hogy a GID nem tette lehetővé számára, hogy a fogvatartottakkal négy szemközt találkozzon, és az alábbi következtetésre jutott:

„Számos egybehangzó és hitelt érdemlő, kínzásra és bántalmazásra vonatkozó beszámolót hoztak a különmegbízott tudomására. Az állítások szerint különösen az Általános Titkosszolgálati Igazgatóság alkalmazott kínzást beismerő vallomások kikényszerítésére és információk megszerzésére, terrorizmusellenes és nemzetbiztonsági célok érdekében, illetve a Bűnügyi Nyomozási Osztály, hogy a rendes, büntetőügyekben folyó nyomozások során beismerő vallomásokat kényszerítsen ki. Mivel erre a két létesítményre hivatkoztak a leggyakrabban úgy, mint a két legnotóriusabb kínzást alkalmazó központ Jordániában, az összegyűjtött bizonyítékok alapján, és mert megtagadták azt a lehetőséget, hogy ezeket az állításokat a GID által fogva tartottakkal folytatott négy szemközti beszélgetések útján értékelje, illetve figyelembe véve a hatóságok szándékos kísérleteit munkájának akadályozására, a különmegbízott megerősíti, hogy a kínzás rutinszerű a GID és a CID tekintetében. ... Mindemellett a gyakorlatban a jordániai jog által meghatározott, a kínzás és a bántalmazás elleni küzdelemre szolgáló előírások és garanciák értelmetlenek, mivel a titkosszolgálatok gyakorlatilag védve vannak a független bünvádi eljárástól és a bírói vizsgálattól, mert az e szervezetekbe tartozó hivatalos személyek általi jogsértésekkel speciális rendőrbíróságok, titkosszolgálati bíróságok és katonai bíróságok foglalkoznak, amelyek esetében a függetlenség és a pártatlanság garanciái nem érvényesülnek.”

110. E tekintetben a különmegbízott továbbá ezt állapította meg:

„57. A különmegbízott beszámol arról, hogy még a büntetőügyek gyanúsítottjai által elszenvedett súlyos sérülések esetében sem kezdenek hivatalból vizsgálatot; egy hivatalos személy sem tudott a különmegbízottnak az ezen állítások kivizsgálására irányuló komoly lépéseket felmutatni, ideértve minimálisan a fogvatartottak által elszenvedett sérülések azonnali és kellő időben történő dokumentálását...”

60. Paradox módon miközben a rendvédelmi szervek tagjai fenntartják, hogy intézményeikben nem találtak kínzásra vonatkozó állításokkal, a Semmitőszék számos elítélő döntést helyezett hatályon kívül azon az alapon, hogy a nemzetbiztonsági tisztviselők kínzással kényszerítették ki a beismerő vallomást a terheltektől. Sajnálatos módon még ezek a megállapítások sem eredményeznek bármilyen hivatalbóli vizsgálatot a hivatalos személyek által elkövetett jogsértések vonatkozásában, és a

titkosszolgálat egyetlen, ezekben az ügyekben érintett tagját sem állították soha bíróság elé.

61. Mi több, a Semmitőszék azon döntéseire és ítéleteire, amelyek olyan ügyekre vonatkoznak, ahol a bűncselekmények gyanúsítottjai ellen speciális bíróságok előtt emeltek vádat, a kormányzati tisztviselők a rendszer védelmében hivatkoznak, mint amelyek azt mutatják, hogy a speciális bíróságok döntései felett a Semmitőszékhez való fellebbezés formájában létezik független felügyelet.

62. Mindamellett ami a *büntetlenséget*, illetve a *rendőrök és a titkosszolgálat tagjai elleni, kínzás vagy bántalmazás miatti vádemelést* illeti, nem mutattak be olyan bizonyítékot, amely példát hozott volna arra, hogy a rendőrök speciális bíróságok általi felmentése ellen sikeresen fellebbeztek a Semmitőszékhez, ha fellebbeztek egyáltalán.

63. Ebből az következik, hogy a büntetlenség teljes körű. A speciális bírósági rendszer egyáltalán nem működik hatékonyan. A Kínzás Elleni Egyezmény 1. cikkének megfelelő kínzás bűncselekmény hiánya csak egy része a problémának. A probléma alapja egy olyan rendszer, ahol az ártatlanság védelme látszólagos, elsőbbsége van a beismerő vallomások megszerzésének, a hivatalos személyek lényegében nem mutatnak kötelességtudatot és nem vállalják magukra a bűncselekmények gyanúsítottjai elleni emberi jogi jogsértések kivizsgálásának felelősségét, illetve ahol a belső speciális bírósági rendszer csak arra szolgál, hogy megvédje a nemzetbiztonsági tisztviselőket az igazságszolgáltatástól. (A lábjegyzetek elhagyásra kerültek.)”

111. A különmegbízott egy sor alapvető garancia bevezetését ajánlotta a fogvatartottak tekintetében, beleértve a beismerő vallomások felhasználhatóságáról szóló jobb szabályokat. Javasolta a Nemzetbiztonsági Bíróság megszüntetését is.

B. Egyéb jelentések

1. Amnesty International

112. Az Amnesty International számos jelentést készített a fogvatartottakkal való bánásmódról Jordániában. Legátfogóbb, 2006 júliusában közzétett jelentését az Amnesty International a „Jordánia: ‘A beismerő vallomások kész arra, hogy aláírd’ – a politikai foglyok fogva tartása és kínzása” címmel tette közzé. A jelentés bírálta Jordániát az incommunicado fogva tartás rendszerének fenntartása miatt, amely megkönnyíti a kínzást, különösen a GID égisze alatt, ahol a kínzás rendszeres volt és büntetlenül zajlott. A GID által elkövetett jogsértések köre azért volt tágabb, mert a GID tisztviselői ügyészi (és így bírói) hatáskörrel rendelkeztek, ami lehetővé tette a GID számára, hogy kihallgatás céljából saját maga hosszabbítsa meg a fogva tartás időtartamát. Tulajdonképpen lehetetlen volt a fogvatartott számára annak bizonyítása, hogy a GID megkínozta, mikor csak a fogvatartott szava állt szemben a GID tisztviselőinek állításaival. A jelentés figyelembe vette, hogy az NCHR és az ICRC általi monitorozás bevezetése pozitív, bár korlátozott előrelépés volt, és mindkét szervezetet meggátolták abban, hogy minden, a GID őrzetében levő fogvatartottal találkozzanak.

113. Bár a Büntetőeljárás kódex 66. szakaszának 2001-es módosítása lehetővé tette a fogvatartottak számára, hogy kapcsolatba lépjenek az ügyvédjükkel még incommunicado fogva tartásuk esetén is, nyilvánvalóan e rendelkezésekkel ellentétesen az általános gyakorlat a nemzetbiztonsági ügyekben az volt, hogy a fogvatartottat meghosszabbított, incommunicado előzetes letartóztatásban tartották. Nyilvánvalóan sérült az a jog is, hogy az ügyész előtti meghallgatáson egy ügyvéd jelen legyen. A Nemzetbiztonsági Bíróság „jórészt tétlen” maradt a kínzásra vonatkozó állítások tekintetében, és elmulasztotta azokat megfelelően kivizsgálni. Az előtte folyó eljárások gyakran nem voltak tisztességesek; hajlamos volt a kínzással kikényszerített beismerő vallomások alapján elítélni terhelteket. A jelentés megjegyezte, hogy az elmúlt tíz évben több mint száz terhelt állította a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt, hogy kínzással kényszerítették ki tőlük a beismerő vallomást; 2005-ben 14 ilyen eset volt. Azonban a Nemzetbiztonsági Bíróság elmulasztotta megfelelően kivizsgálni ezeket az állításokat. A Semmitőszékhez való fellebbezés nem jelentett megfelelő védelmet.

114. A jelentés kilenc esetet írt le, amikor a GID kínzással kényszerített ki beismerő vallomásokat nemzetbiztonsági ügyekben, köztük a millenniumi konspirációs ügyet. A jelentés rögzítette, hogy legalább négy terheltet, köztük Abu Hawshert megkínozták a GID általi kihallgatás során, és testük a beszámolók szerint kínzás nyomait viselte, amikor a rokonaik és az ügyvédek először látták őket. A szemtanúk úgy nyilatkoztak, hogy a bűncselekmények a helyszínen való rekonstrukciója során látták, hogy az egyik terheltet, Sa'ed Hijazi urat két ór támogatja, és nyilvánvalóan képtelen megállni a lábán. Egy másik terhelt, Ra'ed Hijazi úr (egy amerikai-jordániai állampolgár) tekintetében egy orvos nyilatkozott úgy, hogy incommunicado fogva tartása során súlyos tüdőgyulladást kapott. Az Egyesült Államok konzulja, aki a beszámolók szerint kínzás nyomait észlelte rajta, a tárgyaláson diplomáciai mentesség okán nem tudott vallomást tenni.

115. A jelentés arra a következtetésre jutott, hogy az Egyesült Királyság és Jordánia közötti egyetértési megállapodás nem volt helyénvaló, tekintettel arra, hogy Jordánia elmulasztotta tekintetbe venni a kínzás abszolút tilalmát, és emellett a visszaküldés utólagos monitorozása nem helyettesítheti a nemzetközi jog azon követelményeinek való megfelelést, hogy rendszerszintű jogszabályi, bírósági és adminisztratív garanciák álljanak rendelkezésre a kínzás megelőzésére. A monitorozás, még ha professzionális szervezetek végzik is, nem elegendő annak megelőzésére.

2. Human Rights Watch

116. 2006. szeptember 18-i, „Gyanús tisztogatások”: az Általános Titkosszolgálati Igazgatóság és Jordánia jogállamisággal kapcsolatos problémája” című jelentésében a szervezet a GID által elkövetett kínzásokat dokumentált. A jelentés emellett a következőket tartalmazta a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt eljáró ügyészekről:

„A Nemzetbiztonsági Bíróság egy speciális, Jordánia alkotmányának 99. és 100. szakaszai alapján létrehozott bíróság.

...

Az ügyészként eljáró katonai tisztviselőt a vezérkari főnök jelöli ki, ami aláhúzza a bíróság alárendelt szerepét. A Nemzetbiztonsági Bíróság előtt eljáró ügyészek irodái fizikailag a GID központi komplexumában helyezkednek el. A Nemzetbiztonsági Bíróság előtt eljáró ügyész az a tisztviselő, aki vádat emel a fogvatartottak ellen és engedélyezi további fogva tartásukat. A Nemzetbiztonsági Bíróság előtt eljáró ügyész, aki kivizsgálja azokat a bűncselekményeket, amelyekkel a GID által fogva tartott személyeket vádolják, egy katonai tisztviselő, aki végső soron ugyanazon közigazgatási hatóság alá tartozik, mint a titkosszolgálat munkatársai.

...

A Nemzetbiztonsági Bíróságról szóló törvény 7. cikke kimondja, hogy akikkel kapcsolatban azzal a céllal folyik nyomozás, hogy ellenük egy, a Nemzetbiztonsági Bíróság hatáskörébe tartozó bűncselekmény miatt vádat emeljenek, ‘szükség esetén hét napot nem meghaladó ideig’ fogva tarthatók, mielőtt az ügyész elé állítanák őket vádemelés céljából. Az ügyész a vádemelést követően ismétlődő jelleggel meghosszabbíthatja a fogva tartást tizenöt nappal, ha ez ‘a nyomozás érdekeit szolgálja’. Egy gyakorló büntetőügyvéd arról számolt be a Human Rights Watch-nak, hogy ‘normális, ha a fogvatartottak nagyjából hat hónapig a GID-nél maradnak. Akkor szállítják át őket egy rendes börtönbe vagy engedik őket szabadon, ha a GID befejezte a vizsgálatot.’

A jordániai jog szerint a vádemelést követően ugyan formálisan az ügyész felel az ügy kivizsgálásáért, de a Nemzetbiztonsági Bíróság előtti ügyekben az a gyakorlat, hogy az ügyész a GID tisztviselőire telepíti a vizsgálat lefolytatásának felelősségét, beleértve a kihallgatások lefolytatását is. A Human Rights Watch által meginterjúvált fogvatartottak mindegyike arról számolt be, hogy a fogva tartásuk alatt csak a GID állományával találkoztak, kivéve, amikor vádemelés céljából az ügyész elé állították őket. Mindamellett számos fogvatartott világossá tette, hogy nem voltak képesek teljes bizonyossággal különbséget tenni a GID tisztviselői és az ügyészi hivatal tisztviselői között, mivel mindannyian civil ruhákat hordtak, a kihallgatásokat hasonló módon folytatták le, és egymáshoz közel helyezkedtek el.

Az ügyész rendelkezik joghatósággal a fogvatartottak embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy kínzással kapcsolatos panaszai tekintetében is. A jordániai jog megkívánja minden hivatalos személytől, beleértve a GID tisztviselőit is, hogy befogadják és továbbítsák a panaszokat a feletteseiknek. Az ügyész feladatai közé tartozik azoknak a panaszoknak a kivizsgálása, ahol felmerül a jogsértés. Az ügyész függetlenségének alapvető hiánya a GID-en belül és a Nemzetbiztonsági Bíróság struktúrájában ezt a szerepét teljes mértékben kiüresíti. Samih Khrais, egy ügyvéd, aki több tucatnyi ügyfelet védett a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt, ezt nyilatkozta a Human Rights Watch-nak: ‘Ha a fogvatartott azt mondja, hogy kényszer alatt tett beismerő vallomást, az ügyész vissza fogja küldeni a zárkájába.’ Khrais szerint a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt eljáró ügyészek a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt folyó eljárásban betöltött szerepük miatt, és a miatt a szabály miatt, hogy a kínzással megszerzett bizonyíték nem használható fel a bíróság előtt, vonakodnak cselekedni a kínzásra vonatkozó panaszok esetén. Egy fogvatartott, Mustafa R., aki azt állította, hogy mind a vádemelés előtt, mind utána megkínozták, arról számolt be a Human Rights Watch-nak, hogy amikor vádemelés céljából az ügyész elé állították, egyedül volt az ügyésszel annak a GID komplexumában található irodájában, míg kihallgatói egy autóban vártak arra, hogy visszavihessék a zárkájába. Az ügyész nem érdeklődött az

íránt, hogy alkalmaztak-e Mustafa R.-rel szemben jogszerűtlen erőszakot vagy kényszer a kihallgatása során. Egy másik korábbi fogvatartott, Muhammad al-Barqawi arról számolt be a Human Rights Watch-nak, hogy ha egy fogvatartott ragaszkodik ahhoz, hogy ügyvédet kapjon, vagy azt állítja, hogy megkínozták, az ügyész visszaküldi a fogvatartottat további kihallgatásra, azzal, hogy „ő még nincs kész”.

117. 2008. október 8-i, „Kínzás és büntetlenség Jordánia börtöneiben” című jelentésében, amely 2007-ben és 2008-ban lefolytatott börtönlátogatásokon alapult, a Human Rights Watch megállapította, hogy a kínzás elterjedt és rutinszerű maradt Jordánia börtöneiben. A szervezet által meginterjúvott 110 fogvatartott közül 66 személy állította, hogy bántalmazták. Megállapította továbbá, hogy a börtönőrök azért kínozták a fogvatartottakat, mert az ügyészek és a bírók nem sokat tettek a felelősségre vonásuk érdekében. A jelentés kitért arra, hogy a Jordán Kormány hajlandósága a börtönökbe való bejutás engedélyezésére dicséretes, és a reform iránti pozitív elkötelezettséget mutatja. Azonban a jelentés megjegyezte azt is, hogy a jordániai vezetés publikus aggályai nem hoztak tartós eredményeket a terepen. Rutinszerűen alkalmaztak kínzást, ha a fogvatartottak megsértették a börtön szabályait, orvosi vizsgálatot, telefonálási vagy látogatási lehetőséget kértek, vagy ha panaszt tettek. Az iszlamista fogvatartottak ellen súlyosabb jogsértéseket követtek el, mint a többiek ellen. A kínzással kapcsolatos panaszok száma csökkent, de továbbra is gyakran fordultak elő ilyen panaszok. A kínzás nem volt általános irányvonal, bár a börtön magas rangú tisztviselői rendelték el veréseket. A kínzás az egyéni felelősségre vonásra szolgáló mechanizmusok hiánya miatt „tolerált gyakorlat” volt; és a kormány tett ugyan csendben kezdeti lépéseket annak érdekében, hogy szélesebb lehetőségeket biztosítson a jogorvoslatra, de ezeket nem folytatta erőteljesen.

118. A 2010-es „World Report” Jordániáról szóló részében a Human Rights Watch továbbá azt a megjegyzést tette, hogy a további pozitív reformok, mint az NCHR kínzás elleni képzési programjai, messze nem elegendők, figyelembe véve az elkövetők bíróság elé állítására vonatkozó politikai akarat és a hatékony mechanizmusok hiányát Jordániában.

3. A jordániai Nemzeti Emberi Jogi Központ

119. 2005-ös éves jelentésében a Nemzeti Emberi Jogi Központ (NCHR) elismerte, hogy bár a jordániai jog világosan kimondta, hogy a kényszerrel megszerzett beismerő vallomáson alapuló elítélés jogszerűtlen, a terheltek számára nehézséget okozott annak bizonyítása, hogy a beismerő vallomásukat ilyen módon szerezték meg, különösen a tanúk hiányára és arra tekintettel, hogy a hosszú fogva tartási idő miatt az igazságügyi orvosszakértők nem tudták kimutatni a bántalmazást.

120. 2007-es jelentésében az NCHR beszámolt arról, hogy a büntetőeljárásokkal kapcsolatos információk „sok esetben nyilvánvaló hiányosságokat mutattak az igazságos eljárás alapvető kritériuma iránti

elkötelezettség” tekintetében. A jelentés különösen a civilek Nemzetbiztonsági Bíróság előtti eljárásaira utalt, amelynek bírái „katonai beállítottságúak” voltak, ami aláásta a bírói függetlenség elvét és gyengítette a tisztességes eljárás garanciáit.

121. 2008-as jelentésében az NCHR beszámolt a kínzás feltárásával kapcsolatos, továbbra is fennálló nehézségekről, beleértve a fogva tartás meghosszabbított idejét és azt a tényt, hogy a fogvatartottak kényszerítéséért felelősek nem maguk írták a vallomások, így a vallomások jogilag bizonyító erejű bizonyítékká váltak. Az NCHR beszámolt arról is, hogy az év egy részében el volt tiltva a börtönök látogatásától. Ugyanakkor a kormány számos pozitív, kínzás elleni intézkedést vezetett be.

122. 2009-es jelentésében az NCHR megjegyezte, hogy a kínzás elleni erőfeszítések továbbra is „középszerűek és tétovák”. A problémák közé tartozott a bűnmegelőzésről szóló törvény, amely lehetővé tette a bírói ellenőrzés nélküli incommunicado fogva tartást; az állambiztonságról szóló törvény, amely lehetővé tette a hét napig tartó fogva tartást a bíróság elé állítás előtt; illetve hogy a gyanúsított nem az ügyész jelenlétében tett vallomása felhasználható volt az eljárásban, ha azt „az ügyészségnek a megszerzéseinek körülményeire vonatkozó bizonyítékkal együtt nyújtják be, illetve arra vonatkozó bizonyítékkal, hogy a gyanúsított önként tett vallomást”.

4. Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma

123. Az Egyesült Államok Külügyminisztériumának 2009-es Jordániáról szóló jelentése helyi és nemzetközi civil szervezetek aggályait rögzítette azzal kapcsolatban, hogy a kínzás elterjedt maradt, bár azt észlelték, hogy a panaszok száma csökkent. A civil szervezetek megállapításai szerint a panaszmechanizmusok fejlődtek, de további reformokra van szükség. A jelentés a következőket is tartalmazta:

„Eltérően a korábbi évektől, nem kerültek nyilvánosságra új, kínzásra vonatkozó panaszok a Nemzetbiztonsági Bíróság előtti eljárások terheltjeitől. Április 15-én öt olyan férfi közül, akik azt állították, hogy 2007 és 2008 májusa között megkínozták őket, hármat öt év szabadságvesztés-büntetésre ítélték. A másik két férfit bizonyíték hiányában felmentették. A kormány alaptalannak ítélte a kínzásra vonatkozó állításait, ahogy annak a két férfinak a kínzásra vonatkozó, 2008. januári panaszát is, akiket azzal vádoltak meg, hogy fegyvereket szállítottak Ciszjordániába, és akiknek a büntetőügye az év végén még folyamatban volt.

Május 14-én a Nemzetbiztonsági Bíróság halálra ítélte Nidal Momanit, Tharwat Drazt és Sattam Zawahrát, arra hivatkozva, hogy összeesküvést szőttek egy 2006-ban az országba látogató külföldi vezető meggyilkolására, de aztán büntetésüket azonnal 15 év szabadságvesztés-büntetésre változtatta. 2007-ben és 2008-ban a terhelték azt állították, hogy verték őket és pszichológiai nyomást gyakoroltak rájuk, hogy beismerő vallomást tegyenek.”

124. A 2010-es jelentés rögzítette, hogy a jordániai jog tiltja a kínzást, bár nemzetközi szervezetek továbbra is kínzásokról és a rendőri és

titkosszolgálati, fogva tartásra szolgáló létesítményekben széles körben elterjedt rossz bánásmódról számoltak be. Az őrizetbe vétel és a bírósági eljárás kapcsán a jelentés a következőket tartalmazta:

„A Nemzetbiztonsági Bíróság a bírói hatáskörben eljáró, a nyomozások lefolytatásával megbízott rendőröknek felhatalmazást ad arra, hogy letartóztassanak és 10 napig őrizetben tartsanak valakit. Ez a felhatalmazás magában foglalja az állítólagos szabálysértések miatti letartóztatást is. A nemzetbiztonságot bizonyítottan érintő ügyekben a biztonsági erők elfogatóparancs vagy bírói felülvizsgálat nélkül tartóztattak le és vettek őrizetbe állampolgárokat, a terhelteket hosszú ideig előzetes letartóztatásban tartották, anélkül, hogy az ellenük emelt vádról tájékoztatták volna őket, és nem engedélyezték a terheltek számára, hogy találkozzanak az ügyvédjükkel, vagy azt csak röviddel a tárgyalás előtt engedélyezték. A Nemzetbiztonsági Bíróság előtti eljárásokban a terheltek általában csak a tárgyalás kezdetén, vagy azt egy vagy két nappal megelőzően találkoztak az ügyvédjükkel. Egy ügy tárgyalását csak a bíróság által meghatározott rendkívüli körülmények esetén lehet 48 óránál hosszabb időre elhalasztani. A gyakorlatban azonban rutinszerűen elhalasztották az ügyek tárgyalását, úgy, hogy az ülések között több mint tíz nap telt és az eljárások több hónapig tartottak. A legtöbb esetben a vádlott őrizetben maradt az eljárás során, az óvadék letételének lehetősége nélkül. Az év végén számos fogvatartottat vádemelés nélkül tartottak őrizetben.”

A jelentés kitért arra is, hogy a jordániai jog kimondja a bíróság függetlenségét, azonban a gyakorlatban a bírói függetlenséget kétségbe vonták a nepotizmusra és a speciális érdekek általi befolyásolásra vonatkozó állítások.

V. RELEVÁNS ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉS NEMZETKÖZI JOG RENDELKEZÉSEK A KÍNZÁSRÓL ÉS A KÍNZÁSSAL SZERZETT BIZONYÍTÉK FELHASZNÁLÁSÁRÓL

A. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Kínzás Elleni Egyezménye

1. Az Egyezmény releváns rendelkezései

125. Az Egyesült Nemzetek Szervezete kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód elleni 1984-es egyezményének („Kínzás Elleni Egyezmény”) 149 állam a részese, beleértve az Európa Tanács minden tagállamát. Az egyezmény 1. cikke így határozza meg a kínzást:

„minden olyan cselekmény [...], amelyet szándékosan, éles testi vagy lelki fájdalom vagy szenvedés kiváltása céljából alkalmaznak valakivel szemben, hogy tőle, illetőleg harmadik személytől értesüléseket vagy vallomást csikarjanak ki, vagy hogy olyan cselekmény miatt büntessék, amelyet ő, vagy harmadik személy követett el, illetőleg amelynek elkövetésével őt vagy harmadik személyt gyanúsítanak, hogy megfélemlítsék, vagy nyomást gyakoroljanak rá, illetőleg hogy harmadik személyt félemlítsenek meg, vagy hogy harmadik személyre gyakoroljanak nyomást, valamint bármilyen megkülönböztetési formára alapított más okból alkalmaznak, ha az ilyen fájdalmat vagy szenvedést közfeladatot ellátó személy vagy hivatalos minőségben eljáró bármely más

személy vagy ilyen személy kifejezett vagy hallgatólagos ösztönzésére vagy ennek hozzájárulásával bárki más okozza. Nem valósít meg kínzást a jogszerű büntetéssel szükségszerűen együtt járó vagy annak következményeképpen véletlenszerűen előadódó fájdalom vagy szenvedés.”

126. Az 1. cikk (2) bekezdés kimondja, hogy a cikk nem érinti azokat a nemzetközi szerződéseket vagy belső jogszabályokat, amelyek szélesebb körű értelmezést lehetővé tevő rendelkezéseket tartalmaznak vagy tartalmazhatnak. A 2. cikk megköveteli, hogy az államok törvényhozási, igazgatási, bírósági és egyéb hatékony intézkedéseket hozzanak annak érdekében, hogy megakadályozzák kínzási cselekmények elkövetését a joghatóságuk alá tartozó egész területen. A 4. cikk megköveteli, hogy minden részes állam gondoskodjon arról, hogy büntetőjoga szempontjából minden kínzási cselekmény bűncselekménynek minősüljön.

127. A 3. cikk kimondja:

„1. Egyetlen részes állam sem köteles kiutasítani, hazatoloncolni vagy kiadni valakit egy másik olyan államnak, ahol nyomós okoknál fogva tartani lehet attól a veszélytől, hogy az illető személyt megkínózzák.

2. Annak eldöntésére, hogy fennállnak-e ilyen okok, az illetékes hatóságoknak figyelembe kell venniük az ügyre vonatkozó minden szempontot, ideértve az adott esetben azt is, hogy az érintett államban rendszeresen, súlyosan, nyilvánvalóan vagy tömeges méretekben megsértik az emberi jogokat.”

128. A 12. cikk kimondja: minden részes államnak gondoskodnia kell arról, hogy az illetékes szervek haladéktalanul és részrehajlás nélkül vizsgálatot folytassanak le minden olyan esetben, amikor ésszerű indokok állnak fenn annak a feltételezésére, hogy joghatósági területükön valahol kínzási cselekményt követtek el.

129. A 15. cikk megkívánja, hogy minden állam biztosítsa: olyan nyilatkozatra, amelyről bebizonyosodott, hogy kínzással csikarták ki, semmiféle eljárásban ne lehessen mint bizonyítékra hivatkozni, annak az eljárásnak a kivételével, amelyben azt a kínzással vádolt személy ellen használják fel annak bizonyítására, hogy a nyilatkozatot megtették.

2. A Kínzás Elleni Egyezmény 15. cikkével kapcsolatos esetjog és jelentések

a. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Kínzás Elleni Bizottsága

130. A *P.E. v. Franciaország* (no. 193/2001) esetben hozott 2002. november 21-i döntésében a Bizottság egy német állampolgár ügyét bírálta el, akit Franciaország adott ki Spanyolországnak. A panaszos azt állította, hogy a spanyol kiadatási kérelem egy harmadik személytől kínzással kikényszerített állításokon alapult. A Bizottság a panaszt mint alaptalant elutasította, de figyelembe vette, hogy a 15. cikk vonatkozott a francia kiadatási eljárásra, és Franciaország köteles volt annak tisztázására, hogy az állítások igazak-e. A 15. cikk „széles hatályát” és a kiadatási eljárások kapcsán való

alkalmazhatóságát a Bizottság a *G.K. v. Svájc* (no. 219/2002) ügyben 2003. május 7-én hozott döntésében erősítette meg, amely ügy szintén egy Spanyolországnak való kiadatásról szólt, ahol a kiadatási kérelem alapját egy harmadik fél állítólag kínzás hatására tett vallomása képezte. A harmadik fél által az állítólagos kínzói ellen kezdeményezett büntetőeljárást a spanyol hatóságok megszüntették és a panaszt ezért a Bizottság mint alaptalant elutasította, tehát Svájc nem sértette meg a 15. cikket a panaszos kiadásával.

131. 2007. február 6-án kelt, Oroszországgal kapcsolatos záró következtetéseiben (CAT/C/RUS/CO/4) a Bizottság aggályát fejezte ki amiatt, hogy míg az orosz büntetőeljárás kódex kimondta, hogy a kínzással megszerzett bizonyíték nem használható fel, úgy tűnt, hogy a gyakorlatban semmi nem írja elő a bíróságok számára, hogy kimondják a bizonyíték elfogadhatatlanságát vagy azonnali, pártatlan és hatékony vizsgálatot rendeljenek el. A Bizottság javaslatot tett arra, hogy fogadjanak el olyan egyértelmű jogszabályi rendelkezéseket, amelyek meghatározzák a bíróságok által megteendő intézkedéseket abban az esetben, ha úgy tűnik, hogy a bizonyítékot kínzás vagy bántalmazás révén szerezték meg, annak érdekében, hogy a kínzással megszerzett bizonyíték felhasználhatatlansága elvének feltétlen tiszteletben tartását a gyakorlatban biztosítsák.

A Bizottság az Amerikai Egyesült Államokkal kapcsolatos záró következtetéseiben (2006. július 25., CAT/C/USA/CO/2) aggályait fejezte ki a 15. cikk katonai bizottságokra és a Kubában, a Guantánamói-öbölben fogva tartottak ügyeit felülvizsgálni hivatott szervekre való alkalmazása kapcsán. Javaslatot tett arra, hogy az Egyesült Államok hozzon létre egy független mechanizmust az őrizetben levő összes fogvatartott jogainak védelme érdekében.

A Mexikóról szóló jelentésében (2003. május 26., CAT/C/75) a Bizottság figyelemmel volt arra, hogy a mexikói alkotmány 20. cikke (amely kimondta, hogy a nem az ügyész vagy bíró előtt, vagy ügyvéd jelenléte nélkül tett beismerő vallomásoknak nincs bizonyító ereje) a gyakorlatban nem volt elegendő arra, hogy megelőzze a kínzást. A fogvatartottak féltek az ügyész elé tárni, hogy megkínozták őket; nem volt megfelelő a jogi tanácsadáshoz való hozzáférés; a rendőrség és az ügyészség szorosan együttműködött egymással és a fogvatartottakat ismétlődő jelleggel egyiktől a másikig szállították kihallgatásra, majd beismerésre kényszerítették őket; az ügyészek nem vizsgálták ki a kínzásra vonatkozó állításokat, és ha mégis, ennek ellenére felhasználták a beismerő vallomásokat; az orvos szakértők pedig nem voltak megfelelő mértékben függetlenek az ügyésztől. „Rendkívül bonyolult” volt kizárni az eljárásból a kikényszerített beismerő vallomásokat: a bíróságoknak nem volt önálló eszközük annak megállapítására, hogy a beismerő vallomást önként tették-e (lásd a jelentés 155., 196-202., 219. és 220. pontjait).

b. Franciaország

132. A 15. cikkre hivatkozott a cour d'appel de Pau az *Irastorza Dorronsoro*-ügyben hozott, a Spanyolország által benyújtott kiadatási kérelmet elutasító döntésében (ügyszám: 238/2003, 2003. május 16.). A spanyol hatóságok elfogadták, hogy az egyetlen bizonyíték Irastorza Dorronsoro úr ellen egy harmadik személy, Sorzabal Diaz kisasszony fogva tartása során tett vallomása volt. A bíróság úgy találta: alapos okkal feltehető, hogy Sorzabal Diaz kisasszonyt fogva tartása alatt fizikailag bántalmazták, és a spanyol hatóságok további vizsgálódása nem oszlatta el ezt az aggályt. Így nem lehetett kizárni, hogy nyilatkozatát a 15. cikkel ellentétesen szerezték meg, és így a kiadatási kérelmet elutasították.

c. Németország

133. A 15. cikket a Düsseldorf Fellebbviteli Bíróság (*Oberlandesgericht*) is felhívta 2003. május 27-i, egy terrorizmussal gyanúsított személy Törökországnak való kiadatását megtagadó döntésében. A bíróság elismerte, hogy Törökország ratifikálta a Kínzás Elleni Egyezményt, és rendelkezéseit a belső jogba foglalta. Azonban fennállt annak a valós veszélye (*konkrete Gefahr*), hogy ezeket a rendelkezéseket az érintett személy kiadatása esetén nem tartják majd tiszteletben. Az előtte fekvő bizonyítási eszközök alapján a bíróság szerint alapos okkal (*begründete Anhaltspunkte*) feltehető volt, hogy az isztambuli rendőrségnek 1998 őszén az ügy 32 terheltje a török biztonsági erők kínzást megvalósító cselekményeinek hatására tett vallomást, ideértve teljes beismerő vallomásokot is. A kínzásra vonatkozó állításokat orvosi papírok is alátámasztották (habár a jelentések néhol nem voltak világosak), és egyeztek az általános jellegű beszámolókból származó, a kínzás a török rendőrségi őrizetben gyakran alkalmazott – fizikailag nem mindig igazolható – módjaira vonatkozó információkkal. Mindemellett konkrét bizonyítékokkal alátámasztottan fennállt a veszélye annak (*durch konkrete Indizien belegte Gefahr*), hogy az ügy másik vádlottjától származó nyilatkozatot felhasználhatják a kiadni kért személy ellen Törökországban. A fellebbviteli bíróság elismerte, hogy a török bíróságoknak ítéleteikben figyelemmel kell lenniük a kínzással szerzett bizonyítékok felhasználását tiltó hazai és nemzetközi jogi rendelkezésekre, illetve a török Semmitőszék esetjogára abban a vonatkozásban, hogy az alá nem támasztott beismerő vallomások nem használhatóak fel az eljárásban. Azonban az emberi jogi jelentések ismétlődő jelleggel jelezték: az, hogy a kínzásra vonatkozó állításokat a török igazságszolgáltatási rendszerben nem vizsgálták ki megfelelően, azt eredményezte, hogy a rendőri bántalmazás útján megszerzett beismerő vallomásokat a bíróságok felhasználták. Alappal lehetett attól tartani, hogy az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság a szóban forgó ügyben ugyanígy járna el, nem utolsósorban azért, mert a rendőrség által 1998 őszén rögzített nyilatkozatokra való hivatkozás nélkül lehetetlen lett volna bizonyítani a kiadni kért személy elleni vádakat.

134. A Düsseldorf Fellebbviteli Bíróság ítéletére hivatkozott a Kölni Közigazgatási Bíróság (*Verwaltungsgericht*) 2003. augusztus 28-i döntésében, egy kapcsolódó kiadatási ügyben. A kölni bíróság álláspontja szerint a fellebbviteli bíróság megállapításain nem változtattak a török hatóságok által nyújtott további biztosítékok – e biztosítékok nem voltak közelebbről meghatározottak, hanem inkább a kínzással szerzett bizonyítékokra vonatkozó, általában alkalmazható török jogszabályra építettek.

135. A Hamburgi Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma (*Oberlandesgericht*) előtti *re El Motassadeq*-ügyben a terheltet azzal vádolták, hogy részt vett a 2011. szeptember 11-i támadásokat eredményező összeesküvésben. A bíróságnak benyújtották három olyan tanú nyilatkozatainak összefoglalóját, akiket az Egyesült Államokban tartottak fogva és ott kérdeztek ki. Az Egyesült Államok hatóságai általi kihallgatás természetére vonatkozó kérdésekre nem érkezett válasz. A bíróság elérhető, nyilvánosan hozzáférhető források alapján értékelte, hogy alkalmaztak-e kínzást. Arra a következtetésre jutott, hogy összességében nem bizonyított, hogy a tanúkat megkínózták, többek között azért, mert a nyilatkozatok nem voltak egyoldalúak. Ez azt jelentette, hogy a bíróság úgy döntött: nem hívja fel a Kínzás Elleni Egyezmény 15. cikkét, amely, mint azt a bíróság megjegyezte, indokolta volna a bizonyíték kizárását (a döntés összefoglalóját lásd: *A és társai* (no. 2), §§ 60, 122 és 123, 140 és 141). A terhelt ezt követően e Bírósághoz benyújtott kérelmét, mint nyilvánvalóan alaptalant, elfogadhatatlannak nyilvánították: *El Motassadeq v. Németország* (hat.) no. 28599/07, 2010. május 4.

C. Egyesült Királyság

1. *A és társai* (no. 2)

136. Az *A és társai* (no. 2) v *Belügyminiszter* [2005] UKHL 41 ügyben a Lordok Háza azt vette fontolóra, hogy a SIAC jogszerűen felhasználhat-e olyan bizonyítékot az eljárásban, amelyet kínzással szereztek vagy szerezhettek meg egy másik államban, brit tisztviselők közreműködése nélkül. Az angol joggyakorlat alapján, illetve e Bíróság esetjoga és a nemzetközi közjog alapján, beleértve a Kínzás Elleni Egyezményt is, a Lordok Háza tagjai arra a következtetésre jutottak, hogy nem használhatja fel.

137. A Lordok Háza tagjai megosztottak voltak a tekintetben, hogy melyik teszt alkalmazása megfelelő a SIAC esetében annak meghatározására, hogy a bizonyíték felhasználható-e. A Lordok Háza minden tagja egyetértett abban, hogy a SIAC eljárásainak természete miatt a bizonyítási teherrel kapcsolatos hagyományos megközelítés nem megfelelő. A SIAC előtti fellebbezési eljárásban a fellebbezőtől nem várható több annál, mint hogy hihető indokolást adjon arra vonatkozóan, hogy a bizonyítékot kínzással is megszerezhették. Amennyiben ezt megtette, a SIAC-nak kell

kezdeményeznie a megfelelő vizsgálatot. A többség (Lord Hope, Rodger, Carswell és Brown) emellett arra a megállapításra jutott, hogy a SIAC-nak a Kínzás Elleni Egyezmény 15. cikkében foglalt elfogadhatósági tesztet kell alkalmaznia. Meglátásuk szerint a SIAC-nak azt kellene megfontolnia, hogy mérlegelése alapján az a legvalószínűbb-e, hogy a bizonyítékot kínzással szerezték meg. Amennyiben ez a helyzet, a SIAC nem használhatja fel a bizonyítékot, ha azonban ez kétséges, akkor el kell fogadnia a bizonyítékot, figyelembe véve a megszerzés módjával kapcsolatos kétségeket annak értékelése során. Ezzel ellentétben Lord Bingham, Nicholls és Hoffmann arra a megállapításra jutott, hogy a „valószínűségi tesztnek soha nem lehet megfelelni, és így annak alkalmazása aláásná a Kínzás Elleni Egyezmény gyakorlati eredményességét. Utóbbiak egy alacsonyabb küszöböt alkalmazó tesztet javasoltak, mégpedig, hogy ha a SIAC arra a következtetésre jut, hogy fennáll a valós veszélye annak, hogy a bizonyítékot kínzással szerezték meg, a bizonyítékot ne használhassa fel.

2. *R v. Mushtaq*

138. Anglia és Wales vonatkozásában a rendőrségről és a büntetőeljárási bizonyítékokról szóló 1984-es törvény 76(2) szakasza kimondja:

„Amennyiben bármilyen eljárásban, amelyben az ügyész egy gyanúsított személy által tett beismerő vallomást kíván benyújtani bizonyítékként, a bíróságnak előadják, hogy a beismerő vallomást

(a) a vallomást tevő személyre való nyomásgyakorlással szerezték vagy szerezhették meg, vagy

(b) egy olyan szóbeli közlés vagy cselekedet eredményeképp szerezték meg vagy szerezhették meg, amelyek az adott időpontban fennálló körülmények között valószínűleg megbízhatatlanná tesznek bármilyen vallomást, amit ezek eredményeképp tesznek,

a bíróság nem teheti lehetővé a gyanúsított ellen szóló bizonyíték benyújtását, kivéve, ha az ügyészség minden kétséget kizáróan bizonyítja a bíróságnak, hogy a beismerő vallomást (habár igaz lehet) nem a fenti módon szerezték meg.”

Ezt a tesztet elsősorban a tárgyalási bírónak kell elvégeznie, amennyiben szükséges, *voir dire* eljárás tartása útján. Az *R v. Mushtaq* [2005] 1 WLR 1513 ügyben a Lordok Háza úgy határozott, hogy a 76(2) szakasz logikája azt kívánja meg, hogy ha a beismerő vallomást felhasználják, az esküdteknek azt az iránymutatást kell adni, hogy ha a beismerő vallomást nyomásgyakorlással vagy bármilyen más tisztességtelen módon szerezték vagy szerezhették meg, akkor hagyják figyelmen kívül a vallomást.

D. Kanada

139. Az *India v. Singh* 108 CCC (3d) 274 ügyben a Brit Columbiái Legfelsőbb Bíróság egy kiadatási kérelemről döntött, amelynek kapcsán azt

állították, hogy a szökevény Singh elleni *prima facie* ügy öt bűntársának a beismerő vallomásán alapult, amelyeket kínzással szereztek meg. A bíróság megállapította, hogy a kínzás eredményeképp megszerzett nyilatkozatot nem lehet felhasználni annak alátámasztására, hogy a kiadatásra sor kerülhet, mert van egy *prima facie* ügy. Azonban azt a szökevénynek kell bizonyítania, hogy a nyilatkozatot a fenti módon szereztek meg. Megegyezés született a tekintetben, hogy az állítást a „valószínűségi” teszt alkalmazásával kell bizonyítani. A bíróság arra a megállapításra jutott, hogy négy nyilatkozat esetében a fenti állítást nem bizonyították ennek a sztenderdnek megfelelően, de az ötödik esetében igen.

140. Az *A és társai (no 2)* ügy megközelítését követte a Kanadai Szövetségi Bíróság a *Mahjoub v. Canada (Állampolgársági és Bevándorlásügyi Miniszter)* ügyben. A *Mahjoub*-ügy emellett érintette a biztosítékok mellett való kitoloncolás kérdését; összefoglalása alább, a 153. pontban olvasható.

VI. RELEVÁNS NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI ESETJOG ÉS KOMMENTÁR A BIZTOSÍTÉKOK KAPCSÁN

141. Az *Ismoilov és Társai v. Oroszország* ügyben (no. 2947/06, §§ 96-100, 2008. április 24.) összefoglalt, biztosítékokkal kapcsolatos kommentáron kívül a felek a következő anyagokat nyújtották be.

A. Jelentések és más nemzetközi kommentárok

142. Az Amerikai Egyesült Államokra vonatkozó 2006-os záró következtetéseiben az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága ajánlást tett arra nézve, hogy a diplomáciai biztosítékokat csak olyan államok esetében vegyék figyelembe, amelyek nem sértik meg szisztematikusan a Kínzás Elleni Egyezmény rendelkezéseit, és csak minden egyedi ügy érdemének alapos vizsgálata után vegyék ezeket figyelembe. Világos eljárást javasolt a bizonyítékok nyújtása tekintetében, megfelelő bírói felülvizsgálattal és a visszaküldést követő hatékony monitorozásra irányuló megállapodással.

143. 2006 februárjában Louise Arbour, az Egyesült Nemzetek Szervezete akkori emberi jogi főbiztosa így nyilatkozott az Európa Tanács Emberi Jogi és Terrorizmus Elleni Szakértői Csoportjának (DH-S-TER):

„A nemzetközi monitorozó testületek és szakértők hosszú távú tapasztalatai szerint nem valószínű, hogy a visszaküldést követő ellenőrzést megvalósító mechanizmus, amelyet kifejezetten azért állítanak fel, hogy egy adott ügyben megelőzzék a kínzást és a bántalmazást, a kívánt hatást érné el. Utóbbiak gyakran titokban történnek, és az elkövetők gyakorlottak abban, hogy a jogsértéseket észlelhetetlenné tegyék. Az áldozatok, félve a megtorlástól, gyakran vonakodnak beszélni a szenvedésükről, vagy ha mégis megteszik, nem hisznek nekik.”

144. 2006. június 27-i „álláspontjában” az Európa Tanács emberi jogi biztosa, Thomas Hammarberg kijelentette, hogy a diplomáciai biztosítékok „fogadalmak”, amelyek nem hitelt érdemlőek, és jól dokumentált esetekben nem bizonyultak hatékonyak. Álláspontja szerint a visszaküldés tilalmának elvét nem kellene aláásniuk kényelmesen megtehető, nem kötelező erejű ígéreteknél.

145. Mind az Egyesült Királyság Parlamentjének Emberi Jogi Vegyes Bizottsága (2006. május 18-i jelentésében), mind a Képviselőház Külügyi Bizottsága (2008. július 20-i jelentésében) aggályait fejezte ki az Egyesült Királyság kormányának biztosítékok kérésére vonatkozó politikája kapcsán.

146. A Human Rights Watch erőteljesen kritizálta a biztosítékok használatát. A 2008-as „World Report” egyik tanulmányában, mely a „Figyelj a Résre”: Diplomáciai biztosítékok és a kínzás globális tilalmának eróziója” címet viselte, a szervezet úgy érvelt, hogy a biztosítékokkal kapcsolatos probléma lényege a kínzás természetéből fakad – azt titokban követik el, olyan technikákat használva, amelyek gyakran kizárják a kínzás észlelését. A tanulmány foglalkozott az Egyesült Királyság és Jordánia közötti megállapodással is. Az Adaleh-t egy kis civil szervezetként jellemezte, és megkérdőjelezte, hogy kevés tapasztalat birtokában, vitatható függetlenséggel és tulajdonképpen semmilyen, a kormány felelősségre vonását lehetővé tevő hatáskör nélkül képes-e biztosítani az egyetértési megállapodás alapján visszaküldött személyek biztonságát.

B. A Kínzás Elleni Egyezmény 3. cikkéhez kapcsolódó panaszok

147. Ahogy a 127. pontban megállapításra került, a Kínzás Elleni Egyezmény 3. cikke kizárja a visszaküldést, ha nyomós okoknál fogva tartani lehet attól, hogy az illető személyt megkínózzák. Az *Agiza v. Svédország* ügyben (kommunikációs sz. 233/2003, 2005. május 20-i döntés) a panaszost 1998-ban *in absentia* ítélte el egy egyiptomi bíróság terrorcselekmény elkövetése miatt. 2000-ben menedéket kért Svédországban. A kérelmét elutasították, és 2001 decemberében kitoloncolták Egyiptomba, ahol állítása szerint megkínózták. A Bizottság döntéséből kitűnik, hogy a kérelem elbírálása során a svéd kormány tisztségviselői találkoztak Kairóban az egyiptomi kormány képviselőivel, és biztosítékokat kaptak egy magas rangú tisztviselőtől arra nézve, hogy a panaszos visszaküldése esetén a nemzetközi jognak megfelelő bánásmódban fog részesülni.

148. Panaszának a Kínzás Elleni Egyezmény 3. cikke alapján való vizsgálata során a Bizottság megállapította, hogy a svéd hatóságok tudták vagy tudniuk kellett volna, hogy a fogvatartottak kínzása Egyiptomban következetes és elterjedt gyakorlat – különösen a politikai vagy nemzetbiztonsági okokból fogva tartottaké. Svédország tudott arról is, hogy a panaszos az utóbbi kategóriába tartozik és hogy külföldi titkosszolgálatok is érdeklődnek iránta. A svéd rendőrök emellett közvetlenül a panaszos

kiutasítását megelőzően beletörődtek egy meg nem határozott másik állam képviselői általi bántalmazásba. Ezek a faktorok azt eredményezték, hogy a Svédország általi kiutasítás megsértette a 3. cikket. A Bizottság álláspontja szerint „a diplomáciai biztosítékok beszerzése, amelyek ráadásul nem biztosítottak semmilyen mechanizmust a kikényszerítésükre, nem voltak elegendőek e nyilvánvaló veszély elhárításához”.

149. A Bizottság emellett megállapította, hogy Svédország megsértette az ugyanezen cikk szerinti azon eljárási kötelezettségeit, hogy biztosítsa a kiutasításról szóló döntés hatékony, független és pártatlan felülvizsgálatát, mert a döntést a svéd kormány hozta meg, és nem volt lehetőség igénybe venni a menedékkérelmeket elbíráló döntéseknél normál esetben elérhető fellebbezési eljárást. Azzal, hogy a kérelmezőt a döntést követően azonnal elszállították, Svédország megszegte a Kínzás Elleni Egyezmény 22. cikkében foglalt azon kötelezettségét is, hogy tartsa tiszteletben az egyéneknek jogát a Bizottsággal való hatékony kommunikációhoz.

150. A *Pelit v Azerbajdzsán* ügyben (kommunikációs sz. 281/2005, 2007. május 29-i döntés) a panaszost Azerbajdzsán adta ki Törökországnak, a Bizottság ideiglenes intézkedése ellenére, amelyben jelezte, hogy döntése meghozataláig ne adják ki a panaszost. Az ügyből az tűnik ki, hogy az átadás előtt Azerbajdzsán a bántalmazást megelőzni hivatott biztosítékokat szerzett Törökországtól és tett néhány kikötést az átadást követő monitorozás kapcsán. A Bizottság megállapította a 3. cikk sérelmét, mivel Azerbajdzsán nem hozta a Bizottság tudomására a biztosítékokat annak érdekében, hogy a Bizottság saját maga önállóan értékelhesse, hogy azok megfelelőek-e vagy sem, és nem részletezte megfelelő pontossággal a felvállalt monitorozást és az annak érdekében tett lépéseket, hogy utóbbi objektív, pártatlan és eléggé megbízható legyen.

C. Alzery v. Svédország

151. A *Mohammed Alzery v. Svédország* ügyben (CCPR/C/88/D/1416/2005, 2006. november 10.) az Egyesült Nemzetek Szervezetének Emberi Jogi Bizottsága egy egyiptomi állampolgár Svédországból Egyiptomba való, az egyiptomi kormánytól szerzett diplomáciai biztosítékok melletti átadását vizsgálta. Az ügy érdeme tekintetében a Bizottság a következőket állapította meg:

„11.3 A diplomáciai biztosítékok léte, tartalma és a kikényszerítésre irányuló mechanizmusok végrehajtása mind olyan tényszerű elemek, amelyek relevánsak annak meghatározása szempontjából, hogy a tiltott bántalmazás valós veszélye valójában fennáll-e.

...

11.5 A Bizottság megjegyzi, hogy a megszerzett biztosítékok között nem szerepel a végrehajtásuk ellenőrzésére szolgáló mechanizmus. Nem született semmilyen megállapodás maguknak a biztosítékoknak a szövegén kívül, amely előírná a hatékony

végrehajtást. A részes állam nagykövete és munkatársai általi látogatások öt héttel a visszaküldés után vették kezdetüket, teljesen figyelmen kívül hagyva egy olyan időszakot, amikor az érintett maximálisan ki volt téve a sérelem veszélyének. Emellett a lezajlott látogatások menetrendje nem felelt meg a nemzetközi jó gyakorlatok szerinti alapvető követelményeknek, amikor nem ragaszkodtak ahhoz, hogy a fogvatartottal négy szemközt beszéljenek, és hogy megfelelő egészségügyi és törvényszéki szakértelmet vonjanak be, még a bántalmazásra vonatkozó megalapozott állítások felmerülése után sem. E tényezők fényében a részes állam nem igazolta, hogy a nyújtott diplomáciai biztosítékok a jelen ügyben valóban elegendőek a bántalmazás veszélyének az Egyezségokmány 7. cikkével összhangban levő szintre csökkentéséhez. A szerző kiutasítása így megvalósította az Egyezségokmány 7. cikkének sérelmét.”

D. Kanadai esetjog

1. Suresh

152. A *Suresh v. Canada (Állampolgársági és Bevándorlásügyi Miniszter)* [2002] 1 SCR 3 ügyben Kanada Legfelsőbb Bírósága egyhangúlag úgy határozott, hogy a kanadai és a nemzetközi jog nem teszi lehetővé a kitoloncolást, amennyiben bizonyíték áll rendelkezésre a kínzás megalapozott veszélye tekintetében. Nem azt mondta ki, hogy a kitoloncolás minden esetben alkotmányellenes (és a menekült jogaival szemben mérlegelhető az általa jelentett fenyegetés), de a mérlegelés eredménye általában a menekült kiutasítása ellen szól. Emellett a bíróság a következő megjegyzést tette a kínzás elleni biztosítékok megbízhatósága kapcsán (124. és 125. pont):

„Különbséget lehet tenni a között, hogy egy állam biztosítékot nyújt arra nézve, hogy nem fog halálbüntetést végrehajtani (egy jogszerű eljárás nyomán), és hogy az állam biztosítékot nyújt arra nézve, hogy nem fog kínzást alkalmazni (ami egy jogellenes eljárás). Megjegyeznénk, hogy problémát jelent túl erőteljesen hagyatkozni egy állam által adott azon biztosítékokra, hogy tartózkodni fog a kínzástól a jövőben, ha a múltban az állam alkalmazott jogellenes kínzást, vagy ezt mások számára a saját területén lehetővé tette. Ez a probléma azokban az esetekben válik akuttá, amikor a kínzás nemcsak az összejátszásnak az eredménye, hanem annak is, hogy az állam nem tudja kontrollálni a hivatalos személyeinek a viselkedését. Ezért szükséges különbséget tenni a halálbüntetéssel és a kínzással kapcsolatos biztosítékok között. Az előbbieket egyszerűbb ellenőrizni és általában megbízhatóbbak, mint az utóbbiak.

A külföldi kormány által nyújtott biztosítékok értékelése során a miniszter figyelembe veheti a biztosítékokat nyújtó kormány emberi jogi teljesítményét, a kormány teljesítményét a biztosítékoknak való megfelelés tekintetében, illetve a kormány képességét a biztosítékoknak való megfelelésre is, különösen ahol kétséges, hogy a kormány képes kontrollálni a biztonsági erőket.”

2. Mahjoub

153. A *Mahjoub v. Canada (Állampolgársági és Bevándorlásügyi Miniszter)* 2006 FC 1503 ügyben, amely egy Egyiptomnak való átadásról szólt, Kanada Legfelsőbb Bírósága két kérdést érintett: egyrészt hogy a miniszter támaszkodjon-e a kínzással megszerzett bizonyítékokra egy személy nemzetbiztonságra jelentett veszélyességének értékelése kapcsán, másrészt,

hogy helyénvaló-e biztosítékokra hagyatkozni egy olyan ország tekintetében, ahol szisztematikusan alkalmaznak kínzást.

Az első kérdés tekintetében a bíróság, áttekintve a releváns kanadai jogforrásokat és az *A és társai (no. 2)* ügyet (lásd fent a 136. és 137. pontot), megállapította, hogy jogilag helytelen egy olyan bizonyítékra támaszkodni, amelyet valószínűleg kínzással szereztek meg, azonban hitelt érdemlő bizonyítékoknak kell alátámasztaniuk a kapcsolatot a kínzás és az adott bizonyíték között ahhoz, hogy annak kizárása igazolható legyen. A *Singh*-ügyben alkalmazott valószínűségi teszt (lásd fent a 139-140. pontot) nem volt megfelelő a nemzetbiztonsági esetekben, amikor a kérelmező nem ismerte az ellene szóló bizonyítékokat. Ehelyett, amikor egy kérelmező hihető indokolást ad arra vonatkozóan, hogy miért valószínű, hogy a bizonyítékot kínzással szereztek meg, a döntéshozónak ezt a nyilvános és a titkos információk fényében értékelnie kell. Ha a döntéshozó úgy találja, hogy alapos okkal gyanítható, hogy a bizonyítékot valószínűleg kínzással szereztek meg, a döntés meghozatala során az nem vehető figyelembe.

A második kérdés tekintetében a bíróság megállapította, hogy nyilvánvalóan ésszerűtlen volt a végrehajtó döntéshozó részéről, hogy az Egyiptom által a bántalmazás ellen nyújtott biztosítékokra támaszkodott annak a következtetésnek a levonása során, hogy Mahjoub esetében nem állt fenn a kínzás megalapozott veszélye. A következőket mondta ki:

„[A Legfelsőbb Bíróság által a *Suresh*-ügyben meghatározott tényezők] egy „óvatos keretet” adnak a külföldi kormányok által nyújtott biztosítékok megbízhatóságának értékelésére. Például a rossz emberi jogi teljesítményt nyújtó kormányok esetében rendszerint szorosabb vizsgálatra van szükség a biztosítékoknak való megfelelés tekintetében. A teljesítés alacsony szintje viszont további feltételek meghatározását kívánhatja meg, mint az ellenőrző mechanizmusok vagy egyéb, a nemzetközi emberi jogi szervek által erősen ajánlott garanciák. Viszont egy jó emberi jogi teljesítményt nyújtó ország gyakran ennek megfelelően jó színvonalon felel meg a biztosítékoknak, és ezért nem feltétlen szükséges további feltételek meghatározása a biztosítékok megbízhatóságának növelésére.”

A biztosítékokra való hagyatkozással a végrehajtó hatalom elmulasztotta figyelembe venni az egyiptomi kormány emberi jogi teljesítményét, illetve a biztosítékoknak való megfeleléssel kapcsolatos teljesítményét. Ez különösen Egyiptom rossz emberi jogi teljesítményéről szóló kiterjedt emberi jogi jelentések fényében volt aggasztó. A két diplomáciai jegyzék, amely a biztosítékokat tartalmazta, nem tett említést ellenőrző mechanizmusokról, és nem tartalmazott semmilyen specifikus kötelezettségvállalást a tekintetben, hogy Mahjoubot nem bántalmazzák. Semmi nem utalt arra, hogy Kanada kérte ilyen ellenőrző mechanizmus megteremtését Egyiptomtól.

3. *Lai Cheong Sing*

154. A *Lai Cheong Sing v. Canada* (Állampolgársági és Bevándorlásügyi Miniszter) 2007 FC 361 ügyben azért kérték a kérelmezők visszaküldését Kínába, hogy ott bíróság elé állíthassák őket csempészet és vesztegetés miatt.

Kína egy diplomáciai jegyzékben biztosítékot nyújtott arra vonatkozóan, hogy nem ítélik halálra, illetve nem kínozzák meg őket. A Szövetségi Bíróság megállapította, hogy a végrehajtó döntéshozó jogosult volt figyelembe venni a halálbüntetés kiszabásával kapcsolatos biztosítékot, mert a Legfelsőbb Népi Bíróság biztosítja, hogy azt tiszteletben tartásák.

A kínzás veszélye kapcsán a döntéshozó felismerte, hogy a biztosítékok önmagukban annak beismerését jelentették, hogy a fogadó országban fennállt a kínzás veszélye, de úgy ítélte meg, hogy ezeket a megfontolásokat ellensúlyozza a kérelmezők közismertsége, ami védelmet biztosít számukra. A bíróság megállapította, hogy hibázott, mikor így döntött. Először is elmulasztott reagálni a kérelmezők azon érvére, hogy nem szabadna biztosítékot kérni olyan esetekben, amikor a kínzás megfelelő mértékben szisztematikus vagy elterjedt, és, különösen, elmulasztotta értékelni, hogy helyénvaló-e egyáltalán Kínától kapott biztosítékokat figyelembe venni. Másodszor: a bíróság megállapította, hogy a biztosítéknak legalább néhány alapvető követelménynek meg kell felelnie ahhoz, hogy biztosítani lehessen a hatékonyságát és jelentős voltát. A halálbüntetéstől eltérően a kínzást zárt ajtók mögött gyakorolják és előfordulása esetén az államok tagadják annak megtörténtét. Még az ellenőrző mechanizmusok is problematikusnak bizonyulnak, mert például a kínzást vagy más bántalmazást elszenvedettek gyakran túlzottan féltek a megtorlástól ahhoz, hogy nyíltan beszéljenek. Ezért a döntéshozó tévedett, mikor nem határozta meg, hogy a biztosítékok megfelelnek-e azoknak az alapvető, őket jelentőssé és hitel érdemlővé tevő követelményeknek, és amikor csupán arra a tényre hagyatkozott, hogy a kérelmezők közismertsége védelmet jelent majd számukra. Ez a következtetés nyilvánvalóan ésszerűtlen volt. Ahhoz, hogy a kínzásra fény derüljön, létezniük kell a követelményeknek való megfeleléssel kapcsolatos és annak igazolására szolgáló mechanizmusoknak (vagyis hatékony, független szervezetek általi ellenőrzési mechanizmusoknak). Ezért a kérelmezők közismertsége nem érne semmit, ha a kínzásukra úgy kerülne sor, hogy senki nem tud róla.

A bíróság visszautasította a kérelmezők arra vonatkozó beadványát, hogy egy tisztességtelen kínai eljárás kegyetlen és rendkívüli bánásmódot jelentene, amelynek hosszú fogva tartás lenne az eredménye. A bíróság megállapította, hogy amennyiben nem állt rendelkezésre azt alátámasztó bizonyíték, hogy a kérelmezők elleni ügy kínzással megszerzett tanúvallomásokon alapult, úgy az ügyben döntést hozónak joga volt olyan következtetést levonni, hogy az eljárás tisztességes volt.

VII. NEMZETKÖZI JOG A FOGVATARTÁS FELÜLVIZSGÁLATA ÉS A TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG KAPCSÁN

A. A fogva tartás felülvizsgálata

155. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 9(3) cikke többek között kimondja, hogy akit bűncselekmény vádjával vettek őrizetbe vagy tartóztattak le, a legrövidebb időn belül bíró, vagy a törvény értelmében bírói hatáskört gyakorló más hatósági személy elé kell állítani. Az Emberi Jogi Bizottság a 9. cikkel kapcsolatos 8. sz. általános megjegyzésben (1982) jelezte: a bíró elé állítást megelőző idő nem haladhat meg pár napot. A 9. cikk 3. bekezdését sértőnek tekintett négy-, hét- és nyolcnapos fogvatartási periódusokat (lásd, sorrendben: *Freemantle v. Jamaica*, kommunikációs sz. 625/1995; *Grant v. Jamaica*, kommunikációs sz. 597/1994; és *Stephens v. Jamaica*, kommunikációs sz. 373/1989).

Általános ajánlásában az Egyesült Nemzetek Szervezete kínzással foglalkozó különmegbízottja kijelentette, hogy a bírói döntés nélküli fogva tartás időtartama maximum 48 óra lehet (E/CN.4/2003/68, 26(g) szakasz).

A *Kulomin v. Magyarország* ügyben (kommunikációs sz. 521/1992) az Emberi Jogi Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a fogva tartást felülvizsgáló hatóság nem lehet a gyanúsított elleni ügyben való nyomozásért felelős ügyész, mert annak az ügyésznek nincs meg a szükséges szervezeti objektivitása és pártatlansága.

B. Ügyvédhez való hozzáférés

156. A *Salduz v. Törökország* ügyben ([NK], no. 36391/02, §§ 37-44, 2008. november 27.) megjelenő anyagok mellett a kérelmező a következő anyagokat nyújtotta be.

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikk 3 (b) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek, akit bűncselekmény elkövetésével vádolnak, joga van arra, hogy „megfelelő idővel és lehetőséggel rendelkezék védelme előkészítésére és az általa választott védővel való érintkezésre”. Az Emberi Jogi Bizottság a 14. cikkel kapcsolatos 20. sz. általános megjegyzésében (1992) kimondta, hogy a fogvatartott védelme megkívánja az ügyvédhez való haladéktalan és rendszeres hozzáférés biztosítását. A *Gridin v. Oroszország* ügyben (kommunikációs sz. 770/1997) megállapították: sérti a 14. cikket, hogy öt napig nem biztosították az ügyvédhez való hozzáférést.

A 2. sz. általános megjegyzése mellett (amelyet a *Salduz*-ügy 43. pontjában idéztek) a Kínzás Elleni Bizottság hangsúlyozta, hogy az őrizetbe vett személyeknek a kínzás elleni alapvető garanciaként – különösen a fogva tartás első óráiban és napjaiban, amikor a legnagyobb a kínzás veszélye – joguk van ahhoz, hogy értesítsenek valakit az őrizetbe vételükről, valamint a

haladéktalan ügyvédhez jutáshoz és a független orvos vizsgálatához (lásd az Albánia vonatkozásában tett, 2005. június 21-i következtetések és ajánlások 8(i) szakaszát, illetve a Franciaország vonatkozásában tett, 2006. április 3-i következtetések és ajánlások 16. szakaszát).

Az Egyesült Nemzetek Szervezete kínzással foglalkozó különmegbízottja szerint az ügyvédhez való hozzáférést 24 órán belül biztosítani kell (2001. július 3-i jelentés, A/56/156, 39 (f) szakasz).

C. Katonai bíróságok

157. A kérelmező a következő, a fent idézett *Ergin v. Törökország* (no. 6) ügy után született nemzetközi jogi anyagokat nyújtotta be.

158. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikkéről (tisztetséghez eljáráshoz való jog) szóló, 2007. augusztusi 32. sz. általános megjegyzésében az Emberi Jogi Bizottság kimondta:

„Míg az Egyezségokmány nem tiltja, hogy civilek ellen katonai vagy speciális bíróságok előtt folyjon eljárás, azt megköveteli, hogy ezek teljes mértékben megfeleljenek a 14. cikk által támasztott követelményeknek, és az abban foglalt garanciák nem korlátozhatóak vagy módosíthatók az érintett bíróság katonai vagy speciális jellegére tekintettel. A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy a civilek ellen katonai vagy speciális bíróságok előtt folyó eljárás súlyos problémákat vethet fel, ami a méltányos, pártatlan és független igazságszolgáltatást illeti. Éppen ezért fontos megtenni minden szükséges lépést annak érdekében, hogy e bírósági eljárásokra olyan körülmények között kerüljön sor, amelyek ténylegesen biztosítják a 14. cikkben foglalt garanciák összességét. A civilek ellen katonai vagy speciális bíróságok előtt folytatott eljárásoknak kivételesnek kell lenniük, vagyis ezt olyan ügyekre kell korlátozni, amelyek esetében a részes állam demonstrálni tudja, hogy ez a fajta eljárás szükséges, és objektív és komoly okok miatt indokolt, és amelyek esetében személyek egy speciális kategóriája vagy a szóban forgó cselekmény miatt a rendes civil bíróságok nem képesek az eljárás lefolytatására. (A lábjegyzetek elhagyásra kerültek.)”

159. A *Madani v. Algéria* ügyben (kommunikációs sz. 1172/2003, 2007. június 21.), a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező ellen egy katonai bíróság előtt lefolytatott eljárás és elítélése sértette a 14. cikket – annak ellenére, hogy a katonai bírónak független előmeneteli rendszerük volt, felügyeletet gyakorolt felettük a Legfelsőbb Bírói Tanács, vagy hogy a bíróság döntései ellen lehetőség volt a legfelsőbb Bírósághoz való fellebbezésre. A Bizottság úgy találta, hogy Algéria elmulasztotta demonstrálni, hogy Madani ügyében miért volt szükséges a katonai bíróság előtti eljárás: a cselekmény súlya vagy jellege nem volt elegendő ehhez. E következtetés miatt a Bizottság számára nem volt szükséges annak vizsgálata, hogy a katonai bíróság valójában biztosította-e a 14. cikkben foglalt garanciák összességét.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 3. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

160. Az Egyezmény 3. Cikkére hivatkozva a kérelmező azt állította, hogy Jordániába történő kitoloncolása esetén valós veszélye volna bántalmazásának vagy megkínzásának. A 3. Cikk szerint:

“Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

A. A Felek előadásai

1. A Kormány

161. A Kormány beadványa szerint a kérelmező és a beavatkozók által a diplomáciai biztosítékok vonatkozásában benyújtott anyagok (lásd 141-146 fentebb) arról szólnak, hogy a bíróságoknak milyen gyakorlatot kellene követniük, és nem az Egyezmény kialakított követelményeiről. A Bíróság korábbi gyakorlata szerint a biztosítékok önmagukban nem elegendőek a bántalmazás megelőzésére; ugyanakkor a Bíróságnak azt is meg kell vizsgálnia, hogy a biztosítékok gyakorlati megvalósulásukban megfelelő garanciát biztosítanak-e a bántalmazás megakadályozására (lásd *Babar Ahmad és társai v. Egyesült Királyság* (hat.) sz. 24027/07, 11949/08 és 36742/08, 106. §, 2010. július 6.). Továbbá, szemben a kérelmező beadványával (lásd a 168. pontot) nincs olyan elve a strasbourgi esetjognak, amely szerint ha egy kitoloncolási célországban szisztematikusan jelen van a kínzás, és ebből fakadóan valós veszélye van a bántalmazásnak, e veszély kiküszöbölésére alkalmatlanok volnának a biztosítékok.

162. A SIAC követte a Bíróságnak a biztosítékokkal kapcsolatos megközelítését. Megvizsgált nagyon sokféle bizonyítékot mind a biztosítékok jelentősége és várható hatása tekintetében, mind a jelenlegi jordániai helyzet vonatkozásában. Alaposan mérlegelte döntésében e bizonyítékokat. Azok a tényezők, amelyekre támaszkodott a következtetések megfogalmazásakor továbbra is legalább annyira relevánsak, mint a döntés meghozatalakor. A következtetéseket nem tudták megváltoztatni azok a kritikus jelentések sem, amelyeket azóta hoztak nyilvánosságra – ezek általánosságokban mozogtak. Az itt felhozott bizonyítékok inkább arra utaltak, hogy az emberi jogi helyzet javul, és egyértelműen nem romlott a SIAC-döntés óta.

163. A Kormány beadványa szerint a SIAC által idézett jordániai biztosítékok a jelen ügyben elegendőek, mert (i) Jordánia hajlandó és képes teljesíteni vállalásait; (ii) a kérelmezőt védi jelentős ismertsége; (iii) monitoring eljárás lesz az Adaleh központ részéről.

164. Elsőként a Kormány megismételte, hogy az MOU-ban szereplő biztosítékokat jóhiszeműen adták, és a Jordán Kormány legfelsőbb szintjén

hagyták jóvá. Az a nemzetközi sztenderdeknek megfelelt. Nem volt bizonytalanság az értelmezés kapcsán, különösen nem a szöveg diplomáciai és politikai kontextusban való értelmezésekor. A megállapodás előírásainak helyes értelmezése szerint a kérelmezőt haladéktalanul egy bíró vagy egyéb tisztviselő elé állítják (utóbbi a jordániai törvények értelmében az ügyészt is magában foglalja), független jogi és orvosi tanácsot kérhet. Amiatt bírálni az MOU-t, mert az nem bír jogi kötőerővel (a kérelmező ezt tette), azt mutatja, hogy nem értékeli azt, hogy miként működnek ilyen megállapodások a gyakorlatban egyes államok között; valójában kidolgozott és széles körben elterjedt eszközei a nemzetközi kapcsolatoknak. Ahogyan a SIAC is megállapította, logikus érvek szólnak amellett, hogy a jordániai hatóságok tartani fogják magukat ehhez a megállapodáshoz. Mindkét kormány érdekében áll, hogy a biztosítékokat tiszteletben tartsák; a SIAC megállapítása szerint Jordánia közel-keleti pozíciója és az Egyesült Államokkal való kapcsolata nem változtat ezen. A SIAC azt is megállapította, hogy – mindamelllett, hogy a kérelmező ennek ellenkezőjéről nyilatkozott – mindkét kormánynak érdekében áll megfelelően kivizsgálni az MOU megsértésére vonatkozó minden állítást. A szóban forgó ügyben az is jelentős fontosságú, hogy a GID, akinek az őrizetbe visszatérésekor a kérelmező kerülne, a megállapodás “mögé állt”, részt vett a tárgyalásokon és elfogadta a monitoringra vonatkozó feltételeket, és ezáltal tudatában van a megállapodás megszegésének következményeivel. A Kormány támaszkodott a SIAC-nak a *IV*-ügyben tett megállapításaira (lásd a 75. pontot), amelyek megerősítették határozatát jelen kérelmező tekintetében. A *IV*-ügyben a bizottság elfogadta Layden úr bizonyítékait arra vonatkozóan, hogy az Egyesült Királyság és Jordánia kétoldalú kapcsolatai – amelyen az MOU nyugszik – szorosak.

165. Másodsorban a Kormány felidézte a SIAC arra vonatkozó megállapítását, hogy a kérelmező az arab világ jól ismert alakja, és visszatérése és a vele kapcsolatos bánásmód intenzív helyi és nemzetközi figyelem és vizsgálat központjába kerülne az MOU hiányában is. A jordániai civil társadalom, köztük parlamenti képviselők is nyomon követnék a kérelmező ügyét. Bármilyen bántalmazás jelentős felzúdulást váltana ki, és destabilizálná a Jordán Kormányt. Ahogyan a SIAC erre rámutatott, a fogvatartásáért felelősök tudatában lennének e tényezőknek.

166. Harmadrészen a Kormány hangsúlyozta, hogy bár a SIAC kritikával illette az Adaleh központ kapacitásait, egyáltalán nem vonta kétségbe a monitoringozás hatásait; sőt, azt állapította meg, hogy ennek pozitív hatása lesz a bántalmazás esélyének csökkentésében. Ezen kívül a SIAC döntése óta jelentős javulás figyelhető meg az Adaleh központ szakértői bázisában. Ahogyan Layden úr állításai mutatják, az Adaleh központ komoly pénzügyi támogatást kapott az Európai Bizottságtól; elkezdte a megfigyeléseket segédszerve, az NTCT útján; gyakorlati tapasztalatokat szerzett a fogvatartottak látogatása során, a GID-által őrzött fogvatartottaknál is jártak, és ugyancsak gyakorlati tapasztalatokra tett szert más civil

szervezetekkel való együttműködés kapcsán; jelentősen növelte alkalmazottai számát, felvettek orvosi szakértőket is, és bizonyította a kormánytól és különösen a GID-től való függetlenségét azzal, hogy publikáltak egy kínzásról szóló tanulmányt. A kérelmező által felhozottakkal szemben visszaszerezte nem profitszerzésre irányuló státuszát (és függetlenségét) minden kritika ellenére, melyeket más civil szervezetektől kapott, és amelyek a hatáskörének megállapítását érintette. A Kormány arra is hivatkozott, hogy a kérelmezőnek az Adeleh központot ért kritikája megalapozatlan, mert a tulajdonképpeni monitoringozást az NTCT végzi. Továbbá, hogy akármilyen is az általános emberi jogi monitoringozás helyzete Jordániában, az MOU és az Adalehnek biztosított hatáskör világos és részletes felhatalmazással szolgál a szervezet részére, és minden félnek világos, hogy miként fognak zajlani a megfigyelések. Ha az Adaleh bármilyen problémába ütközne, riaszthatja az Egyesült Királyság ammani követségét. A Kormány arra is felhívta a figyelmet, hogy a Layden úr második nyilatkozatához csatolt szóbeli diplomácia jegyzékben foglaltaknak megfelelően a monitoring addig folytatódik, amíg a kérelmezőt fogvatartják.

167. Mindezek fényében a Kormány álláspontja szerint jelentős különbség mutatkozik a Bíróság által korábban megvizsgált biztosítékok és a Jordánia által adott biztosítékok között. Utóbbiak, továbbá a monitoringra vonatkozó megegyezések biztosítják megfelelően, hogy ne történjen jogsértés, a kérelmező kitoloncolása esetén.

2. A kérelmező

168. A kérelmező azt állította, hogy jogi kérdésként tekintve a biztosítékok helyzetét, megfelelő figyelmet kell fordítani a nemzetközi közösség erre vonatkozó aggodalmaira. Nemzetközi konszenzus van abban, hogy a biztosítékok aláássák a nemzetközi jognak a kínzás tilalmáról szóló, kimunkált rendszerét, és amennyiben egy ország nem mutatkozik hajlandónak, hogy betartsa nemzetközi jogi kötelezettségeit, valószínűtlen, hogy kétoldalú megállapodások hatására betartsa azokat. A nemzetközi tapasztalatok azt is mutatták, hogy a normák betartásának bizonyítása közismerten nehéz. A kérelmező hivatkozott továbbá – a kanadai Legfelsőbb Bíróságnak a *Suresh*-ügyben alkalmazott megközelítését idézve (lásd a 152. pontot feljebb) – arra is, hogy különbséget kell tenni aközött, hogy egy állami biztosíték arra vonatkozik, hogy nem fog megtenni egy törvényes dolgot (például végrehajtani egy halálos ítéletet) és aközött, ha az állam által adott biztosíték értelmében tartózkodnia kell egy törvénytelen cselekmény végrehajtásától (például a kínzástól). Ezen kívül a Bíróság esetjoga, különösen a *Shamayev* és *Ismoilov* (fentebb idézve), azt mutatja, hogy ha különös veszélye látszik fennállni egy személy tekintetében, a biztosítékok nem elegendőek, főként ha a kínzás gyakorlata rendszerszinten jelen van a célországban. Ezért azt állította a kérelmező, hogy biztosítékok kizárólag akkor elegendőek, ha (i) ha egy korábbi, rendszerszintű kínzási gyakorlatot

ellenőrzés alá vontak; és (ii) bár elszigetelt, nem általános jelenséggé létezik, független és vonatkozó tapasztalattal rendelkező ellenőrző testület tevékenykedik, amely büntető szankciók kiszabásában is közreműködik. Ezek a kritériumok nem teljesültek jelen ügyben.

169. A kérelmező a 106-124. bekezdésekben kifejtett bizonyítékokra támaszkodva azt állította, hogy mindezek azt mutatják, hogy a jordániai börtönökben nem érvényesül a jog uralma. A kínzás járványszerűen elterjedt, különképpen a GID-börtönökben és iszlamista fogvatartottakat érintően, akiket rendszeresen bántalmaztak. Rendszerszinten hiányzik a kínzásra utaló állítások haladéktalan és hatékony kivizsgálása. Az erre utaló bizonyítékok ma erősebbek, mint a SIAC-határozat idején. A büntetlenség légkörében, amely a GID-re jellemző, lehetetlen betartani a biztosítékokat még akkor is, ha a vezetőség készen áll erre. Jordánia nem megbízható nemzetközi emberi jogi kötelezettségei betartása tekintetében. Megtagadja, hogy ezek betartását bármilyen módon szavatolja; nem ratifikálta például az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye 22. cikkét (amely a Bizottsághoz való fordulás egyéni panaszjogát rögzítette), sem az ENSZ Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét (amely egy albizottságot állított fel a kínzás megelőzésére, és amely feljogosította e bizottságot, hogy, többek között, fogvatartási helyekre látogatást tegyen).

170. A Jordán Kormánynak a kérelmező ügyében adott biztosítékait a megfelelő politikai kontextusban kell értelmezni. Stratégiaileg ugyan fontos, mégis instabil, az iszlamizmusnak és zavargásoknak kitett ország, amely rászorult az USA patronálására. Ezért noha nem vitatta a kérelmező, hogy az Egyesült Királyság és Jordánia között fennálló kapcsolat szoros, az említett tényezők ezt felülírják és gyengítik e kapcsolatot, amely így végeredményben nem kellő garancia az MOU betartására.

171. Ebben a közegben a kérelmező széles körű ismertsége nem védené meg őt, éppen hogy nagyobb veszélynek tenné ki; valójában éppen emiatt a tényező miatt volt egyáltalán szükség a megállapodás tető alá hozására. Azért kínozták korábban, mert nyíltan bírálta Jordánia külpolitikáját. Jordánia azért vonta vissza kiadatási kérelmét, mert jelenlétét nem tartotta kívánatosnak. Ezt az értékelést a SIAC a kérelmező Egyesült Királyság nemzetbiztonságára jelentett veszélyével kapcsolatos következtetései csak megerősíthették. Továbbá az Egyesült Államok hatóságai által Guantanamo-ban és máshol fogvatartott Jamil el Banna, Bishar al Rawi és Binyam Mohamed azt állították, hogy hosszasan kihallgatták őket a kérelmezőhöz fűződő viszonyukkal kapcsolatban. Kitoloncolása esetén Jordániára és a Közel-Keletre nézve is jelentősen veszélyes tényezőnek fogják tekinteni. Ebben az instabil helyzetben könnyen változhat az a feltételezés, hogy a Jordán Kormány betartja-e az MOU-ban foglaltakat. Mindezen tényezők, továbbá a büntetlenség GID-nél tapasztalható légköre, azt eredményezik, hogy széles körű ismertsége nem védettséget biztosít számára, ha hanem mágnesként vonza majd a visszaélést. A SIAC megállapítása irracionális volt azzal

kapcsolatban, hogy a biztosítékoknak már csak azért is megfelel Jordánia, mert önmagában a bántalmazást érintő – akár igaz, akár hamis – állítás legalább annyira destabilizáló volna, mint az erre vonatkozó bizonyíték. Ezen az alapon a jordániai hatóságoknak nem volna oka, hogy ne bántalmazzák a kérelmezőt, hiszen – követve a logikát – bármikor nyitva áll előtte a lehetőség, hogy hamisan vádoljon.

172. Az MOU is számos hiányosságot mutatott. Nem világos, hogy mit értettek a “bíró” szavon, mely a “haladéktalanul bíró elé állítják” kontextusában szerepel; azt is jelentheti, hogy egy közigazgatási bíró feladatait ellátó ügyész elé állítják. Az nem egyértelmű, hogy lesz-e lehetősége kapcsolatba lépni ügyvéddel fogvatartásának azon időszakában, amikor kihallgatják, illetve, hogy tiltja-e a kiadatást a megállapodás, amelyet az USA irányában fennálló érdekeltsége valamint Jordániának korábbi kiadásokban való részvételére utaló bizonyítékok egyre valószínűbbé tesznek. Végezetül, nem világos, hogy az MOU biztosítékai a jordániai jog szerint törvényi szintre emelkednek-e és végrehajthatóak, amennyiben a parlament nem hagyná jóvá azt.

Beadványában a kérelmező hivatkozott erre az eshetőségre egy másik jordániai civil szervezetre, az Arab Emberi Jogi Szervezetre utalva, amely éppen erre hivatkozva tagadta meg a monitoringban való részvételt.

173. A biztosítékok megfigyelése kapcsán egyetértett a beavatkozókcal, akik szerint nem létezik független monitoring Jordániában, amely tényezőt álláspontja szerint hangsúlyosan kell mérlegelni az Adaleh képességeinek vizsgálatkor. Az Adaleh központtal kapcsolatos – a Bíróság elé tart – bizonyítékok esetén az a legfeltűnőbb, hogy a SIAC döntése óta eltelt időben sem tett szert gyakorlati tapasztalatokra az emberi jogi monitoringozás területén, és tevékenysége főként képzésekre és egyes fontos ügyek felkarolására és támogatására korlátozódott. Ezen kívül fontos megemlíteni, hogy bár a központ publikált egy tanulmányt 2008-ban a kínzás elleni küzdelemről, ebben nem szerepel a GID-re vonatkozó konkrét bírálat.

174. Ha el is tekintünk az Adaleh központ korlátozott erőforrásaitól, az MOU-ban szereplő monitoring hatásköre önmagában is szűk. Ennek értelmében Jordánia kéthetenkénti egy látogatásra korlátozhatja a kapcsolattartást, és nincsenek biztosítva a független orvosi vizsgálat feltételei sem. A központnak nincs szabad bejárása a kérelmező fogvatartásának teljes helyszínére, csupán magánbeszélgetésre van lehetősége, és nincs intézményes kerete egy bántalmazásra vonatkozó panasz kivizsgálásának. Sem a kérelmezőnek, sem ügyvédeknek nincs lehetősége megismerni a központnak Jordánia és az Egyesült Királyság kormányai számára elkészített jelentését. Úgy tűnik, a monitoring időtartamát 3 évre korlátozták. Összességében e tényezők azt eredményezik, hogy az Adaleh központ monitoringra vonatkozó megbízása nem éri el a nemzetközi sztenderdeket, amelyeneket például az ENSZ Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve tartalmaz. Mindezekon felül – még ha be is juthat az Adaleh központ a kérelmező fogvatartásának

helyszínére – ha a hatóságok el akarnák kerülni a megfigyelők belépését, egyszerűen azt kell csak mondaniuk nekik, hogy a kérelmező nem kíván találkozni velük.

3. Harmadik fél beavatkozók

175. A beavatkozó beavatkozók (lásd az 5. bekezdést fentebb) azt állították, hogy komoly aggodalomra adnak okot a diplomáciai biztosítékok. Ezek a bilaterális, jogi értelemben nem végrehajtható diplomáciai megállapodások aláássák a kínzás abszolút tilalmának *ius cogens* jellegét, és a *non-refoulement* kötelezettségét. Ugyancsak aláássák a multilaterális, kötelező erejű, nemzetközi jogi rezsimet, amelyek kötik az országokat ezekhez a kötelezettséghez. A biztosítékokat elvi szempontból tévesnek és gyakorlati szempontból is nem hatékonyak értékelték olyan nemzetközi szakértői szervezetek, mint az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa, az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága és az Egyesült Királyság Egyesült Emberi Jogi Bizottsága (lásd a 141- 145. bekezdéseket feljebb).

176. Még gyakorlatiasabban, a biztosítékoknak négy gyenge pontja van. Egyfelől, nem képest felfedni a visszaéléseket. A titokban és kifinomult módszerekkel alkalmazott kínzásnak nehéz nyomára jutni, elsősorban az áldozatoknak a megtorlástól való félelme miatt, amely okán nem fognak őszintén beszélni a megfigyelőkkel.

177. Másodszor, a biztosítékok teremtette monitoring-rendszer nem kielégítő. Ez ugyanis ellentétes a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának gyakorlatával, amely értelmében sohasem beszélgetnek egyedül egy fogvatartottal. Ebben az esetben ugyanis nyilvánvalóan beazonosítható volna a panasztevő. A beavatkozók utaltak az ENSZ Különleges Jelentéstevőjének megállapítására is, aki szerint egy ilyen gyakorlat nem minősül hatékony biztosítéknak. Fontos megemlíteni, hogy a Tanács Kínzás Elleni Bizottsága megtagadta, hogy a biztosítékoknak való megfelelést ellenőrizze.

178. Harmadszor, a helyi megfigyelők – rendszerint – nem függetlenek. Nincs hatáskörük arra, hogy fogvatartási helyekre bejussanak, panaszokat nyújtsanak be, illetve nyomást gyakoroljanak a hatóságokra a bántalmazások leállításáért. Ők maguk is ki vannak téve zaklatásnak és megfélemlítésnek.

179. Negyedszer, hiányoztak a jogsértések leleplezésére vonatkozó ösztönzők, amelyek híján egyik kormány sem fogja elismerni nemzetközi jogi kötelezettségeinek megsértését, a küldő ország pedig továbbra is végre fog hajtani jövőbeni kitoloncolásokat a nemzetbiztonságra való hivatkozással. Mivel végrehajthatatlan, országok közötti ígéretekről van szó, komoly következmények nélkül megszeghetők ezek a biztosítékok.

180. A beavatkozók arra is hivatkoztak, hogy saját jelentéseik (összefoglalásukat lásd a 112-118. bekezdésekben) dokumentálják Jordánia hosszú múltra visszatekintő azon gyakorlatát, hogy terroristagyanús és a nemzetbiztonságra veszélyesnek ítélt személyeket kínoznak és bántalmaznak. A jelentésben szerepel a GID, mint amely következetesen ellenállt minden

monitoring-eljárásnak. A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága például felfüggesztette látogatásait 2003-ban azt követően, hogy a GID megszegte a monitoringra vonatkozó eljárásrendet; az ENSZ Különleges Jelentéstevőjét megakadályozták abban, hogy személyes interjút készítsen. A GID továbbra is tagadta a bántalmazásokra vonatkozó állításokat. A panaszok kivizsgálására vonatkozó belső jogorvoslat nem létezik, a büntetőjogi szankciók nem megfelelőek. Az a néhány tisztviselő, akit elítéltek kínzás miatt, túlságosan enyhe büntetést kapott.

181. A beavatkozók azt a véleményt fogalmazták meg az Adaleh központról – melyet a Human Rights Watch és a központ vezetője közötti interjúk nyomán alakítottak ki –, hogy a szervezet egy profitorientált vállalkozás, amely korábban nem foglalkozott monitoringgal, és amely egy alkalommal sem fejezte ki aggodalmát, sem magánúton, sem nyilvánosan a jordániai börtönökben zajló bántalmazásokkal kapcsolatban.

B. Elfogadhatóság

182. A Bíróság megállapítja, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikk (3.) bekezdése szerint, és nem elfogadhatatlan más okból sem. Ezért a panaszt elfogadhatónak nyilvánítja.

C. Érdem

1. Általános elvek

183. Elsőként a Bíróság hangsúlyozza, hogy egész működése során mindig szem előtt tartotta azokat a nehézségeket, amelyekkel az államoknak meg kellett küzdeniük a társadalomnak a terrorizmustól való megvédése közepette, amely erőszak önmagában komoly fenyegetést jelent az emberi jogok számára. (lásd *inter alia* *Lawless v. Írország* (no. 3), 1961. július 1. 28–30. §§, Series A no. 3; *Írország v. Egyesült Királyság*, 1978. január 18., Series A no. 25, *Öcalan v. Törökország* [NK], no. 46221/99, 179. §, ECHR 2005-IV; *Chahal*, fentebb idézve, 79. §; *A és társai v. Egyesült Királyság*, fentebb idézve, 126. §; *A. v. Hollandia*, no. 4900/06, 143. §, 2010. július 20.). Egy ilyen fenyegetés árnyékában a Bíróság álláspontja szerint legitim a részes államok oldaláról olyan határozott lépéseket megtenni az ilyen cselekményekben részes személyek ellen, amely cselekményekkel szemben semmilyen megértést nem kell tanúsítani (*Boutagni v. Franciaország*, no. 42360/08, 45. §, 2010. november 18.; *Daoudi v. Franciaország*, no. 19576/08, 65. §, 2009. december 3.).

184. Másodszor, a terrorizmus elleni küzdelem részeként az államoknak lehetősége kell legyen arra, hogy nem saját állampolgáraikat kitoloncolják, ha felmerül a nemzetbiztonsági kockázat velük kapcsolatban. Nem a Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy egy személy valóban nemzetbiztonsági

kockázatot jelent-e; egyedül az a feladata, hogy mérlegelje: e személy kitoloncolása összeegyeztethető az Egyezményben foglalt jogaival (lásd *Ismoilov és mások*, fentebb idézve, 126. §).

185. Harmadszor, egyértelmű, hogy egy részes állam részéről történő kiutasítás felvetheti a 3. Cikk alkalmazhatóságát, és így az államnak az Egyezmény értelmében fennálló felelősségét is abban az esetben, ha megalapozottan feltételezhető, hogy a szóban forgó személy kitoloncolása esetén a 3. Cikk hatálya alá eső bánásmód veszélyének volna kitéve. Ebben az esetben a 3. Cikk arra kötelezi az államot, hogy ne toloncolja ki e személyt ebbe a célországba.

A 3. Cikk abszolút hatályú, és nem lehetséges, hogy vele szemben mérlegeljék a kitoloncolás indokait (*Saadi v. Olaszország* [NK], no. 37201/06, 125. § és 138. §, ECHR 2008-...).

186. Negyedszer, a Bíróság elfogadja, hogy – a kérelmező és a beavatkozó beavatkozók által benyújtott anyagok tanúsága szerint is – széleskörű aggodalom övezi a nemzetközi közösség részéről azt a gyakorlatot, amely biztosítékokkal igyekszik lehetővé tenni a nemzetbiztonságra veszélyesnek ítélt személyek kitoloncolását (lásd a 141-145. bekezdéseket fentebb, illetve *Ismoilov és mások*, fentebb idézve, 96-100. §). Ugyanakkor nem a Bíróság feladata azt megítélni, hogy a biztosítékok politikája megfelelő-e, vagy hogy felmérje ennek hosszútávú következményeit; egyedül az a feladata ebben a vonatkozásban, hogy megítélje, az egyedi ügyben szóban forgó biztosítékok elegendőek-e a bántalmazás veszélyének kiküszöbölésére. Mielőtt a kérelmező ügyének ténykérdéseit vizsgálná, a Bíróság helyénvalónak tartja felvázolni azt a megközelítést, amelyet a 3. cikk-kel kapcsolatos kitoloncolásokat érintő biztosítékok esetén alkalmazott.

187. Minden olyan esetben, amikor egy kitoloncolásra váró kérelmező tekintetében valós veszélye van annak, hogy a célországban bántalmazás éri, a Bíróság mind az ország általános emberi jogi helyzetét, mint a kérelmező egyedi körülményeit vizsgálat tárgyává teszi. Egy olyan ügyben, ahol a fogadó ország biztosítékokat adott, ezek olyan további tényezőt jelent, amelyet a Bíróság megvizsgál. A biztosítékok önmagukban nem elegendőek ahhoz, hogy megfelelő védeltséget nyújtsanak a bántalmazás veszélyével szemben. Azt is meg kell vizsgálni, hogy a biztosítékok a gyakorlatban tudják-e garantálni a kérelmező biztonságát. Az, hogy mennyire megbízható a célország által adott biztosíték, minden esetben az adott időben fennálló körülményeken múlik (lásd *Saadi*, fentebb idézve, 148. §).

188. A biztosítékok gyakorlati alkalmazhatóságának, illetve annak mérlegelésénél, hogy milyen súllyal eshetnek ezek latba, az elsőrendű kérdés az, hogy a fogadó ország általános emberi jogi helyzete lehetővé teszi-e, hogy egyáltalán szóba kerüljön biztosítékok elfogadása. Ugyanakkor ritkán fordul elő, hogy egy állam általános emberi jogi helyzete kizárja azt, hogy a mérlegelésnél figyelembe vegyék a biztosítékokat (lásd például *Gafarov v.*

Oroszország no. 25404/09, 138. §, 2012. október 21. *Sultanov v. Oroszország*, no. 15303/09, 73. §, 2010. november 4.; *Yuldashev v. Oroszország*, no. 1248/09, 85. §, 2010. július 8.; *Ismoilov és társai*, fentebb idézve, 127. §).

189. Gyakrabban fordul elő, hogy elsőként a biztosítékok milyenségét vizsgálja a Bíróság, és ezt követően azt, hogy a fogadó ország helyzetét tekintve lehet-e ezekre támaszkodni. A Bíróság – ha így jár – a következő tényezőket veszi figyelembe *inter alia*:

(i) vajon a biztosítékok tartalmát elérhetővé tették-e a Bíróság számára (*Ryabikin v. Oroszország*, no. 8320/04, 119. §, 2008. június 19.; *Muminov v. Oroszország*, no. 42502/06, 97. §, 2008. december 11.; lásd még *Pelit v. Azerbajdzsán*, fentebb idézve;

(ii) a biztosítékok specifikusak vagy általánosságban mozognak és gyengék (*Saadi*, fentebb idézve; *Klein v. Oroszország*, no. 24268/08, 55. §, 2010. április 10.; *Khaydarov v. Oroszország*, no. 21055/09, 111.§, 2010. május 20.);

(iii) ki adta a biztosítékokat és vajon kötelezi-e ez a fogadó országot (*Shamayev és társai v. Grúzia és Oroszország*, no. 36378/02, 344. §, ECHR 2005-III; *Kordian v. Törökország* (hat.), no. 6575/06, 2006. július 4.; *Abu Salem v. Portugália* (hat.), no. 26844/04, 2006. május 9.; vö. *Ben Khemais v. Olaszország*, no. 246/07, 59. §, ECHR 2009-... (részletek); *Garayev v. Azerbajdzsán*, no. 53688/08, 74. §, 2010. június 10.; *Baysakov és társai v. Ukrajna*, no. 54131/08, 51. §, 2010. február 18.; *Soldatenko v. Ukrajna*, no. 2440/07, 73. §, 2008. október 23.);

(iv) a fogadó ország központi kormánya adta-e a biztosítékokat, és vajon a helyi hatóságok tartják-e magukat azokhoz (*Chahal*, fentebb idézve, 105-107. §);

(v) a célországban törvényesnek vagy törvénytelennek minősülő bánásmódra vonatkozik-e a biztosíték (*Cipriani v. Olaszország* (hat.), no. 221142/07, 2010. március 30.; *Youb Saoudi v. Spanyolország* (hat.), no. 22871/06, 2006. szeptember 18.; *Ismaili v. Németország*, no. 58128/00, 2001. március 15.; *Nivette v. Franciaország* (hat.), no. 44190/98, ECHR 2001 VII; *Einhorn v. Franciaország* (hat.), no. 71555/01, ECHR 2001-XI; lásd szintén *Suresh és Lai Sing*, mindkettő idézve fentebb)

(vi) vajon az Egyezmény részes állama adta-e a biztosítékot (*Chentiev és Ibragimov v. Szlovákia* (hat.), nos. 21022/08 és 51946/08, 2010. szeptember 14.; *Gasayev v. Spanyolország* (hat.), no. 48514/06, 2009. február 17.);

(vii) a küldő és a fogadó ország közötti bilaterális kapcsolatok időtartama és erőssége, ideértve a fogadó ország “előéletét” hasonló biztosítékok betartását illetően (*Babar Ahmad és társai*, fentebb idézve, 107 és 108. §.; *Al-Moayad v. Németország* (hat.), no. 35865/03, 68. §., 2007. február 20.);

(viii) a biztosítékoknak való megfelelés objektívan nyomon követhető-e diplomáciai vagy más monitoring rendszer eszközével, ideértve azt is, hogy ahhoz a kérelmező ügyvédeknek szabad hozzáférést biztosítanak (*Chentiev és*

Ibragimov és Gasayev, mindkettő idézve fentebb; vö. *Ben Khemais*, 61. §. és *Ryabikin*, 119. §., mindkettő idézve fentebb; *Kolesnik v. Oroszország*, no. 26876/08, 73. §., 2010. június 17.; lásd még *Agiza, Alzery és Pelit*, fentebb idézve);

(ix) van-e hatékony kínzás elleni védelmi rendszer a fogadó országban, és hogy hajlandó-e együttműködni nemzetközi monitoring intézményrendszerekkel (ideértve nemzetközi emberi jogi civil szervezeteket), és hajlandó-e kínzásra vonatkozó állításokat felderíteni és megbüntetni a felelősöket (*Ben Khemais*, 59 és 60. §.; *Soldatenko*, 73. §., mindkettő idézve fentebb; *Koktysh v. Ukrajna*, no. 43707/07, 63. §., 2009. December 10.);

(x) a kérelmezőt érte-e a fogadó országban bántalmazás korábban (*Koktysh*, 64. §., fentebb idézve); és

(xi) megvizsgálták-e a küldő és a fogadó ország hazai bíróságai a biztosítékok megbízhatóságát (*Gasayev; Babar Ahmad és társai*, 106. §; *Al-Moayad*, 66-69. §.).

2. A kérelmező ügye

190. Ezeket a tényezőket a jelen ügyre alkalmazva a Bíróság hangsúlyozza, hogy csak a SIAC előtti nyílt eljárás anyagait vizsgálta, ezen felül a Bírósághoz benyújtott további bizonyítékokat (a 83–92. bekezdésekben összefoglalva fentebb), illetve a nyilvánosság számára elérhető olyan jelentéseket, amelyek a jordániai emberi jogi helyzetre vonatkoznak (a 106–124. bekezdésekben összefoglalva fentebb). A Bíróság nem kapta meg a SIAC-nál lévő titkos bizonyítékokat, ennek vizsgálatára nem is kérték. Hasonlóképpen, minthogy a Bíróság nem vizsgálta meg a SIAC titkos ítéletét, annak, hogy a SIAC, amikor kialakította saját következtetéseit a 3. Cikk megsértéséről, megvizsgált további titkos, a nyílt eljárásban nem dokumentált bizonyítékokat, a Bíróság saját ex nunc értékelése kapcsán nincs relevanciája.

191. Az előtte lévő bizonyítékokat megvizsgálva a Bíróság elsőként megjegyzi, hogy az a kép, amely az ENSZ-szervek és a civil szervezetek jelentéseiből a kínzás jordániai helyzetéről kibontakozik, következetes és egyben nyugtalanító. Akármilyen előrehaladást is ért el Jordánia, a kínzás továbbra is – az ENSZ Kínzás Elleni Bizottságának szavait használva – “széleskörben elterjedt és rutinszerű” maradt (lásd a 107. bekezdést fentebb). Ezen Bizottság következtetéseit megerősítik más jelentések is, melyek összefoglalását a 106-124. bekezdések tartalmazzák, és amelyek minden kétséget kizáróan azt mutatják, hogy az Általános Titkosszolgálati Igazgatóság szisztematikusan alkalmazza a kínzást, különösen az islamista fogvatartottakkal szemben. Eljárása során a GID büntetlenséget élvez. A büntetlenségnek ez a légköre a Bíróság véleménye szerint nem meglepő: a bizonyítékok alapján az látszik, hogy a jordániai büntető igazságszolgáltatás

rendszeréből hiányoznak az általános, nemzetközileg elismert védelmi mechanizmusok a kínzás megakadályozására és az elkövetők megbüntetésére.

Ahogy az Emberi Jogi Bizottság következtetéseiben megállapította, hiányzik a rendszerből a panaszok kezelésének valóban független kivizsgálása, továbbá alacsony a vádemelések száma és megfigyelhető az orvosi és jogi szakemberhez való haladéktalan hozzáférés hiánya is (108. bekezdés). A Kínzás Elleni Bizottság következtetése (amelyet megerősít az Amnesty International, a Human Rights Watch és a jordániai Nemzeti Emberi Jogi Központ jelentése is) szerint ezeket a jelenségeket súlyosbítja, hogy a GID-nek széleskörű hatalma van a fogvatartás tekintetében, és hogy nemzetbiztonsági ügyekben az ügyész és a GID közelsége azt jelenti, hogy az előbbinek nincs valódi ellenőrzése az utóbbi felett (lásd a 107., 112-113., 116. és 119-122. bekezdéseket fentebb). Végül, a Különös Jelentéstevő, az Amnesty International és a Nemzeti Emberi Jogi Központ álláspontja szerint a GID nem működik együtt prominens nemzeti és nemzetközi megfigyelőkkel (lásd a 109. és 121. bekezdést fent).

192. E bizonyítékok fényében nem meglepő, hogy a felek számára egyértelmű, hogy a Jordán Kormány részéről adott biztosítékok hiányában – visszatérése esetén – valós veszélye volna a kérelmező bántalmazásának. A Bíróság ezzel egyetért. Egyértelmű, hogy széleskörben ismert iszlamistaként a kérelmező a fogvatartottaknak ahhoz a csoportjához tartozik, akiket rendszeresen bántalmaznak Jordániában. Az sem mellékes az ügy szempontjából, hogy állítása szerint korábban már megkínózták ebben az országban (lásd menekültkérelmének összefoglalását a 7. bekezdésben). Mindezek mellett a Bíróságnak, összhangban a 187-189. bekezdésekben leírt általános elveivel, meg kell vizsgálnia azt is, hogy az MOU-ban szereplő biztosítékok és az ezekhez kapcsolódó Adaleh-monitoring kiküszöböli-e a kérelmező bántalmazásának lehetőségét.

193. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a kérelmező számos általános érvényű és a konkrét esetre vonatkozó kritikai észrevételt arról, hogy a Jordánia által adott biztosítékok elegendőek-e arra, hogy bántalmazását megakadályozzák. Az általános észrevételek közé tartozik, hogy ha Jordánia nem megbízható – a kínzás tilalmára vonatkozó – az őt jogi értelemben kötő, nemzetközi jogi kötelezettségei teljesítése tekintetben, akkor nem lehet megbízni benne a jogilag semmiféle kötőerőt nem jelentő kétoldalú biztosítékok kapcsán sem. A kérelmező hangsúlyozta, hogy a biztosítékokra semmiféle körülmények között nem volna szabad támaszkodni olyan országok esetében, ahol rendszerszinten jelen van a kínzás és bántalmazás, továbbá, hogy még ott is, ahol nem elterjedt, esetenkénti a kínzás, csak abban az esetben lehet bízni a biztosítékokban, ha ezeket kiegészíti egy független, bizonyíthatóan hatékony gyakorlati tapasztalattal rendelkező megfigyelői szervezet. A Bíróság ezeket az általános feltételeket nem látja megalapozottnak a strasbourgi esetjog felől. Ahogy a fentebb idézett (187-189. bekezdések) általános elvekből kitűnik, a Bíróság sosem állított fel

abszolút szabályt arra vonatkozóan, hogy egy nemzetközi kötelezettségeit be nem tartó állam kétoldalú kapcsolatokban lefektetett biztosítékaira nem lehet támaszkodni; legfeljebb a nemzetközi kötelezettség figyelmen kívül hagyásának mértéke lehet egy tényező a kétoldalúan adott biztosíték megfelelőségének megítélésében. Ezzel összhangban nincs tilalom arra nézve, hogy biztosítékokat keressenek akkor, ha egy fogadó államban a kínzás és bántalmazás rendszerszintű probléma; ellenkező esetben, követve Lord Phillips gondolatmenetét (57. bekezdés), paradoxon volna, ha éppen amiatt nem lehetne bízni a biztosítékokban, amiért kérnék azokat.

194. A Bíróság továbbá nem értékeli úgy a jordániai emberi jogok általános helyzetét, hogy az mindenféle, a Jordán Kormánytól származó biztosíték elfogadását kizárná. Ezzel szemben a Bíróság úgy látja, hogy az Egyesült Királyság és Jordánia kormányai valós erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy a kérelmező bántalmazásának megelőzése érdekében átlátható és részletes biztosítékok szülessenek. Az ezek eredményeként megszületett Együttműködési megállapodás részletességében, mind formáját tekintve magasabb színvonalú, mint bármilyen korábbi hasonló, a Bíróság által megvizsgált biztosíték (lásd például a *Saadi, Klein és Khaydarov*-ügy biztosítékait, idézve a 189. (ii) bekezdésben fentebb). Az MOU továbbá magasabb színvonalúnak tűnik azoknál is, amelyeket az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága és az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága vizsgált korábban (lásd *Agiza, Alzery és Pelit*, összefoglalva a 147–151. bekezdésekben). Az MOU részletekre is kiterjed és egyben átfogó. Közvetlenül is szól a kérelmező Egyezményben biztosított jogainak jordániai védelméről (lásd a MOU 1–8. részeit a 77-78. bekezdésekben fentebb). Abból a szempontból is, hogy kiállta egy független törvényszék, a SIAC mindenre kiterjedő vizsgálatát, amelynek lehetősége volt mindkét féltől bizonyítékokat beszerezni, többek között szakértő tanúk véleményét is, akiknek keresztkérdéseket tehettek fel (lásd a 28. és 189. (xi) bekezdéseket).

195. A Bíróság osztja a SIAC általános értékelését, amely szerint a biztosítékokat a keletkezésük körülményeit tekintve kell értékelni. Bár a Bíróság értékelése szerint Mr. Layden – a Bíróságnak tett nyilatkozataiban (83-90. bekezdések) – hajlamos kisebbiteni a jordániai kínzások helyzetének súlyosságát, pozíciójából fakadóan kétségtelenül szaktekintélyként nyilatkozik az Egyesült Királyság és Jordánia közötti kapcsolatokról éppúgy, mint az MOU-nak e kapcsolatokban való fontosságáról. Layden úr álláspontját és a SIAC előtti bizonyítékokat értékelve a Bíróság szerint elegendő bizonyíték áll rendelkezésre annak kijelentéséhez, hogy a biztosítékokat jóhiszeműen adta egy olyan kormány, akinek történetileg nagyon erősek a kapcsolatai az Egyesült Királysággal (*Babar Ahmad és mások és Al-Moayad*, mindkettő fentebb idézve a 189. (vii) bekezdésben). Mi több, ezeket a biztosítékokat a Jordán Kormány magas rangú tisztviselői hagyták jóvá, miután maga a Király is kifejezte személyes egyetértését. Ezért akármilyen is az MOU státusza Jordánia jogrendszerében, azt olyan

tisztviselőktől származik, akik szava kötheti a jordániai államot (vö. *Ben Khemais, Garayev, Baysakov és társai*, és *Soldatenko*, mindegyik fentebb idézve a 189. (iii) bekezdésben). Hasonlóan fontos, hogy a biztosítékok élvezik a GID magas rangú vezetőinek támogatását és egyetértését. (vö. *Chahal*, idézve 189. (iv) bekezdésben). A Bíróság véleménye szerint mindezen tényezők valószínűbbé teszik, hogy az MOU szellemét és betűjét szigorúan betartják.

196. Hasonlóképpen, a kérelmező érvét, mely szerint széleskörű ismertsége nagyobb veszélynek teszi ki, a Bíróság nem tudta elfogadni, tekintve azt a tágabb politikai kontextust, amelyben az MOU megszületett. A Bíróság úgy értékeli, hogy ez a tényező azt valószínűsíti, hogy a jordániai hatóságok mindent meg fognak tenni annak érdekében, hogy a kérelmező megfelelő bánásmódban részesüljön; a Jordán Kormány nyilvánvalóan tisztában van azzal, hogy milyen komoly hatása lenne az Egyesült Királysággal fennálló kétoldalú viszonyára a kérelmező bántalmazása, illetve hogy milyen nemzetközi felháborodást váltana ez ki. Kétségkívül semmi hatása sincsen a nyilvánosságnak akkor – szól a Kanadai Szövetségi Bíróság a *Lai Sing*-ügyben (lásd a 154. bekezdést fent) –, ha úgy kínoznak meg valakit, hogy erről senki sem szerez erről. Ez az érv ugyanakkor kisebb súllyal esik latba ebben az ügyben, nem utolsósorban a monitoring eljárás jelenléte miatt, amely teljesen hiányzott a *Lai Sing*-ügyben.

197. Az MOU-val kapcsolatos általános kritikák vonatkozásában a Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező hat szempontból fejezte ki aggodalmát a biztosítékok természetét és működését illetően. Álláspontja szerint a megállapodás: (i) szövege nem egyértelmű a “bíró” jelentése tekintetében, amikor arról a garanciáról van szó, hogy “haladéktalanul bíróság elé állítják”; (ii) nem világos abból a szempontból, hogy lesz-e lehetősége ügyvéddel kapcsolatba lépni fogvatartásának kihallgatási időszakában; (iii) a kiadatást tiltja-e; (iv) tekintetében nem egyértelmű, hogy a biztosítékok a jordániai jog értelmében törvényesek és végrehajthatóak-e; (v) szövegében nem egyértelmű, hogy az Adaleh központnak van-e hatásköre kapcsolatba lépni vele; (vi) lehetőséget biztosít-e a központnak, hogy ellenőrizze a biztosítékokat. A Bíróság megvizsgálja mindegyik szempontot.

198. Az első tekintetében a Bíróság megállapítja, hogy az MOU-t jelentősen erősítette volna, ha az tartalmazza az a követelményt, hogy a kérelmezőt az őrizetbe vételét követően egy meghatározott, rövid időtartamon belül állítsák polgári bíróság elé, és ne katonai ügyész elé. Ez már csak azért is indokolt volna, mert a tapasztalatok azt mutatják, hogy az őrizetbe vett személy bántalmazásának veszélye fogvatartásának első óráiban vagy napjaiban a legnagyobb (lásd az ENSZ Kínzás Elleni Bizottságának véleményét a 156. bekezdésben fentebb; a Kínzás Megelőzéséért Bizottság 9. általános jelentését, melyet a *Panovits v. Ciprus*-ügyben idéztek, no. 4268/04, § 46, 11 December 2008). Ugyanakkor a Bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy bár szokatlan az, hogy az ügyész előtti megjelenéskor ügyvéd kíséri a

fogvatartottakat, a jordániai törvények értelmében a kérelmezőnek erre joga lesz (lásd Al-Khalila úr és Najdawi úr jelentését a 97. bekezdésben fentebb). Tekintve, hogy az ügyész előtti megjelenés lesz az első alkalom 24 órával a kérelmező visszatérése után, hogy a jordán hatóságok bizonyíthatják a biztosítékok betartásának szándékát, a Bíróság úgy látja, hogy valószínűtlen lesz az, hogy az ügyész megtagadja az ügyvéd jelenlétének lehetőségét. Ezen kívül, a kérelmezőnek az ügyész előtti első megjelenését a visszatérés körülményeit szabályozó egyéb egyezségekkal együtt kell vizsgálni. Például valószínű, hogy a megfigyelők, akik már az Egyesült Királyságból Jordániába történő úton is a kérelmezővel lennének, vele maradnak a fogvatartásának legalább egy részében. Ez kedvezőnek mondható összehasonlítva az *Alzery*-üggyel, ahol az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága 5 hetes késéssel tudott kapcsolatba lépni a fogvatartottal (lásd 151. bekezdés), és jelentősen csökkenti a bántalmazás bármilyen – az MOU homályossága miatt fennálló – veszélyét.

199. A második tekintetében, a kihallgatás idején távol lévő ügyvéd kérdése, a SIAC megállapítása szerint valószínűtlen, hogy a kérelmezőnek lesz ügyvédje a GID általi kihallgatás ideje alatt, valószínűsíthetően lesz ügyvédje az ügyészi kihallgatás idején, és nagyon valószínű, hogy ugyancsak lesz képviselte minden bírói meghallgatáson. Komoly aggodalomra ad okot, ha egy kihallgatás, különösen egy fogvatartott kihallgatása – a védővel való kapcsolatfelvétel megtagadása miatt – ügyvéd nélkül zajlik: a bántalmazás elleni alapvető fontosságú garancia a fogvatartottnak azon joga, hogy kapcsolatba léphessen ügyvéddel (*Salduz*, fentebb idézve, 54.§). Mindazonáltal a jelen ügyben a bántalmazás kockázatát jelentősen csökkentik azok a garanciák, amelyeket az MOU és a monitoring egyezmények tartalmaznak.

200. Harmadrészen a Bíróság szerint nem jelentős a veszélye annak, hogy a kérelmezőt bántalmazzák, ha a CIA kihallgatná, illetve hogy titkos GID- vagy CIA- fogvatartási helyre vinnék Jordániában, vagy hogy átadnák egy Jordánián kívüli területre. A *Babar Ahmad és társai*-ügyben, fentebb idézve (78-82. § és 113-116. §), a Bíróság megállapította, hogy a rendkívüli átadás, mely a megfelelő eljárás szándékos megkerülését célozza, kárhóztatandó a jogállamiság és az Egyezmény értékei szempontjából. Ebben az esetben azonban a kérelmezőknek az erre a veszélyre hivatkozó érveit megalapozatlannak találta. Ugyan az USA, amely ebben az ügyben kérelmezte kiadatásukat, nem adott kifejezett biztosítékot, hogy nem fogja kérni átadásukat csak arra, hogy szövetségi bíróság előtt fognak zajlani a perek; a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők átadása nem volna összeegyeztethető a biztosítékokkal.

Ugyanezek a megfontolások érvényesek erre az ügyre is. Ugyan az átadásról nincs kifejezetten szó az MOU-ban, azt mindenképpen számításba veszi, hogy a kérelmezőt kitoloncolják Jordániába, ott fogvatartják, és újra bíróság elé állítják azokért a bűncselekményekért, amelyekért távollétében

1998-ban és 1999-ben elítélték. Ha bűnösnek találják, és elítélik, egy GID-börtönbe fogják szállítani. Teljesen összeegyeztethetetlen volna az MOU-val, ha Jordánia, miután megérkezik a kérelmező, az új eljárás helyett egy ismeretlen jordániai helyen fogvatartaná vagy egy harmadik országnak átadná.

Ehhez hasonlóan, még abban az esetben is, ha a GID-örizet alatt az Egyesült Államok hatóságai kihallgatnák a kérelmezőt, a Bíróság nem lát a SIAC következtetését megkérdőjelező bizonyítékot, mely szerint a jordániai hatóságok mindent meg fognak tenni, hogy az USA “ne lépjen át egy határt” egy olyan eljárással, ami ha nem is a betűjét, de az MOU szellemét sértené.

201. Negyedszer lehetséges, hogy a jordániai törvények értelmében az MOU jogi értelemben nem kötő erejű. Mint egy törvénytelen magatartás elleni biztosítékot, ezt mindenképpen szkeptikusabban kell kezelni, mintegy olyan esetet, amikor egy állam azt vállalja, hogy egy törvényei szerint megengedhető dolgot nem fog tenni (lásd a 189 (v) bekezdést fentebb). Ezt a különbséget a SIAC figyelembe vette. Határozatából világosan kitűnik, hogy megfelelő óvatossággal járt el, amikor mérlegelte ezt a fajta biztosítékot (lásd általános megállapításait az MOU-ra vonatkozóan a 29. bekezdéstől fentebb). A Bíróság osztja a SIAC véleményét, mely szerint nem csupán van szó, hogy Jordániát ténylegesen erősen fogja motiválni a jelen ügyben, hogy ne tűnjön fel a szószegő szerepében, hanem arról is, hogy az MOU magas szintű támogatása jelentősen csökkenti annak veszélyét, hogy a GID vezetői, akik részt vettek a megállapodás tárgyalásán, eltűrnék annak megsértését.

202. Ötödször, a kérelmező bizonyítékként hivatkozott a megállapodás arab és angol verziói közötti különbségre, amikor azt állította, hogy az Adaleh központnak csak a kitoloncolását követő 3 évig lesz lehetősége kapcsolatot tartani vele. A Bíróság szerint ezt az ügyet a két ország kormányai közötti diplomáciai jegyzékek elrendezték (lásd Layden úr második nyilatkozatát a 90. bekezdésben fentebb), és ennek értelmében az Adaleh központnak addig lesz kapcsolattartási jogosultsága, amíg a kérelmezőt fogvatartják.

203. Hatodszor nyilvánvaló, hogy az Adaleh-nek nincs meg az a fajta szakértelme és háttere, mint olyan vezető nemzetközi civil szervezeteknek, mint az Amnesty International, a Human Rights Watch vagy a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága. Ugyancsak nincs olyan elismertsége vagy státusza Jordániában, mint például a jordán Nemzeti Emberi Jogi Központnak. Ugyanakkor ezt a hátrányt a SIAC elismerte határozatában, amikor a központ “relatív tapasztalatlanságáról és erőforrás-hiányosságáról” írt, de arra a következtetésre jutott, hogy önmagában a monitoring látogatások ténye az, ami fontos (lásd a 31. bekezdést). A Bíróság osztja ezt a következtetést. Ennél továbbbbmenve, a Bíróság meggyőződése, hogy az Adaleh kapacitásai jelentősen növekedtek a SIAC határozata óta, még akkor is, ha nincs közvetlen tapasztalata a monitoring terén. Layden úr nyilatkozatából kiderül, hogy az Egyesült Királyság Kormánya nagylelkűen támogatta, amely

önmagában is a központ egyfajta függetlenségét biztosítja, legalábbis a Jordán Kormánytól. Tekintve az Egyesült Királyság Kormányának a biztosítékok betartásában fennálló fontos érdekét, arra lehet számítani, hogy ez az anyagi támogatás továbbra is biztosítva lesz. Úgy tűnik, a központ jogi helyzete nem változott, és az is egyértelmű, hogy más szervezeteket is megkerestek korábban a monitoring lehetséges végrehajtásával. Ugyan Wilke úr beszámolója hitelt érdemlő arra vonatkozóan, hogy a központ vezetője, Rababa úr, úgy tűnt, keveset tudott a kérelmező ellen folyó eljárásról az Egyesült Királyságban, de mostanára bizonyára világos lett számára az Egyesült Királyság Kormányának magas rangú tisztviselőivel való találkozókat követően, hogy a központnak milyen szerepet szántak a megfigyelési eljárásokban, és hogy az, hogy az ügy milyen fontosságú a Kormány számára. Hasonlóképpen, annak ellenére, hogy minden bizonnyal lehetséges, hogy Rababa úrnak vannak családi kapcsolatai a titkosszolgálatoknál, ahogyan erre Refahi asszony nyilatkozatában utalt (92. bekezdés fentebb), nincs arra bizonyíték, hogy bárki olyan volna felelős a kérelmező fogvatartásáért, aki közel áll hozzá. Ennél is fontosabb, hogy a központ tevékenységét övező szigorú figyelem a jordániai és nemzetközi civil szervezetek részéről ellensúlyozza a részrehajlás leghalványabb veszélyét is, amely Rababa úr családi kapcsolatai miatt fennállhatna.

204. Bár a központ és segédszerve (Kínzás Elleni Nemzeti Társaság) között kapcsolat minősége pontosan nem ismert, úgy tűnik, hogy a Társaságnak megfelelően el van látva alkalmazottakkal, és birtokában van annak az interdiszciplináris szakértői tudásnak, amely szükséges a monitoringozáshoz (lásd Layden úr első nyilatkozatát a 87. bekezdésben fentebb). A Bíróság arra számít, hogy a Társaság összetételét ért állításoktól függetlenül a kérelmezőt orvost és pszichiátert is magába foglaló bizottság fogja meglátogatni, amely képes lesz felismerni a bántalmazás fizikai és pszichológiai jeleit (lásd a 4 (d) bekezdést a központ mandátumáról, idézve a 81. bekezdésben fentebb) Alappal lehet arra számítani arra, hogy a bizottságnak biztosítani fogják a magánbeszélgetés lehetőségét (4 (c) bekezdés a központ mandátumáról, uo.) Nyilvánvalóan érdeke a kérelmezőnek, hogy találkozzon a bizottsággal az előre megbeszélt menetrend szerint, ezért a Bíróság álláspontja szerint valószínűtlen, hogy a GID – abból a célból, hogy ellehetetlenítse a monitoring-eljárást – azt mondaná a bizottságnak, hogy a kérelmező nem kíván találkozni velük. Abban az esetben, ha a bizottság ezzel a kijelentéssel találkozna, akkor pontosan az a helyzet alakulna ki, amely azt eredményezné, hogy – ahogy Oakden úr a SIAC előtt kifejtette (30. bekezdés fentebb) – “nagy gyorsaságú diplomáciai és miniszteri szintű reakciók” következnenek. Mindezen okok miatt a Bíróság megfelelőnek találja azt Adaleh központ képességeit arra, hogy, korlátai ellenére, igazolja, hogy a biztosítékokat tiszteletben tartották.

205. A fentebb említett okok és az előtte fekvő bizonyítékok alapján a Bíróság következtetése az, hogy a kérelmező Jordániába történő visszatérése nem tenné ki őt a bántalmazás valódi veszélyének.

206. Végezetül, az írásbeli eljárás alatt a feleknek válaszolniuk kellett arra a kérdésre, hogy fennáll-e a veszélye, hogy a kérelmezőt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélik, és amennyiben igen, úgy ez összeegyeztethető-e az Egyezmény 3. cikkével. A felek egyetértettek abban, hogy ilyen veszély nincs, tekintve hogy Jordániában az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetések rendszerint 20 évig tartanak. A kérelmező azt is elfogadta, hogy ítéletének hossza a 6. cikk-kel kapcsolatban benyújtott panaszával együtt vizsgálható. A Bíróság egyetért a felekkel, és megállapítja, hogy a kérelmező ügyében nem merül fel a 3. cikk sérelme a rá Jordániában kiszabható bármilyen hosszúságú börtönbüntetés vonatkozásában.

207. Ennek megfelelően a Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező Jordániába történő kitoloncolása nem valósítja meg az Egyezmény 3. Cikkének sérelmét.

III. AZ EGYEZMÉNY 13. CIKKÉNEK A 3. CIKKEL EGYÜTT OLVASOTT ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

208. A kérelmező szerint összeegyeztethetetlen az Egyezmény 3. Cikkével – a 13. Cikkkel összefüggésben – az, hogy a SIAC a Jordánia által adott biztosítékok hatékonyságának vizsgálatakor olyan anyagokra támaszkodott, amelyek számára nem voltak hozzáférhetőek. A 13. Cikk szerint:

“Bárminek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

A. A felek előadásai

1. Kormány

209. A Kormány elfogadta jelen ügyben a Lordok Házának érvelését (lásd az 54-56. bekezdéseket fentebb). Szerinte a Bíróság esetjoga alapján egyértelmű, hogy a hatékony jogorvoslat 13. cikkében foglalt követelménye nem azt követeli meg, hogy a 6. cikk minden elemének meg kell valósulnia. A 13. Cikk annyit kíván meg, hogy független és pártatlan vizsgálat tárgyává tegyék egy kérelmező 3. Cikk hatálya alá eső panaszát. Ez ebben az értelemben azt jelenti, hogy egy független, fellebbezéseket elbíráló testület információkat kap a kitoloncolás indokairól; létezik egy kontradiktórius eljárás, ha szükséges, egy nemzetbiztonsági szempontból megbízható különleges ügyvéd részvételével; és hogy a testületnek legyen kompetenciája arra, hogy visszautasítsa a végrehajtó hatalom követeléseit, ha azokat

önkéntesnek vagy aránytalannak találja (*Al-Nashif v. Bulgária*, no. 50963/99, 133–137. §, 2002. június 20.; *C.G. és Társai v. Bulgária*, no. 1365/07, 57. § és 62. §, 2008. április 24.).

210. A SIAC előtti eljárás egyértelműen megfelelt ennek a követelménynek. Mint ahogyan a Bíróság megállapította az *A és társai v. Egyesült Királyság*-ügyben, fentebb idézve, 219. §), a SIAC egy teljesen független bíróság, amely megvizsgálhat minden releváns bizonyítékot, a nyilvános és a titkos bizonyítékokat is. Ez különösen igaz, ha tekintetbe vesszük egyfelől azt, hogy a miniszternek kötelessége a fellebbező javára szóló bizonyítékokat is nyilvánosságra hozni, másfelől azt a tényt, hogy a zárt tárgyalások lehetőséget biztosítanak a SIAC-nak arra, hogy olyan anyagokat is megvizsgáljon, amelyeket egyébként nem tudna. A SIAC előtti eljárás kontradiktórius, amelyen megjelennek a kérelmező képviselői is, a zárt üléseken pedig különleges ügyvédje. A SIAC hatásköre nem korlátozódott a közigazgatási döntés – önkényesség és aránytalanság szempontjából történő – felülvizsgálatára: teljes, minden érdemi részre kiterjedő felülvizsgálatot folytatott le, befogadott a kitoloncolást érintő fellebbezéseket, például a *DD és AS*- ügyben (lásd a 74. bekezdés).

A kérelmező ügyében hozott ítéletének nyilvános részében a SIAC azt állította, hogy a döntésben a zártan kezelt bizonyíték korlátozott és megerősítő szerepet játszott.

2. A kérelmező

211. A kérelmező állítása szerint a fentebb idézett *Chahal*-ügyet követően a SIAC-ot és a különleges ügyvédek rendszerét azért hozták létre, hogy a miniszternek legyen lehetősége azt bemutatni, hogy egy visszaküldendő személy miképpen veszélyezteti a nemzetbiztonságot, de nem a visszatérés biztonságát igazoló titkos bizonyítékok bemutatását. A törvény elfogadásakor, 1997-ben erre vonatkozó minisztériumi biztosítékot kapott a parlament (Hansard, az Alsóház vitái, 1997. november 26).

212. A Bíróság sohasem találta megengedhetőnek sem a *Chahal*-ügyben, sem ezt követően azt, hogy a biztosítékok minőségét zárt ülésen megvizsgált bizonyítékok alapján döntsék el. A Bíróság továbbá hangsúlyozta a *Saadi*-ügyben (fentebb idézve, 127. §), hogy a valódi veszély fennállása tekintetében a vizsgálatnak “szükségszerűen szigorú mércével kell történnie”. A kérelmező véleménye szerint még ennél is szigorúbban kell eljárni a biztosítékok megítélésénél egy olyan fogadó ország esetében, ahol elismerték, hogy a biztosítékok hiányában valós veszélye volna a bántalmazásnak. Ezért a kérelmező amellet érvelt, hogy az átláthatóság és az eljárás tisztessége vonatkozásában fokozott követelményeknek kellene megfelelni azokban az esetben, amikor oly módon támaszkodnak biztosítékokra, hogy – mint a jelen ügyben – a kérelmezett államra hárul annak terhe, hogy elosztasson minden kételyt arról, hogy a visszatérő bántalmazásának kockázata jelentős.

A kérelmezett államnak tehát elvi alapon nem volna szabad sohasem titkos anyagokra támaszkodnia, ha egy visszatérés biztonságosságát vizsgálja. Nem csak tisztességtelen volt így tenni, de azt az elfogadhatatlan kockázatot is magában foglalta, hogy nem a megfelelő eredményre vezet a vizsgálat. Ebben az ügyben mindez nem egy teoretikus eszmefuttatás: egyértelmű, hogy itt a titkos bizonyítékok kulcsfontosságúak. Például nyilvánvaló volt, hogy az Egyesült Államokról és a kérelmező meghallgatásában fennálló érdekéről szóló bizonyítékokat zárt ülésen hallgatták meg. Ugyancsak nyilvánvaló, hogy titkos bizonyítékokra támaszkodtak a SIAC – a GID-vezetők biztosítékok melletti elkötelezettségéről szóló – megállapításainak alátámasztásánál. Végül, a kérelmező azt állította, hogy a különös ügyvédek rendszere nem csökkenti azokat a nehézségeket, amelyek a Külügyminisztérium tisztviselőinek az MOU-val kapcsolatos tanúvallomásainak megkérdőjelezésekor fellépnek.

3. Beavatkozó harmadik felek

213. A beavatkozók (lásd az 5. bekezdést fentebb) azt állították beadványukban, hogy Lord Phillips tévedett indoklásában, amikor arra jutott, hogy nincs tisztességtelenség a SIAC – a visszatérés biztonságossága vonatkozásában titkos bizonyítékokra támaszkodó – eljárásában. Az igaz, hogy egy személynek általában van ismerete a visszatérése biztonságosságára vonatkozó releváns tények egy részéről, de ebből nem következik, hogy ne érné súlyos hátrány amiatt, mert nem ismeri a Kormány indoklását. Az eljárás tisztességessége megköveteli, hogy a kérelmezőt megfelelő részletességgel tájékoztassák a Kormány indokairól ahhoz, hogy hatékony instrukciókat adjon különleges ügyvédjének. Szintén hiba volt azt feltételezni, hogy a kérelmezőnek semmi reakciója nem volna azokra az információkra, amelyeket a fogadó ország kormánya esetlegesen titokban juttatott el az Egyesült Királyság Kormánya számára; sosem lehet tudni, hogyan alakít egy ügyet a bizonyítékoknak a kérelmező elé tárása. A különleges ügyvéd jelentette garancia nem elegendő; a Nagykamara az *A és mások v. Egyesült Királyság* fentebb idézett ügyében elismerte azokat a nehézségeket, amelyekkel a különleges ügyvédek szembesülnek, amikor a kitoloncolandó személyek érdekeit védik a SIAC zárt ülésein.

B. Elfogadhatóság

214. A Bíróság kijelenti, hogy ez a panasz kapcsolódik a kérelmező 3. Cikk anyagi jogi ága szerinti kérelméhez, ezért ahhoz hasonlóan elfogadhatónak nyilvánítja.

C. Érdem

215. A 13. cikkben foglalt követelményeket egy 3. Cikkkel kapcsolatos érvekkel alátámasztható panasz kapcsán az *A. v. Hollandia* fentebb idézett ügyben nemrég fejtette ki a Bíróság. (155-158. §), Az ügy egy terrorizmussal gyanúsított személy Líbiába történő tervezett kiutasításáról szól:

“155. A Bíróság megismétli, hogy a 13. Cikk a hazai jogorvoslatot garantálja, amilyen formában ezt a hazai jogrendszer biztosítja, hogy kikényszerítsék – és beleértve az Egyezmény sértés állítását is – az Egyezményben foglalt szabadságok és jogok lényegi tartalmát, nem feledve, hogy a Szerződő Felek számára rendelkezésre áll bizonyos mértékű mozgástér arra vonatkozóan, hogy milyen módon tesznek eleget ezen kötelezettségüknek (lásd *Shamayev és mások v. Grúzia és Oroszország*, no. 36378/02, 444 §, ECHR 2005 III). A 13. cikk alkalmazhatóságának feltétele az, hogy a kérelemnek az Egyezmény valamely anyagi jogi rendelkezése szempontjából érvekkel alátámaszthatónak kell lennie. A 3. Cikket érintő fentebbi megállapítások fényében a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a kérelmező 3. Cikkkel kapcsolatos kérelme “megalapozott”, és így a 13. Cikk is alkalmazható ebben az ügyben.

156. A Bíróság továbbá ismét leszögezi, hogy a 13. Cikk szerinti jogorvoslatnak hatékonynak kell lennie mind jogilag mind gyakorlati értelemben, különösebb abban az értelemben, hogy azt a részes Állam hatóságai cselekményeikkel vagy mulasztásaikkal nem lehetetlenítik el. (lásd *Shamayev és társai*, fentebb idézve, 447. §). A Bíróságnak nem feladata *in abstracto* annak vizsgálata, hogy a vonatkozó jog és joggyakorlat összeegyeztethető-e az Egyezménnyel, ehelyett azt vizsgálja, hogy anyagi jogi kérelmével kapcsolatban állt-e a kérelmező rendelkezésére az Egyezmény 13. cikkében foglalt követelményekkel összhangban lévő, megfelelő jogorvoslat (lásd, más források mellett, *G.H.H. és társai v. Törökország*, no. 43258/98, 34. §, ECHR 2000-VIII). A “jogorvoslat” “hatékonyága” – 13. cikk szerint használt értelemben – nem azt jelenti, hogy biztosított a kérelmező számára kedvező kifejtet (Čonka v. Belgium, no. 51564/99, 75. §, ECHR 2002 I; és *Onoufriou v. Ciprus*, no. 24407/04, 119-121. §, 2010. január 7.).

157. A Bíróság arra is rámutat az Állam 13. Cikk szerinti kötelezettségének mértéke változik a kérelmezőn az Egyezményre hivatkozó panasa természetének függvényében. Tekintetbe véve az okozott sérelem visszafordíthatatlanságát azokban az ügyekben, ahol az állítólagos kínzás vagy bántalmazás megvalósul, és figyelemmel arra, hogy milyen fontosságot tulajdonít a Bíróság a 3. Cikknek, a 13. Cikk szerinti hatékony jogorvoslat fogalma megköveteli (i) egy olyan állítás független és mindenre kiterjedő vizsgálatát, amely szerint megalapozottan feltételezhető, hogy a 3. Cikkbe ütköző bánásmód való veszélye forog fenn a kérelmező célországba történő kiutasítása esetén, valamint (ii) annak a valódi lehetőségét, hogy döntés születik azon intézkedések végrehajtásának felfüggesztéséről, amelynek következményei akár visszafordíthatatlanok is lehetnek (lásd *Shamayev és társai*, fentebb idézve, 460. §; *Olaechea Cahuas v. Spanyolország*, no. 24668/03, 35. §, ECHR 2006-X; és *Salah Sheekh v. Hollandia*, no. 1948/04, 154. §, ECHR 2007 I).

158. A bírósági felülvizsgálati eljárások elviekben megfelelnek az Egyezmény 13. cikke szerinti hatékony jogorvoslat fogalmának a kiutasításokkal kapcsolatos kérelmekkel kapcsolatban, feltéve, hogy a bíróságok hatékonyan, anyagi és eljárásjogi szempontból is felülvizsgálhatják a végrehajtó hatalom rendelkezését, és amennyiben szükséges, megsemmisíthetnek (lásd *Slivenko v. Lettország* (hat.) [NK], no. 48321/99, 99. §, ECHR 2002-II).”

216. Bár a Bíróság megállapította, hogy megsértették volna a 3. Cikket, ha a kérelmezőt kiutasították volna Líbiába, a 13. Cikk megsértését nem állapította. A holland kormány miniszterének döntését – mellyel elutasította a kérelmező menedékkérelmét és elrendelte kiutasítását – egy fellebbviteli bíróság vizsgálta felül, és a kérelmezőt nem akadályozták ezen döntések megtámadásában. Az a tény, hogy az ügyben egy bíró hozzáfért egy titkosszolgálati jelentéshez, nem veszélyeztette az eljáró hazai bíróság függetlenségét, és az sem állítható, hogy a bíróságok kevésbé alaposan vizsgálták volna meg a kérelmező 3. Cikk hatálya alá eső panaszát. A jelentés maga nem érintette a kérelmező abbéli félelmét, hogy Líbiában kínzás vagy bántalmazás áldozata lesz, hanem arra vonatkozott, hogy Hollandia nemzetbiztonságára veszélyt jelent-e (az ítélet 159-160. bekezdései).

217. Ugyanezt a megközelítést alkalmazták a *C.G. és társai v. Bulgária*-ügyben, no. 1365/07, 57. §, 2008. április 24. és *Kaushal és társai v. Bulgária*-ügyben, no. 1537/08, 36. §, 2010. szeptember 2., mindkettőben nemzetbiztonsági okokból történő kiutasításról volt szó. A kérelmező mindkét ügyben azt állította, hogy a hazai bíróságok nem kellő alaposággal és megfontoltsággal vizsgálták felül a kormányzatnak azt az érvét, mely szerint személye nemzetbiztonsági kockázatot jelent. A Bíróság – mindkét ügyben a 13. Cikk megsértését rögzítve – megállapította:

“Ha egy kiutasítást nemzetbiztonsági megfontolásokat figyelembe véve rendelnek el, bizonyos eljárásjogi korlátozások érvényesíthetők annak érdekében, hogy ne szivároghassanak ki a nemzetbiztonság szempontjából fontos információk, hogy minden, fellebbezést elbíráló szerv széleskörű mérlegelést biztosíthat a végrehajtó hatalom számára. Ezek a korlátozások ugyanakkor nem jelenthetik azt, hogy teljesen eltörlik a jogorvoslat lehetőségét minden olyan esetben, amikor a kormányzat a ‘nemzetbiztonság’ fogalmát használja. Még abban az esetben is, amikor a nemzetbiztonsági fenyegetésre hivatkoznak, kell lennie egy minimális jogorvoslati garanciának, melynek keretében egy kompetens fellebbezési szerv információkat kap a kiutasítást elrendelő határozat indokairól, még akkor is, ha ezek nem nyilvánosak. E szervnek hatáskörrel kell bírnia a kormányzati érvelésnek a nemzetbiztonsági veszélyt érintő elutasítására, ha önkényesnek és ésszerűtlennek találja. Meg kell találni a kontradiktórius eljárás egy formáját, akár olyan különleges képviselők alkalmazásával, akiket nemzetbiztonsági ellenőrzésnek vetnek alá.

218. A Bíróság megállapítja, hogy az *A. v. Hollandia*, a *C.G. és társai* és a *Kaushal és társai* fentebb idézett eseteiben alkalmazott megközelítést a jelenlegi ügyben is alkalmazni kell, és a következő okok miatt úgy látja, hogy nem sértették meg a 13. Cikket.

219. Elsőként, a Bíróság úgy látja, hogy ezekben az ügyekben nincsenek olyan tényezők (és a Bíróság esetjogában másutt sem), amelyek a kérelmezőnek azt az állítását támasztanák alá, hogy követelmény volna a fokozott mértékű átláthatóság és eljárási tisztességesség minden olyan ügyben, ahol biztosítékokra támaszkodnak; mint a 3. Cikket érintő ügyekben is, itt is a követelmény a független és alapos felülvizsgálat. Ezen felül, mint a *C.G. és mások*- és a *Kaushal és mások*-ügyek világossá teszik, az Egyezmény

13. Cikkét nem lehet úgy értelmezni, mint amely abszolút tilalmat állít a nemzet bíróságok elé titkos bizonyítékok felhasználása tekintetében, feltéve, hogy a kérelmező érdekeit védik a bírósági eljárás minden szakaszában.

220. Másodszor, a Bíróság korábban megállapította, hogy a SIAC egy teljesen független bíróság (lásd *A és mások v. Egyesült Királyság*, fentebb idézve 219. §). Ebben az ügyben is, mint minden előtte fekvő fellebbezési ügyben, a SIAC-ot részletesen informálták a belügyminiszternek a nemzetbiztonságot érintő indokairól. Lett volna lehetősége megsemmisíteni a kiutasítási határozatot, ha nem találta volna kielégítőnek a minisztérium indoklását. Miután nem így látta, megállapította, hogy a döntés a “kellő bizonyítékokkal alátámasztott” volt. Következtetései okait részletesen kifejtette a határozat nyilvános részében.

221. Harmadszor, ugyan a parlament eredetileg nem arra jogosította fel a SIAC-ot, hogy a visszatérés biztonságosságára vonatkozó titkos bizonyítékokat felhasználjon, semmi kétség a felől, hogy jogi értelemben ezt megteheti, feltéve, hogy a titkos anyagok hozzáférhetőek a különleges ügyvédek számára. Továbbá, mint arra a Kormány rámutatott, a SIAC-nak van felhatalmazása arra, hogy minden érdemi részletére kiterjedően felülvizsgálja a kiutasítandó személy visszatérésének biztonságosságát, és arra is, hogy megsemmisítse a döntést, ha a úgy látja, hogy valódi veszélye van a bántalmazásnak.

222. Negyedszer, a Bíróság megjegyzi, hogy mind a kérelmező mind a beavatkozó felek amellet érveltek beadványukban, hogy a SIAC-fellebbezések különleges ügyvédek részvétele nem felel meg a 13. Cikk követelményeinek. A Bíróság nem győződött meg arról, hogy ez volna a helyzet. Az *A és társai v. Egyesült Királyság*-ügyben, fentebb idézve, a Nagykamara a különleges ügyvédek rendszerét a SIAC előtti fellebbezések kontextusában vizsgálta. Azon eljárásokban, ahol a SIAC a belügyminiszter – terrorizmussal gyanúsított és nemzetbiztonságra veszélyesnek ítélt személyek fogvatartására vonatkozó – döntése elleni fellebbezések ügyében jár el. A Nagykamara megállapította, hogy ezekben az ügyekben a különleges ügyvéd nem tudja érdemben ellátni feladatát, hacsak a fogvatartottat nem tájékoztatják kielégítő mértékben az ellene felhozott állításokkal kapcsolatban, aki így képes hatékony utasításokat adni a különleges ügyvédnek (lásd az ítélet 220. bekezdését). Ezért minden egyes ügyben szükséges annak vizsgálata, hogy a kérelmező ellen felhozott nyilvános bizonyítékok jellege lehetővé teszi-e számára, hogy ezekkel az érvekkel szemben hatékonyan felléphessen (lásd a 221-224 bekezdéseket).

223. Ugyanakkor kulcsfontosságú különbség van az utóbbi fellebbezések és a jelen ügy között. Az *A és társai v. Egyesült Királyság*-ügyben, fentebb idézve, a kérelmezők fogvatartásának oka a belügyminiszter ellenük felhozott állításai voltak. Jelen ügyben, legalábbis ami a jordániai bántalmazás veszélyét illeti, a SIAC előtt nem hoztak fel érveket a kérelmező ellen. Ehelyett ő volt az, aki arra hivatkozott, hogy Jordániába kitoloncolása esetén

valós veszélye volna bántalmazásának. A Bíróság véleménye szerint nincs bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a SIAC, miután titkos információkat kapott erről a kérdésről, a különleges ügyvédek részvételével ne vizsgálta volna meg alaposan a kérelmező állításait. Arról sincs meggyőződve a Bíróság, hogy a titkos bizonyítékokra támaszkodva a SIAC elfogadhatatlan kockázatot vállalt volna, mely törvénytelen eredményre vezetett: amennyiben ez a kockázat fennállt, annyiban azt csökkentette a különleges ügyvédek jelenléte.

224. Végezetül, a Bíróság elfogadja, hogy a bizonyítékok titokban tartása azzal a nehézséggel jár, hogy sosem lehet bizonyosan előre látni, azok nyilvánosságra hozatala milyen változást okozna az ügyben. Ugyanakkor megállapítja, hogy ez a nehézség a jelen ügyben nem áll fenn. Még ha feltételezzük is, hogy az Egyesült Államoknak a kérelmező tekintetében fennálló érdekeltségére vonatkozóan titkos bizonyítékot használtak, a Bíróság – a GID-nek a biztosítékok tiszteletben tartására vonatkozó elkötelezettségét és a Külügyminisztériumnak az MOU-hoz vezető tárgyalásait figyelembe véve – úgy látja, hogy ezek a feltételezések túlzottan általánosak. Semmi ok nincs azt feltételezni, hogy amennyiben a kérelmező látta volna ezt a titkos bizonyítékot, képes lett volna olyan módon kétségbe vonni érvényességét, amely különbözött volna attól, ahogyan azt a különleges ügyvéd ezt tette.

225. Mindezen okok miatt a Bíróság megállapítja, hogy a kérelmezőnek a 13. Cikk szerinti tekintetében a SIAC előtti eljárás megfelelt az Egyezmény 13. Cikkében foglalt követelményeknek. Ezért nem sértették meg az ebben a Cikkben foglalt előírásokat.

IV. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS SÉRELME

226. A kérelmező az Egyezmény 5. Cikkére hivatkozva elsőként azt állította, hogy kitoloncolása esetén a szabadsághoz való joga kirívó megsértésének valószínű veszélye áll fenn tekintettel arra, hogy a Jordán jog lehetővé teszi 50 napos időtartamra a magánelzárást. Másodszor, szintén az 5. Cikkre alapozva sérelmezte, hogy egy ilyen elzárás ideje alatt nincs lehetősége jogi képviselőt igénybevenni. Végezetül azt állította, hogy újratárgyaláson való elítélése és bebörtönzése kirívó megsértése lenne az 5. Cikknek, mivel annak kiszabása a 6. Cikk megsértésével történne.

Az 5. Cikk releváns részei a következők:

“1. Mindenkinnek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:

...

(c) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy a bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében, vagy annak elkövetése után szökésben;

...

3. E Cikk. 1. c) bekezdésének rendelkezésével összhangban letartóztatott vagy őrizetbe vett minden személyzet haladéktalanul bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani, és a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték.”

A. A felek

1. Kormány

227. A Kormány nem fogadta el, hogy az 5. Cikknek relevanciája lenne egy ilyen kiadatási ügyben (a Bíróság is kétségbe vonta ezt a *Tomic v. Egyesült Királyság* ügyben, 17837/03, 2003. október 14.). Hivatkozott továbbá arra, hogy még ha van is relevanciája, jelen ügyben nem bír semmi jelentőséggel, tekintve, hogy a kérelmező nem lesz fogvatartva hosszabb ideig, mielőtt bíróság elé állítják. A SIAC azt állította, hogy a kérelmező 48 órán belül igazságszolgáltatási hatáskörrel felruházott fórum elé kerül, még ha ez a fórum egy igazságszolgáltatási hatáskörrel felruházott végrehajtó is. Al-Khalili és Najdawi urak jelentésükben megerősítették, hogy a közvádló igazságszolgáltatási tisztségviselőként jár el, ahogy azt is, hogy a 48 órás periódust, amely bármely esetben a rendőrség rendelkezésére áll, hogy azonosítsa a hatáskörrel bíró igazságszolgáltatási fórumot, 24 órára redukálták. (ld. 94 és 96 bekezdés feljebb). A SIAC továbbá azt is hangsúlyozta, hogy a fogvatartás idejének legfeljebb 50 napos tartamának kimerítése kevésbé valószínű. (ld. 41. bekezdés feljebb). Mind a Fellebviteli Bíróság, mind a Lordok Háza jóváhagyta a SIAC állításait. Lord Philips a Lordok Házában kijelentette továbbá, hogy egy 50 napos elzárás messze áll az 5. Cikk kirívóan súlyos megsértésétől (ld. 50. bekezdés fent), és habár valóban nincs kilátásba helyezve egy 50 napos elzárás, a Kormány mindenesetre támaszkodott erre a következtetésre.

228. A Kormány kijelentette továbbá, hogy az MOU-ban foglalt garancia, amely szerint a kérelmező azonnal bíróság elé állításra kerül, nem csak az általa elkövetett cselekmények újratárgyalását megelőző fogvatartás alatt alkalmazandók, hanem bármely más elzárás esetében is. Végezetül, mivel nem fogadták el, hogy a kérelmező ügyének újratárgyalása kirívó megsértése lenne az igazságszolgáltatásnak, a Kormány kijelentette, hogy az 5. Cikk nem áll összefüggésben bármely bebörtönzéssel, amelyre a kérelmezőt esetlegesen ítélik.

2. A kérelmező

229. A kérelmező kijelentette, hogy bizonyítékok támasztják alá azt a gyakorlatot, mely szerint iszlamista fogvatartottakat 50 napos magánelzárásra ítélnék a közvádló rendelkezése nyomán. Ez a periódus messze kimeríti azt a limitet, amelyet a Bíróság határozott meg (*Brogan és társai v. Egyesült*

Királyság, 1988. November 22., 61-62 bekezdés, Series A no. 145-B; *Öcalan*, idézve fentebb, 103 bekezdés) és amelyet a nemzetközi jog is elfogadott (lásd 155. bekezdés fentebb). A Bíróság gyakorlatával és a nemzetközi joggal ellentétes az a tény is, hogy egy közvádoló, aki a nyomozást irányítja, felelős az elhúzódozó fogvatartás jogosságának megállapításáért. Ez még hangsúlyosabb volt akkor, amikor a közvádoló feladatát nemzetbiztonsági ügyekben katonai tisztviselő látta el. Ezen felül az Együttműködési megállapodás nem definiálja, mit jelent az “azonnali bíróság elé állítás”, a kérelmező ezzel összefüggésben azt állítja, hogy a SIAC azon kijelentése, miszerint 48 órán belül igazságszolgáltatási hatáskörrel felruházott szerv elé kerül, egyedül az MOU betartásáért felelős Külügyminisztérium tisztviselőjének, Oakden úrnak ígéretén alapszik. Mindazonáltal az kétségtelenül látható Al- Khalili és Najdawi urak jelentéséből, hogy ez a nyilatkozat kizárólag azt támasztja alá, hogy a kérelmező a közvádoló elé fog kerülni.

B. Elfogadhatóság

230. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező panasza az Egyezmény 35. Cikkének 3. bekezdése (a) pontja értelmében nem megalapozatlan. Egyéb okból sem minősíthető elfogadhatatlannak, így a Bíróság azt elfogadhatóvá nyilvánítja.

C. Érdem

1. Alkalmazható-e az 5. Cikk egy kitoloncolással kapcsolatos ügyben?

231. A Bíróság kijelenti, hogy a fent említett *Tomic* ügyben kétségbe vonta, hogy az 5. Cikk összefüggésbe hozható egy kitoloncolási üggyel. Ugyanakkor azt is felhossa, hogy a *Babar Ahmad és társai* (100-116. pontban fent) ügyben a kérelmezők azt panaszolták, hogy amennyiben kiadják őket az Amerikai Egyesült Államoknak és ott ellenséges harcosnak nyilvánítják őket vagy továbbadják őket, úgy az Egyezmény 3., 5. és 6. Cikkei sérülésének valós veszélye állna fent. Az Egyesült Államok Kormánya biztosítékot adott arra nézve, hogy a kérelmezőket nem nyilvánítják ellenséges harcosnak és gondoskodnak szövetségi bíróság elé állításukról. Mindkét bíróság – a hazai és a Bíróság – előzetesen megvizsgálta a kérelmezők panaszát atekintetben, hogy vajon vannak-e ellenséges harcossá minősítésre utaló jelek, és amennyiben igen, az az Egyezmény 3., 5. és 6. Cikke megsértésének valós veszélyét jelenti-e.

Végül a panaszokat elutasította a Bíróság, mivel az Egyesült Államok által nyújtott biztosíték elegendőnek bizonyult a minősítés és a kiadatás veszélyének megszüntetésére. Továbbá a Bíróság a fent említett Al-Mooyad ügyben a 6. Cikk sérelmének vizsgálata során megállapította:

“A kirívó megsértése a fair eljáráshoz való jognak, továbbá az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását kétségtelenül eredményezheti, ha egy bűncselekmény előkészítésével vagy elkövetésével vádolt gyanúsított fogvatartása olyan rendszerben történik, ahol nincs hozzáférés független és pártatlan bírósághoz, amely felülvizsgálhatná a fogvatartás törvényességét, illetőleg ha a gyanú nem minősül megalapozottnak úgy felmentse a fogvatartottat.” (hivatkozások kihagyva)

Megjegyzendő, hogy ez a kijelentés azzal állt összefüggésben, miszerint a kérelmező azt panasolta, valós veszélye áll fenn annak, hogy tárgyalás nélkül Guantanamo Bay-be kerüljön, a Bíróság pedig a vizsgálat során úgy döntött, hogy ez az ügy jóval erősebben köthető az Egyezmény 5. Cikkéhez.

232. A Bíróság a továbbiakban azt is kifejtette, hogy nem lenne logikus, ha az a kérelmező, akire az átvevő államnál egy kirívóan jogellenes tárgyalást követően bebörtönzés vár, kiadatása megakadályozását a 6. Cikkre hivatkozással kérhetné, míg az a kérelmező, aki tárgyalás nélkül kerülne bebörtönzésre, ne hivatkozhatna az 5. Cikkre. Ugyanakkor elképzelhető olyan helyzet, amelyben a kérelmezőt már elítélték egy kirívóan jogsértő tárgyalás során az őt átvevő államban és ennek az államnak kerül kiadatásra, hogy végrehajtsák a börtönbüntetést. Ha a visszatérésekor a büntető eljárás újbóli megnyitására nincs lehetőség, úgy nem hivatkozhat a 6. Cikk megsértésére, tekintve, hogy nem áll fenn a következőkben az igazságszolgáltatás kirívó megsértése az ő esetében. Értelmetlen lenne tehát, ha a kérelmező nem hivatkozhatna az 5. Cikkre, hogy megakadályozza a kiadatását. (lásd, *mutatis mutandis*, *Stoichkov v. Bulgária*, 9808/02 sz., §§ 51-56, 2005. március 24.; *Ilaşcu és társai v. Moldova és Oroszország* [NK], 48787/99 sz., §§ 461-464, ECHR 2004-VII).

233. A Bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a *Tomic* ügyben felmerülő kételyek ellenére lehetséges az 5. Cikk sérelmére hivatkozni egy kitoloncolási ügyben. Ezen felül a Bíróság megállapítja, hogy egy részes állam megsérti az 5. Cikkben foglaltakat, ha egy kérelmezőt, aki korábban az adott államban az említett cikk kirívó megsértése valós veszélyének volt kitéve, visszaküldi oda. Mindazonáltal, akárcsak a 6. Cikknél, magas küszöb megállapítása szükséges. Az 5. Cikk kirívó megsértését csak az eredményezheti például, ha az átvevő állam önkényesen elzár egy kérelmezőt évekre tárgyalás nélkül. Ugyancsak az 5. Cikk kirívó megsértését eredményezheti, ha a kérelmezőt egy korábbi, a fair eljárás elvét súlyosan sértő tárgyalás során kiszabott hosszabb időre történő bebörtönzés veszélye fenyegeti a fogadó államban.

2. Sor került-e az 5. Cikk kirívó megsértésére jelen ügyben?

234. A Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező második és harmadik erre a cikkekre alapított panasza (jogi képviselő hiánya és a lehetséges bebörtönzés egy kirívóan jogtalan tárgyalást követően) sokkal inkább a 6. Cikk alá tartozónak tekinthető. Következésképp csak az első panaszának vizsgálatát

folytatta le a továbbiakban az 5. Cikk szempontjából (magánelzárás 50 napra).

235. A 233. bekezdésben fentebb foglalt elvek mentén a Bíróság megállapítja, hogy nem áll fent az 5. Cikk kirívó megsértésének veszélye figyelemmel a kérelmező előzetes letartóztatására Jordániában. A Bíróságnak komoly kétségei vannak ugyanakkor afelől, hogy vajon egy közvádoló, egyben GID tisztviselő, aki kifejezetten végrehajtásért felelős funkciót tölt be, és akinek az irodája a GID épületében található, megfelelő-e, figyelembe vehető-e, mint *“bíró vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő”*. (lásd, például, *Medvedyev és társai v. Franciaország* [NK], 3394/03 sz., § 124, ECHR 2010-...; és *Kulomin v. Magyarország* idézve 155. bekezdés fentebb). Következésképp kis súllyal esik latba az a tény, hogy a jordániai büntető eljárásjogi törvény rendelkezései alapján a kérelmezőt 24 órán belül a közvádoló elé állítják. (lásd *Al-Khalila and Najdawi* urak jelentése a 96. bekezdésben fentebb). Mindamellett Jordánia világossá tette, hogy a kérelmező letartóztatásától kezdődő 50 napon belül tárgyalást kell tartani. A Bíróság egyetért Lord Phillips azon észrevételével, hogy az 50 napos elzárás sokkalta rövidebb periódus, semmint az 5. Cikk kirívó sérelmét eredményezné, következésképp nem jelenti a cikk megsértését, ha a kérelmezőt kitoloncolják Jordániába.

V. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

236. Az Egyezmény 6. Cikkére hivatkozva a kérelmező azt állította továbbá, hogy valódi veszélye van az igazságszolgáltatás kirívó megtagadásának, ha ügyét újból tárgyalják Jordániában azokért a bűncselekményekért, amelyekért *in absentia* elítélték korábban.

A 6. Cikk vonatkozó része így hangzik:

“Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen (...) tárgyalja, és hozzon határozatot (...) az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”

A. A felek előadásai

1. A Kormány

237. A Kormány álláspontja szerint a Bíróságnak követnie kell a Lordok Háza megközelítését, és meg kell állapítania, hogy a 6. cikk csak az ügy extraterritoriális vonatkozásában alkalmazható akkor, ha a fogadó országban lefolytatandó tisztességtelen eljárásnak komoly következményei lennének a kérelmezőre nézve. Elfogadták ugyanakkor, hogy a jelen ügyben komoly következmények várnak a kérelmezőre elítélése esetén, ezért azt is

elfogadták, hogy alkalmazható az “igazságszolgáltatás kirívó megtagadása”-teszt.

238. A Kormány azzal is érvel, hogy a “kirívó megtagadás” úgy értelmezendő, hogy az “olyannyira súlyos, hogy eléri a biztosított jog érvényesülésének teljes elmaradását vagy a jog lényegének kiüresedését” (lásd a *Mamatkulov és Askarov*-ügy egyik különvéleményét). A Kormány beadványa szerint ez egy szigorú teszt, amely csak kivételes esetekben utalhat a jogsértés megvalósulására. Továbbá, lényeges okok szükségesek ahhoz, hogy megvalósulhasson az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása.

239. A Kormány magáévá tette a SIAC és a Lordok Háza érvelését, amely szerint az igazságszolgáltatás kirívó megtagadására vonatkozó teszt alapján nem történt jogsértés a jelen ügyben. Elismerték, hogy strukturális hiányosságok mutatkoznak a Nemzetbiztonsági Bíróság tekintetében, de ez orvosolható a Semmítőszékhez való fellebbezéssel. Sem elvi szempontból, sem a Bíróság esetjogát vizsgálva nem állítható az, hogy önmagában egy bíróság strukturális függetlenségének hiánya automatikusan azt jelentené, hogy megvalósul az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása; mindig szükséges a tisztességtelen eljárás mértékének vizsgálata, és ezt szélesebb kontextusban kell lefolytatni. Nem elegendő arra utalni, hogy a bíróság strukturálisan nem független. Ennek megfelelően kis súllyal eshet csak latba a Nemzetbiztonsági Bíróságot érő nemzetközi kritika vagy azok a nemzetközi joganyagok, amelyek a katonai bíróságok elé állított civil személyekről szólnak.

240. Ugyanez vonatkozik a tárgyalást megelőző jogi segítségnyújtásra: a 6. Cikk nem foglal magában egy abszolút hatályú ilyen jogot. Egyértelmű a SIAC megállapításaiból, hogy a jordániai hatóságok kellő óvatossággal fogják kezelni a kérelmező ügyét, és pontosan tisztában lesznek azzal, hogy az új eljárást mindenre kiterjedően monitoringozni fogják. Például nem valószínű, hogy a jordániai hatóságok arra támaszkodnának, amit a kérelmező a GID-kihallgatáson mondott, de nem ismételt meg az ügyész előtt; a jordániai jog szerint az ügyészi szakaszban csak kellő indokkal lehet lefolytatni ügyvéd távollétében egy kihallgatást (lásd Al-Khalila úr és Najdawi úr jelentéseit a 97. bekezdésben fentebb).

241. A Kormány elismerte, hogy a kínzással szerzett bizonyíték bírósági felhasználása sérti a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogát. Ugyanakkor ez nem igaz a – kínzás szintjét el nem érő – bántalmazással szerzett bizonyítékokra: még “hazai” kontextusban is különbséget kell tennie a Bíróságnak a kínzással és a bántalmazás más módjaival szerzett bizonyítékok felhasználása miatt tisztességtelenség között. Amikor a bántalmazás nem éri el a kínzás küszöbét, van mozgástér arra vonatkozóan, hogy az így szerzett bizonyíték felhasználható-e az eljárásban (*Jalloh v. Németország* [NK], no. 54810/00, 99. §, 106-107. §, ECHR 2006-IX). A kínzás és a bántalmazás más formái közötti különbségtételnél, továbbá, a Bíróság magas sztenderdet, az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye 1. cikkét alkalmazza (lásd a 125.

bekezdést). Jelen ügyben a SIAC nem azt állapította meg, hogy a kérelmező elleni bizonyítékokat nem kínzás útján szerezték, hanem csupán annyit, hogy valós veszélye áll fenn annak, hogy a 3. Cikkbe ütköző bántalmazás útján szerezték ezen bizonyítékokat. Mindezért megalapozatlan az a következtetés, amely szerint az ilyen bizonyíték felhasználása automatikusan az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását eredményezi.

242. A Kormány szerint szigorú bizonyítási kötelezettség áll fenn minden olyan esetben, amikor – egy extraterritoriális kérdésben – a kérelmező állítása szerint a fogadó országban ellene kínzás vagy bántalmazás útján szerzett bizonyítékot fognak az eljárásban felhasználni. A Kormány érvelése szerint az Egyesült Királyság bíróságai felhasználnának olyan bizonyítékokat, amelyekkel kapcsolatban felmerül, hogy valós a veszélye annak, hogy kínzással szerezték, feltéve, hogy a mérlegelés során megállapították, hogy nagyobb a valószínűsége annak, hogy nem kínzás útján szerezték azokat. (lásd a Lordok Háza ítéletét az *A és társai*-ügyben (*no. 2*), 136-137. bekezdések fentebb). Tekintve, hogy ezen okok az Egyesült Királyságban törvényesen és tisztességesen járnak el a jelen ügyben szereplő bizonyítékok felhasználásakor, illogikus volna az, hogy a fentebbi okokra hivatkozva megakadályoznák a kitoloncolást. A Kormány ezért azt az álláspontot képviseli, hogy nem elegendő annak bizonyítása, hogy valós veszélye van annak, hogy kínzással vagy bántalmazással szereztek bizonyítékot. Ehelyett, az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása csak abban az esetben állhat fenn, ha a kínzással szerzés tényét a bizonyítékok mérlegelésének eredményeként megállapítják vagy minden kétséget kizáró módon bizonyítják azt. Ez bizonyítási mód megfelel a Bíróságnak a “hazai” 3. Cikk és 6. Cikk hatálya alá eső ügyeiben alkalmazott sztenderdjének; az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye 15. cikkének, az *El Motassadeq*-ügyben (*újratárgyalás*) a Düsseldorf Fellebbezési Bíróság által hozott ítéletnek, a *Singh*-ügynek és a *Mahjoub*-ügynek (lásd a 129., 133., 135., 139., a 140. és a 153. bekezdéseket fentebb). A kérelmező nem bizonyította állítását egyik módon sem: az általa felhozott további bizonyítékok nem tettek hozzá semmit a SIAC előtti eljárás megvizsgálathoz, és Al-Khalila és Najdawi urak cáfolták e bizonyítékokat. Továbbá *Mamatkulov és Askarov*, fentebb idézett ügye azt mutatta, hogy azok az általános jelentések, amely arra vonatkoznak, hogy a fogadó országban rutinszerűen használják a kínzással szerzett bizonyítékokat, nem elegendő arra, hogy egy konkrét kérelmező tekintetében bizonyítékul szolgálhasson az igazságszolgáltatás kirívó megtagadásáról. Ennél közvetlenebb bizonyítékokra van szükség.

243. A Kormány álláspontja szerint a kérelmező érvelése, mely szerint ki kellett volna vizsgálni a kínzásra vonatkozó állításokat, nem releváns: Jordánia nem Szerződő Fél, így nincs pozitív kötelezettsége, hogy kivizsgálja az Egyezmény 3. Cikkének megsértésével kapcsolatos ügyeket. Hasonlóképpen, ugyan nehéz volna egy jordániai vádlottnak azt bizonyítania, hogy az ügyész előtt tett vallomása nem volt önkéntes (mert a bizonyítási

teher rajta, és nem az ügyészen nyugszik), a SIAC megállapítása szerint a jordániai törvényeknek megfelelően zajlott az eljárás. A SIAC ugyancsak megállapította egy jordániai bírósági ítélet kapcsán, mely szerint a bizonyítási teher nem egyértelműen ésszerűtlen és önkényes, hogy nem merül fel az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása.

244. Végül, a Kormány beadványa szerint nem kell különleges tesztet alkalmazni annak eldöntésére, hogy kínzással vagy harmadik fél részéről kifejtett bántalmazás útján szereztek bizonyítékot, hanem elegendő ugyanolyan lefolytatni, mint amelyet minden más, az eljárás tisztességtelenségét érintő tényező tekintetében alkalmaznak. Ha volna is ilyen teszt, abban az esetben, ha nem merülne fel több annál, hogy valódi veszélye van a bántalmazással szerzett bizonyítékoknak, ezen bizonyíték bírósági felhasználása nem eredményezné a tisztességes eljáráshoz való jog teljes megtagadását.

245. A Kormány ezért azt az álláspontot képviselte, hogy a három tényező (a függetlenség hiánya, a jogi segítségnyújtás hiánya, illetve a kínzással szerzett bizonyítékok felhasználása) nem jelenti – még összeadva szemlélve sem – az igazságszolgáltatás kirívóan súlyos megtagadását.

2. A kérelmező

246. A Kormánytól eltérően a kérelmező nem azt állította, hogy a hosszú időtartamú szabadságvesztés-büntetés kiszabása előfeltétele volna annak, hogy megállapítható legyen az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása. Álláspontja szerint egy ilyen büntetése kockázata súlyosbító tényező az eljárás tisztességesége szempontjából.

247. A kérelmező beadványa szerint az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását vizsgáló teszt minőségi és nem mennyiségű megközelítésű. A "kirívó" azt jelenti, hogy "magának a jognak a lényegét veszi el", és nem követeli meg, hogy teljes mértékben ellehetetlenüljön a jog érvényesülése. Azt is jelenti, hogy a tisztességtelenségnek nyilvánvalónak és előreláthatónak kell lennie.

248. A kérelmező állítása szerint az igazságszolgáltatás kirívó megtagadásának esete áll fenn, ha a következő tényezőket összeadva vizsgáljuk: (i) a Nemzetbiztonsági Bíróság katonai törvényszék, melyen katonai ügyész képviseli a vádat; (ii) egy hírhedt terroristagyanús civilről van szó; (iii) az ellene szóló vádat döntően olyan vallomásokra alapozták, amelyeknél nagyon is valós veszélye van annak, hogy katonai tisztviselők kínzás vagy más bántalmazás útján szereztek őket; (iv) a Nemzetbiztonsági Bíróság nem vizsgálta ki megfelelően azt, hogy ezen vallomások valóban ilyen módon születtek-e.

249. A Nemzetbiztonsági Bíróság katonai jellegére való hivatkozásnál a kérelmező az Emberi Jogi Bizottság elítélő értékelésére utalt, amellyel a Bizottság civileknek katonai bíróságok előtti felelősségre vonásának gyakorlatát illette (lásd a 157-159. bekezdéseket). Másodsorban arra a

nemzetközi bírálatra támaszkodott, amely kifejezetten a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróságot érinti. E kritika középpontjában a következők állnak: meghosszabbított magánelzárás lehetősége bírói felülvizsgálat nélkül (az ügyész javaslatára, aki katonai tisztségviselő); illetve a bíróság függetlenségének és pártatlanságának hiánya. A kérelmező ugyancsak hivatkozott a vallomásokkal kapcsolatos bizonyítékokra vonatkozó jordániai szabályok tisztességtelenségére. Még az Al-Khalila és Najdawi urak által szolgáltatott bizonyítékok alapján is úgy tűnik, hogy a Semmítőszék azt a megközelítést alkalmazza, hogy abban az esetben, ha egy vallomást megismételnek az ügyész előtt, a vádlott feladata annak bizonyítása, hogy az ügyész bűnrészes a vallomás kikényszerítésében. Ha ezt a vádlott nem bizonyítja, a vallomás felhasználható tekintet nélkül bármilyen korábbi GID általi visszaélésre.

250. Ebben az összefüggésben arra utalt, hogy a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság eljárása még a török Nemzetbiztonsági Bíróságnál is kérdésesebb (a török ügyre vonatkozó szempontokat lásd *Ergin* (no. 6), fentebb idézve). Mind az *Al-Moayad*-, fentebb idézve, mind a *Drozd és Janousek v. Franciaország és Spanyolország-ügy* (1992. június 26., Series A no. 240) azt tartalmazza, hogy egy ilyen jellegű katonai bírósági eljárás önmagában kimeríti a 6. Cikk kirívó megsértését.

251. A kínzással szerzett bizonyítékok esetleges felhasználására való hivatkozásánál a kérelmező olyan további bizonyítékokra támaszkodott (lásd ezek összefoglalását a 102-105. bekezdésekben), amelyek azt mutatják, hogy (i) Al-Hamasher és Abu Hawsher vallomásai voltak döntően azok, amelyek alapján az eredeti eljárásban elítélték őt; valamint (ii) ezt a két férfit, és néhány további vádlottat megkínóztak, és magánzárkában tartottak fogva jogi segítség nélkül. A kérelmező fenntartotta, hogy Refahi asszony vallomása megalapozott volt: egy írásbeli vallomáson szereplő ujjlenyomat egyértelműen arra utal, hogy hamis vallomásról van szó (lásd a 104. bekezdést). Az ujjlenyomat nem egyszerűen azt mutatja, ahogyan ezt Al-Khalili úr és Najdawi úr állította, hogy a vallomástevő írástudatlan, és különösen nem igaz ez Abu Hawsher esetében, akiről a vád pontosan azt állítja, hogy olvasta a kérelmező könyveit.

252. A kérelmező érvelése szerint a kínzás és a bántalmazás közötti bármilyen lehetséges – akár nemzetközi jogi, akár az Egyezményben szereplő – megkülönböztetés jelen ügyben két oknál fogva irreleváns. Elsőként, a kérelmező állítása arra vonatkozott, hogy Al-Hamasher és Abu Hamsher bántalmazása olyan súlyos volt, hogy az kimerítette a kínzás fogalmát. Másodsor, a 6. Cikkbe ütközik minden olyan bántalmazás, amelynek célja egy vallomás kicsikarása, az pedig egyértelműen megállapítható, hogy Al-Hamashert és Abu Hamshert éppen ezzel a céllal bántalmazták.

253. A kínzással szerzett bizonyíték felhasználása az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását jelenti. A kérelmező beadványa szerint az ilyen bizonyíték felhasználására vonatkozó tilalom annak szilárd nemzetközi jogi

keretrendszernek a része, amely *ius cogens*-ként tiltja a kínzást. Ezt a tilalmat tartalmazza az ENSZ Kínzás Elleni Egyezményének 15. cikke és a Bíróság esetjoga. Az említett 15. cikkben szereplő teljes tilalmat ugyanennek az egyezménynek a 12. cikkével együtt kell alkalmazni, amely minden olyan eset kivizsgálását kötelezettséggé tesz, ahol ésszerű indok alapján feltételezhető, hogy kínzás történt. Egyértelmű volt az ENSZ szervek és nem-kormányzati szervezetek jelentéseiből (összefoglalásukat lásd 106–124), hogy a jordániai ügyészség nem vizsgálta ki megfelelően a kínzásra vonatkozó állításokat, sőt, akkor sem tette ezt meg, amikor a kérelmezőt távollétében ítélték el. Ezért, bár elismerte, hogy a valószínűségi teszt szerint nem sikerült bemutatnia, hogy ebben az ügyben kínzással szereztek a bizonyítékokat, de azt kétséget kizáró módon bebizonyították, hogy Jordánia nem derítette fel a kínzással kapcsolatos, a kérelmező ügyében felhozott állításokat.

254. Nem állja meg a helyét a Kormány álláspontja abban a tekintetben, hogy a jordániai és az angol jogi szabályozás megegyezik a bizonyítás elvárt szintjének vonatkozásában; az angol szabályok értelmében egy büntetőeljárás során nem használhatnak fel bizonyítékot, amíg a vád nem bizonyítja, hogy azt nem kínzással szereztek (lásd *Mushtaq* a 138. bekezdésben). Továbbá, a Lordok Háza többségi véleménye az *A és társai*-ügyben (*no. 2*) (lásd a 137-137 bekezdéseket fentebb) azon az előfeltételen alapult, hogy az Egyesült Királyságban egy független bíróság, a SIAC lelkiismeretesen kivizsgálja minden olyan állítást, amely kínzással szerzett bizonyítékokra vonatkozik. Ez a feltevés nem igazolható a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság vonatkozásában, ahol a kínzással szerzés bizonyítási terhe a vádlotton van. Ez tisztességtelen eljárásnak minősül, mert hiányoznak belőle a bántalmazás elleni legalapvetőbb garanciák, mint például a kihallgatás rögzítése, a fogvatartás korlátozott időtartama és az orvoshoz, ügyvédhez való hozzáférés.

255. Ezen okokból kifolyólag nem tisztességes azt elvárni a kérelmezőtől, hogy – akár minden kétséget kizáró módon, akár a valószínűsítéssel – bizonyítsa, hogy az ügyében meghallgatott kulcsfontosságú tanúkat megkínzották.

256. A hazai bíróságok következtetéseivel kapcsolatban a kérelmező azt állította, hogy a Fellebbezési Bíróság helyes megközelítést alkalmazott, amikor a kérelmező ügyének minden aspektusát megvizsgálta, és helyesen vetette össze a kínzással szerzett bizonyítékok valós veszélyét a jordániai büntetőeljárással kapcsolatos, az “alapvető garanciák hiányáról szóló hosszas eszmefuttatásokkal”. Ezzel ellentétben a Lordok Háza tévedett, amikor csak annak kockázatára összpontosított, hogy kínzással szereztek a bizonyítékot, és nem foglalkozott azokkal az összeadódó eljárásjogi hiányosságokkal, amelyekre a kérelmező hivatkozott. A Lordok Háza helytelenül támaszkodott a *Mamatkulov és Askarov*-ügyre (fentebb idézve). A Nagykamarának abban az ügyben hozott döntését befolyásolta a 34. cikk-kel kapcsolatos szál, az előtte fekvő anyag nem volt annyira részletes és nem szerepeltek benne olyan módon összeadódó és egymást felerősítő tényezők, mint ebben az ügyben.

B. Elfogadhatóság

257. A Bíróság megállapítja, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikk (3.) bekezdése szerint, és nem elfogadhatatlan más okból sem. Ezért a panaszt elfogadhatónak nyilvánítja.

C. Érdem

1. Általános elvek

a. Az “igazságszolgáltatás kirívó megtagadása” teszt

258. A Bíróság esetjoga alapján megállapítható, hogy egy ügy kivételesen a 6. Cikk hatálya tartozónak minősülhet, ha olyan kitoloncolásról vagy kiutasításról szóló döntésről van szó, amelyben az érintett tekintetében a kérelmező országban megtagadták az igazságszolgáltatást, vagy ennek kockázata fenn állt. Ezt az elvet első ízben a *Soering v. Egyesült Királyság*-ügyben (1989. július 7. 113. §, Series A no. 161) fogalmazták meg, és a későbbiekben a Bíróság számos ügyben megerősítette (lásd, *inter alia*, *Mamatkulov és Askarov*, fentebb idézve, 90-91.§; *Al-Saadoon és Mufdhi v. Egyesült Királyság*, no. 61498/08, 149. §, ECHR 2010-...).

259. A Bíróság esetjogában az “igazságszolgáltatás kirívó megtagadásának” fogalma szinonim azzal az eljárással, amely nyilvánvalóan ellentétes a 6. Cikkben foglalt feltételekkel vagy az ezekben megtestesülő elvekkel (*Sejdovic v. Olaszország* [NK], no. 56581/00, 84. §, ECHR 2006-II; *Stoichkov*, fentebb idézve, 56. §, *Drozd és Janousek* fentebb idézve, 110. §). Bár nem került sor egyelőre arra, hogy a fogalmat pontosabban definiálják, a Bíróság utalt arra, hogy a tisztességtelenség bizonyos formái eredményezheti az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását. Ezek:

- *in absentia* elítélés, amelyet követően nincs lehetőség arra, hogy a vádról érdemi új határozat szülessen (*Einhorn*, fentebb idézve, 33. §; *Sejdovic*, fentebb idézve, 84. §; *Stoichkov*, fentebb idézve, 56. §);

- olyan sommás eljárás, amelyet a vádlotti jogok teljes figyelmen kívül hagyása jellemez (*Bader és Kanbor*, fentebb idézve, 47. §);

- olyan fogvatartás, ahol nincs hozzáférés független és pártatlan bírósághoz, amely felülvizsgálhatná a fogvatartás törvényességét (*Al-Moayad*, fentebb idézve, 101. §);

- a védőhöz való jog szándékos és szisztematikus megtagadása, különösen egy olyan személy esetében, akit külföldön tartanak fogva (ugyanott).

260. Megjegyzendő, hogy a *Soering*-ítélet óta eltelt 22 évben a Bíróság egy esetben sem állapította meg egy kiutasításról, hogy a 6. Cikkkel ellentétes volna. Ez a tény, összefüggésben az előző pontban írt példákkal, megerősíteni látszik a Bíróság véleményét, hogy az “igazságszolgáltatás kirívó megtagadása” a tisztességtelenségnek egy szigorú tesztjét jelenti. Az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása továbbmegy az eljárás során

tapasztalható szabálytalanságokon vagy a garanciák hiányán, amelyek egy Szerződő Államban megalapoznák a 6. Cikk megsértését. A kirívó megtagadás akkor áll fenn, ha a tisztességes eljárás 6. cikkben foglalt elveinek megsértése olyan súlyú, amely a cikkben foglalt jog esszenciájának teljes megsemmisülését vagy érvénytelenítését jelenti.

261. A teszt feltételeinek teljesülését a Bíróság úgy vizsgálja, hogy ugyanazt a szintet kell elérni és ugyanannak a típusú bizonyítási tehernek kell érvényre jutnia, mint a 3. Cikk hatálya alá tartozó, kiutasítással kapcsolatos ügyekben. Ennek megfelelően a kérelmezőnek kell felhoznia olyan bizonyítékokat, amelyek képesek azt alátámasztani, hogy megalapozottan feltételezhető, hogy – amennyiben el kell hagynia a Szerződő Államot – ki lenne téve az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása veszélyének. Ha ezt bizonyították, a Kormány terhe, hogy a veszélyt övező minden kételet eloszlassa (lásd, *mutatis mutandis*, *Saadi v. Olaszország*, fentebb idézve, 129. §).

262. Végül, tekintetbe véve a jelen ügy tényeit, a Bíróság nem tartja szükségesnek annak mérlegelését, hogy az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása csak akkor merül-e fel, amikor a szóban forgó eljárásnak a kérelmezőre nézve súlyos következményei lennének. Ismeretes a jelen ügyben, hogy súlyos börtönbüntetésre ítélték távollétében a kérelmezőt, és az is, hogy az új eljárásban ki volna téve ezen büntetés végrehajtásának.

b. A kínzással szerzett bizonyíték felhasználása eredményezheti-e az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását?

263. A Bíróság egyetért a Fellebbezési Bírósággal abban, hogy a jelen ügyben a központi kérdés a harmadik személy által kifejtett kínzás következtében megszerzett vallomás – a kérelmezőre váró új eljárásban történő – felhasználásának valós veszélye. Ennek megfelelően helyes mindjárt az elején annak mérlegelése, hogy a kínzással szerzett bizonyíték bírósági felhasználása eredményezi-e az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását. A Fellebbezési Bírósággal összhangban (lásd fentebb az 51. bekezdést) a Bíróság úgy látja, hogy a felhasználás ezt eredményezné.

264. A nemzetközi jog, ahogyan az megelőző *common law*, kifejezi egyhangú elutasítását a kínzással szerzett bizonyíték felhasználásával kapcsolatban. Erős jogi és morális indokok szólnak az elutasítás mellett.

Igaz az, ahogyan ezt Lord Phillips a Lordok Házának a jelen ügyben hozott ítéletében megállapította, hogy a tilalom egyik oka abban rejlik, hogy az államnak egyértelműen állást kell foglalnia a kínzással szemben úgy, hogy tiltja az ilyen módon szerzett bizonyíték felhasználását. Valójában az ilyen bizonyíték felhasználásának megengedése, ahogyan ezt a Bíróság a *Jalloh*-ügyben megállapította (fentebb idézve: 105. §), nem mást jelentene, mint közvetlenül legitimálná azt a fajta erkölcsileg elítélendő magatartást, amelyet a 3. Cikk megalkotói tiltani rendelték.

Ugyanakkor vannak további, hasonlóan kényszerítő érvek a kínzással szerzett bizonyíték figyelmen kívül hagyásának alátámasztására. Ahogyan Lord Bingham az *A és mások*-ügyben (no. 2, 52. §) megállapította, ennek oka az, hogy az ilyen bizonyíték “megbízhatatlan, tisztességtelen, sérti az emberiség és a tisztesség általános elvárásait és összeegyeztethetetlen azokkal az elvekkel, amelyeknek vezérelni kellene az igazságot szolgáló bíróságot.” A Bíróság egyetért ezekkel az érvekkel: már megállapította azt, hogy a 3. Cikk megsértésével szerzett vallomások lényegileg megbízhatatlanok (*Söylemez v. Törökország*, no. 46661/99, 122. §, 2006. szeptember 21.). A tapasztalatok ugyanis túl gyakran mutatták meg azt, hogy egy kínzás áldozata bármit képes vallani – igazat és hamisat is – annak érdekében, hogy minél hamarabb megszabaduljon a kínzás gyötrelmétől.

Még alapvetőbb az a tényező, hogy egyetlen, a jogállamiság elvén alapuló jogrendszer sem tűrheti el a kínzás barbár módszerével szerzett – akármennyire is megbízható – bizonyítékok felhasználását. A bírósági eljárás a jogállamiság sarokköve. A kínzással szerzett bizonyíték helyrehozhatatlan kárt okoz ennek az eljárásnak; erővel helyettesíti a jog erejét, a jogállamiságot, és beszennyezi minden olyan bíróság hírnevét, amely befogad ilyen bizonyítékot. A kínzással szerzett bizonyítékot a bírósági eljárás feddhetetlenségének, és végső soron magának a jogállamiság védelmének érdekében kell figyelmen kívül hagyni.

265. Ezek a tényezők megerősítik a kínzással szerzett bizonyíték felhasználására vonatkozó, az Egyezmény jogrendszerében és a nemzetközi jogban szereplő tilalom elsőbbségét. Az Egyezmény tekintetében: a *Gäfgen v. Németország* ügyben ([NK], no. 22978/05, 165-167. §, ECHR 2010-...) a Bíróság megismételte, hogy különös gonddal kell mérlegelni a 3. Cikk megsértésével szerzett bizonyítékok büntetőeljárásban való felhasználását. Megállapítása szerint:

“Az ilyen bizonyíték felhasználása, amelyet az Egyezményben szereplő egyik kulcsfontosságú és abszolút jog megsértésével szereztek, mindig komolyan felveti az eljárás tisztességességének kérdését még abban az esetben is, ha az ítélet szempontjából annak nem volt döntő jelentősége.

Ennek megfelelően Bíróság a vallomásokkal kapcsolatban azt állapította meg, hogy a kínzással vagy bántalmazással a 3. Cikkbe ütköző módon szerzett vallomások bizonyítékként való felhasználása arra, hogy a büntetőeljárás releváns ténykérdéseit megállapítsák, az eljárás egészét teszi tisztességtelenné. Ezt a megállapítást nem befolyásolja a vallomások bizonyító ereje vagy az, hogy döntő jelentőségű volt-e a bizonyíték a vádlott elítélésénél.

A 3. Cikkbe ütköző bántalmazás közvetlen következményeként szerzett valódi bizonyíték bírósági felhasználásával kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy az erőszakkal szerzett terhelő valódi bizonyítékokra, legalábbis ha az erőszak kínzásnak minősíthető, sohasem szabad támaszkodni az áldozat bűnösségének bizonyítékaként – függetlenül azok bizonyító erejétől (a hivatkozások elhagyva)”.

A *Gäfgen*-ügy mutatja a Bíróság világos, következetes és egyhangú álláspontját a kínzással szerzett bizonyítékokkal kapcsolatban. Megerősíti a

Fellebbezési Bíróság által ebben az ügyben korábban kifejtetteket: az Egyezmény rendszerében alapvető jelentőségű az ilyen bizonyíték felhasználásának tilalma. A *Gäfgen*-ügy a Fellebbezési Bíróság véleményét is megerősíti azzal kapcsolatban, hogy kulcsfontosságú különbség mutatkozik a 6. Cikknek a kínzással szerzett bizonyíték befogadása miatti megsértése és a csupán a bírósági eljárás hiányosságai vagy a bíróság összetétele miatti megsértése között (lásd a Fellebbezési Bíróság ítéletének 45-49. bekezdéseit, idézve fentebb az 51. bekezdésben)

266. E nézetnek a nemzetközi jogban is komoly támogatása van. Kevés alapvetőbb, a tisztességes eljárás jogához kapcsolódó nemzetközi jogi norma van, mint a kínzással szerzett bizonyíték kirekesztése. Kevés olyan nemzetközi szerződés van, ami olyan széleskörű támogatást tudna felmutatni, mint az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye. Száznegyvenlikenc állam írta alá, beleértve az Európa Tanács államait (lásd a 125. bekezdést fentebb). Az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye a nemzetközi közösség világos akaratát tükrözi, hogy még jobban körül bátyázza a kínzás *ius cogens* tilalmát azzal, hogy számos intézkedést követel meg a kínzás és az arra ösztönző tényezők megszüntetése érdekében. Legelső helyen az Kínzás Elleni Egyezmény 15. cikke említendő, amely – közel abszolút hatállyal – tiltja a kínzással szerzett bizonyíték felhasználását. Egyértelmű kötelezettséget ró az Államokra. Ahogyan az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága világossá tette, a 15. cikket kiterjesztően kell értelmezni. Minden eljárásra alkalmazni kell, ideértve például a kiutasítási eljárásokat is (*P.E. v. Franciaország*; *G.K. v. Svájc*; és *Irastorza Dorronsoro*-ügy: lásd a 130. és 132. bekezdéseket fentebb). A *P.E.*- és a *G.K.*-ügyek azt is mutatják, hogy a 15. cikk “minden olyan állításra” vonatkozik, amellyel kapcsolatban megállapították, hogy kínzás következtében tették, és nem csak azokra, amelyeket a vádlott tett (lásd még erről *Harutyunyan v. Örményország*, no. 36549/03, 59. §, ECHR 2007-VIII és *Mthembu v. Az Állam*, no. 379/2007, [2008] ZASCA 51, hivatkozva a *Gäfgen*-ügyben, fentebb idézve 74. §). Valójában a 15. cikkben szereplő tilalom alóli egyetlen lehetséges kivétel az az eljárás, amelyet egy kínzással vádolt személlyel szemben folytatnak.

267. A következő okok miatt a Bíróság úgy látja, hogy a kínzással szerzett bizonyíték felhasználása nyilvánvalóan ellentétes nem csupán a 6. Cikk előírásaival, de a tisztességes eljárásra vonatkozó legalapvetőbb nemzetközi sztenderdekkel is. Nemcsak erkölcselenné és törvénytelené tenné az egész eljárást, de annak kimenete is teljességgel megbízhatatlan lenne. Ezért az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását eredményezi, ha ilyen bizonyítékot egy büntetőeljárásban felhasználnak. A Bíróság nem zárja ki, hogy hasonló megfontolások vonatkoznak azokra a bizonyítékokra, amelyeket a bántalmazás más, a kínzás szintjén el nem érő módoszataival szereztek. Ugyanakkor a jelen ügy tényei alapján (lásd a 269-271. bekezdéseit alább) nem szükséges ennek a kérdésnek az eldöntése.

2. A kérelmező ügye

268. A kérelmező szerint az ellene lefolytatott új eljárás számos tényező okán az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását jelentené, többek között a kihallgatások ügyvéd nélküli lefolytatására, a Nemzetbiztonsági Bíróságra és közismertségére utalt (lásd a 248. bekezdést fentebb). A Bíróság álláspontja szerint ugyanakkor a jelen ügyben a kínzással szerzett bizonyíték felhasználása a központi kérdés. Ezért elsőként az erre vonatkozó panaszt vizsgálja meg.

a. A kínzással szerzett bizonyíték

269. A kérelmezőre terhelő vallomásokat Al-Hamasher a Reform és Kihívás, Abu Hawsher pedig a Millennium összeesküvés perben tette (lásd a 9-20 bekezdéseket fentebb). A SIAC megállapítása szerint legalább nagyon valós veszélye áll fenn annak, hogy ezeket a terhelő vallomásokat a 3. Cikkbe ütköző módon, a GID általi bánásmód következtében tették; elképzelhető, hogy elérte a kínzás szintjét, de az is lehetséges, hogy nem (lásd határozatának 420. bekezdését, fentebb a 45. §-ban idézve).

270. Nem világos a határozatból, hogy a SIAC miért nem jutott egyértelmű konklúzióra arról, hogy a bántalmazás elérte-e a kínzás szintjét. Abu Hawsher pontos állítása arról szólt, hogy addig ütötték a talpait, amíg lejött róluk a bőr minden alkalommal, amikor tisztálkodott (lásd a 103. bekezdést fentebb). Al-Hamasher sebei megfelelnek ugyanennek a fajta bántalmazásnak (lásd a 102. bekezdést fentebb). E bántalmazások célja, ha megtörténtek, kizárólag az lehetett, hogy információkat vagy vallomásokat szerezzenek tőlük. A köznyelvben *bastinado*, *falanga* vagy *falaka* neven ismert talpveréses bántalmazással foglalkozott a Bíróság is. Alkalmazása komoly fájdalmat és szenvedést okoz az áldozatnak, és ha büntetésként vagy vallomás kicsikarása céljából alkalmazzák, a Bíróság habozás nélkül kínzásnak minősíti (lásd, mások mellett, *Salman v. Törökország* [NK], no. 21986/93, 114-115. §, ECHR 2000-VII; *Valeriu és Nicolae Roşca v. Moldova*, no. 41704/02, 64. §, 2009. október 20. és további hivatkozások itt; *Diri v. Törökország*, no. 68351/01, 42-46. §, 2007. július 31.; *Mammadov v. Azerbajdzsán*, no. 34445/04, 68. § és 69. §, 2007. január 11.). Ennek megfelelően megalapozott az a következtetés, hogy amennyiben Abu Hawshert és Al-Hamashert olyan módon bántalmazták, ahogyan ezt ők állítják, akkor ez kínzásnak minősül.

271. Ez a következtetés azt jelenti, hogy a Bíróságnak két további tényezőt kell vizsgálnia: (i) vajon a kínzással szerzett bizonyíték felhasználásának valós veszélye alapos-e; és (ii) ha igen, vajon az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása megvalósul-e jelen ügyben?

i. Alapos-e a kínzással szerzett bizonyíték felhasználásának valós veszélye?

272. A kérdés eldöntésekor a Bíróság elsőként megjegyzi, hogy az Abu Hawsher és Al-Hamasher kínzására vonatkozó, előtte fekvő bizonyítékok még meggyőzőbbek, mint a SIAC-határozat megszületésekor. Al-Khalili úr és Najdawi úr jelentése a legnagyobb részben kiegyensúlyozott és objektív. Őszintén mérlegelik a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság erősségeit és gyengeségeit, és ismertetik a GID próbálkozásait, hogy vallomást csikarjanak ki a gyanúsítottakból. Ugyanakkor a jelentés leggyengébb pontja az, hogy készítői nem vizsgálják meg a kérelmező vádlott-társainak kínzásra vonatkozó állításait; csupán rögzíti a jelentés a Nemzetbiztonsági Bíróság következtetéseit az egyes eljárások kapcsán, melyek szerint a vádlott-társakat nem kínozták meg. Refahi asszony ezzel szemben két alkalommal járt Jordániában, hogy interjút készítsen az eredeti eljárás védőivel és vádlottjaival. Két nyilatkozata részletes beszámolókat tartalmaz, illetve világosan és pontosan rögzíti a vádlottaknak a kínzásukra vonatkozó állításait. Ebben a kérdésben megalapozott az ő bizonyítékait előnyben részesíteni Al-Khalili úr és Najdawi úr általánosságokban mozgó következtetéseivel szemben. Ezen kívül, a Millenniumi összeesküvés perhez kapcsolódóan Abu Hawsher állításait alátámasztja az Amnesty International 2006-os jelentése, amelynek következtetései szerint a vádlottak közül négy személyt, köztük Abu Hawshert megkínozták. Az egyik vádlott-társ, Ra-ed Hijazi bántalmazásra vonatkozó állítása különösen meggyőző, már csak azért is, mert számos tanú látta őt állítólagosan, amint két ór támogatja a bűncselekmény helyszíni szemlén, és – amint ez Peirce asszony jelentéséből kitűnik – a vele kapcsolatos bánásmód miatt, úgy tűnik, az Egyesült Államok is tiltakozott diplomáciai úton (lásd a 103 és 114. bekezdéseket fentebb). Végül, bizonyos mértékben figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a kínzás széleskörben elterjedt és mindennapos Jordániában. Továbbá, a helyzet rosszabb volt akkor, amikor a kérelmező vádlott-társait fogvatartották és kihallgatták. A GID általi rendszerszerű kínzás (akkor és most) további alátámasztása azoknak a konkrét és részletes állításoknak, amelyek Abu Hawshertől és Al-Hamashertől származnak.

273. Még abban az esetben is azonban, ha elfogadjuk, hogy csupán valós veszélye volna annak, hogy a kérelmező ellen felhasznált bizonyítékot kínzással szerezték, a következő okok miatt a Bíróság úgy látja, hogy méltánytalan volna ennek magasabb szintű bizonyítását megkövetelni tőle.

274. Elsőként, a bizonyítékok erejének valószínűsítés alapján történő eldöntése, melyet a Lordok Háza többsége alkalmazott *A. és Társai*-ügyben (no. 2), a Bíróság nézőpontja szerint nem megfelelő ebben az összefüggésben. Az az ügy a SIAC egy olyan eljárásával volt kapcsolatos, amely során azt kellett eldöntenie, hogy a belügyminiszter gyanúja megalapozott-e, mely szerint egy személy kapcsolatba hozható terrorizmussal. Az az eljárás nagyon különböző egy olyan büntetőeljárástól, s ez az ügy ilyen, amelyben a vádlottra elítélése esetén akár nagyon hosszú

börtönbüntetés vár. A Lordok Háza végül az *A és társai*-ügyben (no. 2) megállapította, hogy a bizonyítékok erejének valószínűsítése tesztet a SIAC-nak kell alkalmaznia: egy kérelmezőnek a SIAC előtti eljárásban csupán egy elfogadható okot kell felhoznia arra vonatkozóan, hogy a bizonyítékot kínzással szerezték. Ezért a Bíróság nem tekinti az *A és társai*-ügyet (no. 2) megfelelő hivatkozási alapnak ahhoz az általános tételhez, mely szerint a bizonyítékok erejének összevetése és mérlegelése teszt szerint kínzással szerzett bizonyíték felhasználható egy egyesült királyságbeli jogi eljárásban. És a legkevesbé sem tekinti megfelelő hivatkozásnak egy büntetőeljárásban (lásd a Rendőrségről és a Büntetőeljárás Bizonyítékairól (1984) szóló törvény 76(2) bekezdését, illetve a *R. v Mushtaq*, 138. bekezdés fentebb).

275. Másodszor, a Bíróság álláspontja szerint a kanadai és a német esetjog, melyek a Kormány beadványában szerepel (lásd a 133, 135, 139, 140, 153. bekezdéseket fentebb), egyáltalán nem támasztja alá a Kormány érveit. A *Singh*-ügyben a felek egyetértettek, hogy az állításokat a bizonyítékok erejének valószínűsítésével kell tesztelni; abban az ügyben nem képezte az érvelés részét a bizonyítás szintje. A *Mahjoub*-ügyben, amely nemzetbiztonsági ügyben a kérelmező számára nem hozzáférhető anyagot is felhasználtak, a Lordok Háza az *A és társai*-ügyben (no. 2) alkalmazott megközelítést alkalmazta, amelyről a Bíróság megállapította, hogy a jelen ügyben nem alkalmazható. Az *El Motassadeq*-ügy új eljárásában a Hamburgi Fellebbezési Bíróság csak általánosságban mozgó jelentéseket tudott vizsgálata tárgyává tenni arra vonatkozóan, hogy az Egyesült Államok hatóságai kínoztak terrorizmussal gyanúsított személyeket, nem jutott “sem terhelő, sem felmentő következtetésekre” a szóban forgó bizonyítékokkal kapcsolatban (lásd *El Motassadeq v. Németország*, fentebb idézve). Továbbá úgy tűnik, hogy a Hamburgi Fellebbezési Bíróság által alkalmazott bizonyítási szint ügye nem képezte tárgyát a Szövetségi Legfelsőbb Bírósághoz vagy az Alkotmánybírósághoz benyújtott fellebbezésnek, és ugyancsak nem szerepelt a Bírósághoz benyújtott kérelemben. Végül, világosan látszik a Düsseldorfi Fellebbezési Bíróság indoklásából, hogy nem alkalmazta a bizonyítékok erejének valószínűsítése tesztet a kérelmezett személy állításaival kapcsolatban. Ehelyett beírta annyival, hogy fennállt a valós veszélye annak (*konkrete Gefahr*), hogy Törökország nem fogja tiszteletben tartani az ENSZ Kínzás Elleni Nyilatkozatának 15. cikkét; hogy megalapozott bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy a vádlott-társak vallomásait kínzás útján szerezték; hogy fennállt annak is a – konkrét bizonyítékokkal súlyosbított – veszélye, hogy a vádlottaktól szerzett vallomásokat lehetséges, hogy felhasználják a kérelmezettel szembeni eljárásban Törökországban.

276. Harmadszor, és ez a legfontosabb, megfelelő figyelemmel kell lenni azokra a különleges nehézségekre, amelyek a kínzás bizonyításával kapcsolatosak. A kínzás egyedülállóan ördögi mind barbársága, mind a büntetőeljárás beszennyezése miatt. Titokban zajlik, gyakran olyan tapasztalt

kihallgatók részvételével, akik szakértők abban, hogy semmilyen látható nyom ne maradjon az áldozaton. Túlságosan gyakran fordul elő, hogy a kínzás megakadályozásának felelősei – bíróságok, ügyészek és orvosok – valójában bűnrészesek annak eltitkolásában. Egy olyan büntetőjogi rendszerben, ahol a bíróságok függetlenek a végrehajtó hatalomtól, ahol a vádemelés pártatlan, és ahol a kínzásra vonatkozó állításokat lelkiismeretesen kivizsgálják, elképzelhető, hogy egy terheltől megkövetelik, hogy magas szintű bizonyítékokkal támassza alá, hogy az ellene szóló bizonyítékokat kínzással szerezték. De egy olyan rendszerben, amely éppen azokat a magatartásokkal bűnrészes, amelyeket megakadályozni volna hivatott, egy ilyen bizonyítási mérce teljességgel alkalmazhatatlan.

277. A jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság rendszere éppen ilyen. Nem csupán arról van szó, hogy a kínzás széles körben elterjedt Jordániában, hanem arról is, hogy legalább ennyire elterjedt az ilyen módon szerzett bizonyítékok bíróság általi felhasználása. A Kínzás Elleni Bizottság az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye 15. cikkét érintő következtetéseiben kifejezte aggodalmát azokkal a jelentésekkel kapcsolatban, amelyek szerint a kényszerrel szerzett vallomások bírósági felhasználása széleskörű. (lásd a 107. bekezdést fentebb). A különleges jelentéstevő olyanként festette le ezt a rendszert, mint amelyben “illúzió az ártatlanság vélelme”, és “a legfontosabb megfelelő vallomások kicsikarása” (lásd a 110. bekezdést fentebb). Az Amnesty International és a Human Rights Watch jelentései alátámasztani látszanak ezt a véleményt. Az Amnesty International szerint a Nemzetbiztonsági Bíróság “hátat fordít” a kínzásra vonatkozó állításoknak, annak ellenére, hogy a 2005 előtti 10 évben száz terhelt tett panaszt előtte amiatt, hogy vallomás kicsikarása érdekében kínozták, és 14 hasonló panaszt tettek egyedül 2005-ben (lásd a 113. bekezdést). A Human Rights Watch 2006-os jelentése szerint a fogva tartottakat ide-oda szállítgatják a GID-tisztviselők és az ügyész között, amíg meg nem születik a megfelelő vallomás (lásd a 116. bekezdést fentebb). Végül, a jordániai Nemzeti Emberi Jogi Központ több egymás követő jelentésében saját aggodalmait is megfogalmazta azzal a módszerrel kapcsolatban, amely során a kényszer útján születő vallomások bíróság által felhasznált bizonyítékokká lesznek (lásd a 121. és 122. bekezdést fentebb).

278. A Bíróság elismeri, hogy a jordániai jog számos garanciális elemet tartalmaz a vádlottak számára a Nemzetbiztonsági Bíróság előtti eljárásokban. A kínzással szerzett bizonyítékok felhasználása tiltott. A bizonyítási teher a vád képviselőjén nyugszik azzal kapcsolatban, hogy megállapítsa: a GID előtt tett vallomásokat nem kínzással szerezték. Kizárólag az ügyész előtt tett vallomásokkal kapcsolatban hárul a kínzás bizonyításának terhe a terheltre. Ugyanakkor az előző bekezdésben összefoglalt bizonyítékok alapján a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy ezek a jogi garanciáknak bármiféle gyakorlati értéke volna. Ha például a vádlottnak nem sikerül bizonyítania, hogy az ügyésznek része volt a

kényszervallatásban, a bizonyíték ettől még a jordániai törvények értelmében felhasználható, függetlenül attól, hogy korábban a GID részéről milyen bántalmazást vagy hasonló magatartást tanúsítottak. Ez a különbségtétel zavarba ejtő tekintettel arra, hogy a GID és az ügyészség fizikailag közel vannak egymáshoz. Továbbá, ugyan a Nemzetbiztonsági Bíróságnak van joga figyelmen kívül hagyni a kínzással szerzett bizonyítékot, kevés hajlandóságot mutat arra, hogy éljen e jogával. Ehelyett a legjobb esetben is megkérdőjelezhető a Nemzetbiztonsági Bíróság vizsgálatának alapossága a kínzásra vonatkozóan. Függetlenségének hiányossága ebben az összefüggésben nagyon fontos jelentést nyer. Amint a SIAC arra rámutatott (lásd határozata 447. bekezdését, fentebb a 46. bekezdésben idézve), a bíróság bíráinak háttere:

“Háttérük miatt jó eséllyel szkeptikusak visszaélések nyomán szerzett, az ügyésznek tett vallomásokkal kapcsolatos állításokkal szemben. Ösztönösen úgy gondolják talán, hogy mindez csupán rutinszerű hivatkozása a védelemnek, hogy kifogást keressenek a másokat terhelő vallomásokra. A jogi környezet hiányosságai miatt nehéz a visszaélések azonosítása és az ezek elleni fellépés. A bizonyítékok felhasználásának módja, a rendelkezésünkre álló adatok alapján, nem azt mutatja, hogy alaposan kivizsgálják a törvénytelen úton szerzett bizonyítékot.”

279. Ezért annak ellenére, hogy a kérelmezőnek az ellene lefolytatott új eljárásban egyértelmű lehetősége volna Abu Hawsher és Al-Hamasher vallomásainak felhasználását megkérdőjelezni, és állítását bizonyítékokkal alátámasztani, komoly nehézségekbe ütközne mindeközben, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy mennyi év telt el a korábbi eljárás óta, illetve hogy ugyanazon bíróság előtt kerülne erre sor, amelyik a kínzásra vonatkozó állításait – mint minden ilyent – korábban már elutasította.

280. Mindezek miatt a Bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy mivel nincs világos bizonyíték arra, hogy az Abu Hawsher és Al-Hamasher által tett vallomásokra vonatkozó kérelmezői panaszokat a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt megfelelően és hatékonyan kivizsgálják, a kérelmező megszabadul attól az egyébként méltányosan tőle elvárható bizonyítási tehertől, amely a rá nézve terhelő vallomások kínzás által történő megszerzésére vonatkozik.

ii. Fennáll-e ebben az ügyben az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása?

281. A SIAC megállapítása szerint magas a valószínűsége annak, hogy Abu Hawsher és Al-Hamasher a kérelmezőre terhelő bizonyítékait felhasználnák az új eljárásban, és hogy ezeknek a bizonyítékoknak komoly, esetleg döntő jelentősége lenne (lásd a 45. bekezdést). A Bíróság egyetért ezekkel a következtetésekkel.

282. A Bíróság megállapította, hogy az igazságszolgáltatás kirívó megtagadása megvalósul, ha kínzással szerzett bizonyítékot használnak fel a büntetőeljárásban.

A kérelmező bemutatta, hogy valós veszélye van annak, hogy Abu Hawshert és Al-Hamashert megkínózták annak érdekében, hogy rá terhelő

vallomást tegyenek, a Bíróság pedig megállapította, hogy ennél magasabb bizonyítási szintet méltányosan nem lehet elvárni tőle. Ezek fényében a Bíróság, egyetértésben a Fellebbezési Bírósággal, megállapítja, hogy valós veszélye van annak, a kérelmezővel szembeni új eljárás megvalósítja az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását.

283. A Bíróság hozzáteszi, hogy tudatában van annak, hogy a Nagykamara nem állapította meg a *Mamatkulov és Askarov*-ügyben az igazságszolgáltatás kirívó megtagadását, és e tényező fontos volt a Lordok Háza döntésénél, amely szintén erre a következtetésre jutott a jelen ügyben.

284. Ugyanakkor a Nagykamara *Mamatkulov és Askarov*-ítéletének középpontjában a 39. Cikk kötőerejének kérdése állt, amint erre a kérelmező beadványa rámutatott, és nem az ügynek a 6. Cikk hatálya alá eső lényegi kérdésein. Másodszor, abban az ügyben a kérelmezőknek a 6. Cikk megsértésére vonatkozó panasza általános értelmű és nem részletezett volt, amikor azt állították, hogy kiadások időpontjában nem volt valós esélyük arra, hogy Üzbegisztánban tisztességes eljárást folytatnak le velük szemben. Harmadszor, a Bíróság megállapította, hogy ugyan a kiadásuk idején rendelkezésre álló információk alapján megalapozottan volt kétség bevonható, hogy tisztességes eljárásban lesz részük Üzbegisztánban, arra nem volt elegendő bizonyíték, hogy az eljárás szabálytalanságai elérik az igazságszolgáltatás kirívó megtagadásának szintjét; a Bíróság véleménye szerint az a tény, hogy a Bíróság nem kapott további adatokat annak a kérdésnek a mérlegeléséhez, hogy valóban fennáll-e a valós veszély, hogy Törökország nem tesz eleget a 39. Cikk követelményeinek, a kérelemnek az Egyezmény 34. Cikke alapján történő vizsgálata keretében kell értékelni.

285. Jelen ügyben a helyzet más. A felek széleskörű bizonyítékokat mutattak be a kérelmezőre Jordániában váró új eljárásról, és ezeket a hazai bíróságok alaposan megvizsgálták. A Bíróság előtti eljárásban a kérelmező további konkrét és súlyos bizonyítékot hozott arra vonatkozóan, hogy vádlottársait megkínózták annak érdekében, hogy rá terhelő vallomások szülessenek. Azt is bemutatta, hogy a jordániai Nemzetbiztonsági Bíróság nem tekinthető egy olyan bíróságnak, amely – az ENSZ Kínzás Elleni Bizottságának 15. cikke szerinti követelmények szerint – megfelelően kivizsgálja a kínzásra vonatkozó állításokat, és kizárja a mérlegeléséből. A *Mamatkulov és Askarov*-üggyel ellentétben a kérelmező panasza jelen ügyben nem általános értelmű, hanem kellően részletezett: megalapozott és átfogó támadás a Nemzetbiztonsági Bíróság képviselte rendszerrel szemben, amely a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás egyik legalapvetőbb elvébe – a kínzással szerzett bizonyíték felhasználásának tilalmába – ütköző módon folytatná le ellene az eljárást. Az ismertetett körülmények közepette a kérelmező megfelelően bizonyította, ellentétben a *Mamatkulov és Askarov*-ügy kérelmezőivel, hogy Jordániába történő kitoloncolása esetén valós veszélye van rá nézve az igazságszolgáltatás kirívó megtagadásának.

b. A kérelmező 6. Cikk hatálya alá eső panaszának egyéb része

286. A Bíróság álláspontja szerint a fentebbi következtetések szükségtelenné teszik, hogy megvizsgálja a kérelmezőnek a védő nélküli kihallgatásra, az ismertségével számoló következtetésekre, a Nemzetbiztonsági Bíróság összetételére és – elítélése esetén – a rá váró börtönbüntetés súlyosságára vonatkozó panaszát.

c. A 6. Cikkre vonatkozó összefoglaló következtetés

287. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező Jordániába való kitoloncolása megsértené az Egyezmény 6. Cikkét.

AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

288. Az Egyezmény 41. Cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg, és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

289. A kérelmező nem terjesztett be igazságos elégtétel iránti igényt.

VII. AZ ELJÁRÁSI SZABÁLYZAT 39. SZABÁLYA

290. A Bíróság emkékeztet rá, hogy az Egyezmény 44. Cikkének (2) bekezdése értelmében a jelen ítélet nem számít végleges ítéletnek amíg (a) a felek ki nem jelentik, hogy nem kérik az ügy Nagykamara elé történő terjesztés; vagy (b) el nem telik az ítéletet követően 3 hónap; vagy (c) a Nagykamara kollégiuma el nem utasít minden, a 43. Cikk szerinti kérelmet.

291. A Bíróság döntése szerint az Eljárási Szabályzat 39. Cikke szerinti, a Kormánynak tett javaslatát (lásd a 4. bekezdést fentebb) mindaddig fenntartja, amíg jelen ítélet véglegessé nem válik, vagy amíg a Bíróság Nagykamerájának kollégiuma el nem fogadja az egyik vagy mindkét fél arra vonatkozó kérelmét, hogy az ügyet az Egyezmény 43. Cikke alapján a Nagykamara elé terjesszék.

A FENTEBBI OKOK MIATT A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. a kérelmet elfogadhatónak találta;
2. *Megállapítja*, a kérelmező Jordániába történő kitoloncolása nem sértené az Egyezmény 3. Cikkét;

3. *Megállapítja*, hogy nem sértették meg az Egyezmény 13. Cikkével együtt olvasott 3. Cikkét;
4. *Megállapítja*, a kérelmező Jordániába történő kitoloncolása nem sértene az Egyezmény 5. Cikkét;
5. *Megállapítja*, a kérelmező Jordániába történő kitoloncolása megsértene az Egyezmény 6. Cikkét azért, mert ügyének újbóli tárgyalása során valós veszélye volna a harmadik személyektől kínzással szerzett bizonyítékok felhasználásának.

Készült angol nyelven, kihirdették írásban 2012. január 17-én a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. cikke (2) és (3) bekezdésének megfelelően.

Lawrence Early
Szekciótitkár

Lech Garlicki
Elnök

© Európa Tanács/ Emberi Jogok Európai Bírósága 2013.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Jelen fordítás nem köti a Bíróságot, és a Bíróság nem vállal semmilyen felelősséget annak minőségéért. Letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának HUDOC esetjogi adatbázisából (<http://hudoc.echr.coe.int>), vagy bármelyik másik adatbázisból, amellyel azt a Bíróság megosztotta. Nem kereskedelmi célú felhasználásra sokszorosítható, azzal a feltétellel, hogy az eset teljes címét idézik, a fenti szerzői jogi megjelöléssel együtt. Amennyiben a jelen fordítás bármely részét kereskedelmi célokra kívánja felhasználni, kérjük, írjon a következő címre: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.